

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SAKARYA İLİ HENDEK İLÇESİ GELENEKSEL
KONUT MİMARİSİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Zeynep BIÇAK**

Enstitü Anabilim Dalı : Sanat Tarihi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Tülin ÇORUHLU

TEMMUZ - 2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

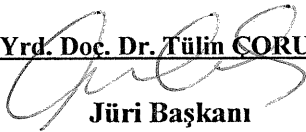
SAKARYA İLİ HENDEK İLÇESİ GELENEKSEL
KONUT MİMARİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Zeynep BIÇAK

Enstitü Anabilim Dalı : Sanat Tarihi

Bu tez 18/07/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Tülin ÇORUHLU

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

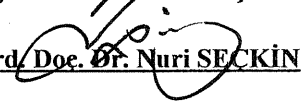
Doç. Dr. Candan NEMLİOĞLU

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Nuri SEÇKİN

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede sunulmadığını beyan ederim.

Zeynep BIÇAK

18.07.2011

ÖNSÖZ

Tez çalışması sırasında bana her zaman destek olan, yardımını esirgemeyen, beni yönlendiren, eleştirileri, fikirleri ile çalışmalarına ışık tutan değerli danışman hocam Yrd. Doç.Dr. Tülin ÇORUHLU'ya, Yapıcı fikirleriyle beni yönlendiren Sayın Doç.Dr. Candan NEMLİOĞLU'na geleneksel Hendek evlerinin tespit edilmesi ve çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan yüksek lisans dönem arkadaşlarım, Doğan KOŞAN'a, Elif ŞENGÜL'e, Sena YAVUZ'a Serap EKŞİ'ye. Plan ve desen çizimlerine yardımcı olan arkadaşlarım Çiğdem SAÇ'a ve Kenan BOZ'a, Hendek ile ilgili bilgileri paylaştığı için Hendek belediye Fen İşleri Müdürlüğüne, Hendek Tapu müdürlüğü elemanlarına katkıları ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Yardımlarını ve desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen aileme çok teşekkür ederim.

Zeynep BIÇAK

18.07.2011

İÇİNDEKİLER

KISALTMALARii
KATALOG LİSTESİiii
ÇİZİM LİSTESİiv
RESİM LİSTESİvi
TABLO LİSTESİxii
ÖZETxiii
SUMMARYxiv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KONUT MİMARİSİ	9
1.1. Türk Evinin Özellikleri	9
1.1.1. Plan Özellikleri.....	9
1.1.1.1. Sofasız Plan Tipi	11
1.1.1.2. Dış Sofalı Plan Tipi	11
1.1.1.3. İç Sofalı Plan Tipi	12
1.1.1.4. Orta Sofalı Plan Tipi	12
1.1.2. Malzeme Özellikleri.....	13
1.1.3. Süsleme Özellikleri	14
BÖLÜM 2: HENDEK KONUTLARI (KATALOG)	16
BÖLÜM 3: KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	180
3.1. Geleneksel Hendek Evlerinin Yerleşim Ve Cephe Özellikleri.....	180
3.1.1. Hendek Evlerinin Plan Özellikleri	184
3.1.2. Malzeme ve Yapım Özellikleri	187
3.1.3. Süsleme Özellikleri	188
3.2. Sakarya Bölgesindeki Diğer Konut Mimarisi	196
3.3. Genel Türk Evi.....	205
SONUÇ VE ÖNERİLER	206
KAYNAKLAR	208
ÖZGEÇMİŞ	211

KISALTMALAR

- cm** :Santimetre
- İ.B.B** :İstanbul Büyükşehir Belediye
- İ.T.Ü** :İstanbul Teknik Üniversitesi
- KUDEP** :Koruma Uygulama ve Denetleme Müdürlüğü
- K.T.Ü** :Karadeniz Teknik Üniversitesi
- m** :Metre
- M.S.G.S.F** : Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi
- No** :Numara
- s** :Sayfa
- O.D.T.Ü** :Orta Doğu Teknik Üniversitesi

KATALOG LİSTESİ

Katalog 1:	Süleyman Efendi Konağı Katalog	16
Katalog 2:	Mustafa Asım konağı Katalog	24
Katalog 3:	Cüneyt Öztan Evi Katalog	48
Katalog 4:	İrfan Soylu Evi Katalog.....	67
Katalog 5:	Mehmet Başel Evi Katalog	90
Katalog 6:	Sabahat Büyüktaş Evi	109
Katalog 7:	Temel Yıldız Evi Katalog	121
Katalog 8:	Sedat Tavşancı Evi Katalog	135
Katalog 9:	Rabia Acar Evi Katalog	154
Katalog 10:	Ali Soylu Evi Katalog	164

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim 1 : Sofa Çizimi.....	10
Çizim 2 : Süleyman Efendi Konağı; Zemin Kat Planı	18
Çizim 3 : Süleyman Efendi Konağı; 1. Kat Planı.....	19
Çizim 4 : Mustafa Asım Konağı; Zemin. Kat Planı	28
Çizim 5 : Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Planı.....	29
Çizim 6 : Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme	30
Çizim 7 : Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme	30
Çizim 8 : Mustafa Asım Konağı Zemin Kat Balkon Süsleme	31
Çizim 9 : Mustafa Asım Konağı; Kuzey Cephe Odası Ocağ	32
Çizim 10 : Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Doğu Cephesi Ahşap Niş	33
Çizim 11 : Mustafa Asım Konağı; Bahçe Giriş Kapısı Anahtar Kilidi	34
Çizim 12 : Cüneyt Öztan Evi; Zemin Kat Planı	51
Çizim 13 : Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Planı	52
Çizim 14 : Cüneyt Öztan Evi; 2.Kat Planı	53
Çizim 15 : Cüneyt Öztan Evi; 2.Kat Eyvan Penceresi	54
Çizim 16 : Cüneyt Öztan Evi; 2.Kat Güney Cephe Odası Ahşap Dolap Nişi.....	55
Çizim 17 : Cüneyt Öztan Evi;Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı Dış Kapı Kilidi.....	56
Çizim 18 : Cüneyt Öztan Evi;Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı İç Kapı Kilidi	57
Çizim 19 : Cüneyt Öztan Evi; Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı Kapı Kulpu.....	58
Çizim 20 : İrfan Soylu Evi Zemin Kat Plan Çizimi	70
Çizim 21 : İrfan Soylu Evi 1.Kat Plan Çizimi.....	71
Çizim 22 : İrfan Soylu Evi 2. Kat Plan Çizimi.....	72
Çizim 23 : İrfan Soylu Evi Çatı Kat Plan Çizimi	73
Çizim 24 : İrfan Soylu Evi Ana Giriş Kapısı	74
Çizim 25 : İrfan Soylu Evi, Eyvanın Tavan Göbeği Çizimi	75
Çizim 26 : İrfan Soylu Evi Dış Cephe Cumba Altı Ahşap Eli Böğründe	76
Çizim 27 : İrfan Soylu Evi; Oda Kapı Kilidi Çizimi.....	77
Çizim 28 : Mehmet Başel Evi Zemin Kat Plan Çizimi	92
Çizim 29 : Mehmet Başel Evi 1. Kat Plan Çizimi.....	93
Çizim 30 : Mehmet Başel Evi 2. Kat Plan Çizimi.....	94
Çizim 31 : Mehmet Başel Evi 2. Katta Kuzey Cephe Odasında ki Ahşap Niş	95

Çizim 32:	Mehmet Başel Evi 2. Kat Kuzey Cephesinde Bulunan Ocak	96
Çizim 33:	Mehmet Başel Evi 2. Kat Kuzey Cephesinde Bulunan Oda	97
Çizim 34:	Mehmet Başel Evi 2. Kat Sofada Bulunan Dolap Kapağı Kulpu.....	98
Çizim 35:	Sabahat Büyüктаş Evi; Zemin Kat Plan Çizimi.....	111
Çizim 36:	Sabahat Büyüктаş Evi;1. Kat Plan Çizimi	112
Çizim 37:	Temel Yıldız Evi Zemin Kat Planı	123
Çizim 38:	Temel Yıldız Evi 1. Kat Planı	124
Çizim 39:	Temel Yıldız Evi Çatı Kat Planı	125
Çizim 40:	Temel Yıldız Evi; Zemin Kat Doğu Cephe Odası Ocak	126
Çizim 41:	Sedat Tavşancı Evi; Zemin Kat Planı.....	138
Çizim 42:	Sedat Tavşancı Evi; 1. Kat Planı	139
Çizim 43:	Sedat Tavşancı Evi; 2. Kat Planı	140
Çizim 44:	Sedat Tavşancı Evi; Çatı. Kat Planı.....	141
Çizim 45:	Sedat Tavşancı Evi; Saçak Altı Süslemesi	142
Çizim 46:	Sedat Tavşancı Evi; 1.Kat Doğu Cephesi Ahşap Pencere Alınlığı	143
Çizim 47:	Sedat Tavşancı Evi; 1.Kat Doğu Cephesi Ahşap Pencere Alınlığı.....	143
Çizim 48:	Rabia Acar Evi; Zemin Kat Kroki Çizimi.....	156
Çizim 49:	Rabia Acar Evi; 1. Kat Kroki Çizimi.....	157
Çizim 50:	Ali Soylu Evi; Zemin Kat Planı.....	166
Çizim 51:	Ali Soylu Evi; 1. Kat Planı	167
Çizim 52:	Ali Soylu Evi; Çatı Kat Planı	168
Çizim 53:	Ali Soylu Evi; Çatı Kat Balkon Süslemesi.....	169
Çizim 54:	Osmaneli Evi Çatı Katı, Böceklik Katı Planı	199

RESİM LİSTESİ

Resim 1 :	Hendek Haritası (Hendek Belediye arşivi).....	4
Resim 2 :	1940 yılında Hendek'in görünüşü (Hendek Belediye Arşivi).....	5
Resim 3 :	1945 yılında Hendek'in Hükümet Konağı ve Hendek'in genel görünüşü.	6
Resim 4 :	Süleyman Efendi Konağı; Kuzey Cephesi.....	20
Resim 5 :	Süleyman Efendi Konağı; Batı Cephesi.....	20
Resim 6 :	Süleyman Efendi Konağı; Doğu Cephesi	21
Resim 7 :	Süleyman Efendi Konağı; Kuzey Cephesinde Yer Alan 1.Kat Yatak Odası.....	22
Resim 8 :	Süleyman Efendi Konağı; 1.Kat Sofa Bölümü	22
Resim 9 :	Süleyman Efendi Konağı; 1.Kat Eyvan Bölümü	23
Resim 10:	Mustafa Asım Konağı; Doğu ve Kuzey Cephesi	35
Resim 11:	Mustafa Asım Konağı; Güney Cephesi	35
Resim 12:	Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme.....	36
Resim 13:	Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme.....	36
Resim 14:	Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Saçak Altı Ahşap Süsleme.....	37
Resim 15:	Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Balkon Korkuluğu	38
Resim 16:	Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Bahçesinin de Bulunan Fıskiye.....	39
Resim 17:	Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Bahçesi Taş Döşemeli Yol.....	39
Resim 18:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Sofa	40
Resim 19:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Güney Cephe Oda	40
Resim 20:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Sofa	41
Resim 21:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Doğu Cephe Oda	42
Resim 22:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Kuzey Cephe Oda	43
Resim 23:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Mutfak	43
Resim 24:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kattan 1.Kata Çıkış Merdiveni	44
Resim 25:	Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Sofa	44
Resim 26:	Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Kuzey Cephe Oda	45
Resim 27:	Mustafa Asım Konağı; Dış Kapı Kilidi	46
Resim 28:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Kapı Kilidi.....	46
Resim 29:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Kapı Zili	46
Resim 30:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Doğu Cephesi Giriş Mozaik.....	47

Resim 31:	Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Doğu Cephesi Giriş Mozaik.....	47
Resim 32 :	Cüneyt Öztan Evi; Dış Batı Cephe.....	59
Resim 33:	Cüneyt Öztan Evi; Dış Batı ve Güney Cephe.....	60
Resim 34:	Cüneyt Öztan Evi; Dış Güney Cephe.....	61
Resim 35:	Cüneyt Öztan Evi; Dış Batı Cephe.....	61
Resim 36:	Cüneyt Öztan Evi; Zemin Kat Batı Giriş.....	62
Resim 37:	Cüneyt Öztan Evi; Bodrum Kat Kuzey Cephe.....	62
Resim 38:	Cüneyt Öztan Evi; Zemin Kattan 1. Kata Çıkış Merdiveni.....	63
Resim 39:	Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Eyvan Ve Pencere.....	63
Resim 40:	Cüneyt ÖztanEvi; 1.Kat Sofa.....	64
Resim 41:	Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Sofa1.Kat Eyvan da Bulunan Sedir.....	64
Resim 42:	Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Güney Cephe Odasındaki Gömme Dolap.....	65
Resim 43:	Cüneyt Öztan Evi; Kat Kuzey Cephesinde Bulunan Lavabo.....	65
Resim 44:	Cüneyt Öztan Evi; Kat Güney Cephe Odasındaki Duvar Nişi.....	66
Resim 45:	Cüneyt Öztan Evi; Kapı Kilidi.....	66
Resim 46:	Cüneyt Öztan Evi; Kapı Kilidi.....	66
Resim 47:	İrfan Soylu Evi; Dış Cephe Doğu Girişi.....	78
Resim 48:	İrfan Soylu Evi; Doğu ve Kuzey Dış Cephe.....	78
Resim 49:	İrfan Soylu Evi; Doğu Cephe Cumba Detayı.....	79
Resim 50:	İrfan Soylu Evi; Güney Dış Cephe.....	80
Resim 51:	İrfan Soylu Evi, Doğu Dış Cephe Ana Giriş Kapı Detayı.....	81
Resim 52:	İrfan Soylu Evi; Güney Doğu Dış Cephe Cumba Altı Eli Böğünde Detayı.....	81
Resim 53:	İrfan Soylu Evi; Zemin Kat Doğu Cephe Girişi.....	82
Resim 54:	İrfan Soylu Evi; Zemin Kat.....	82
Resim 55:	İrfan Soylu Evi; Zemin Kattan 1.Kata Çıkış Merdiven.....	83
Resim 56:	İrfan Soylu Evi; Doğu Cephesi 1. Kat Eyvan Ve Sedir Detayı.....	84
Resim 57:	İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 1. Kat Eyvan Bölümü.....	84
Resim 58:	İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 1. Kat Sofa.....	85
Resim 59:	İrfan Soylu Evi; Batı Cephe 2.Kat Merdiveni.....	86
Resim 60:	İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 2. Kat Sofa.....	86
Resim 61:	İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 2. Kat Mutfak.....	87

Resim 62:	İrfan Soylu Evi; 2. Kat Doğu Cephesi Eyvanı	87
Resim 63:	İrfan Soylu Evi; 2. Kat Doğu Cephesi Eyvanında Bulunan Tavanı Deseni	88
Resim 64:	İrfan Soylu Evi; Kapı	89
Resim 65:	İrfan Soylu Evi; Kapı Kolu	89
Resim 66:	İrfan Soylu Evi; Pencere	90
Resim 67:	İrfan Soylu Evi; Pencere	90
Resim 68:	Mehmet Başel Evi; Batı ve Güney Dış Cephe	99
Resim 69:	Mehmet Başel Evi; Güney ve Doğu Dış Cephe.....	99
Resim 70:	Mehmet Başel Evi; Doğu Dış Cephe	100
Resim 71:	Mehmet Başel Evi; Pencere Örneği	101
Resim 72:	Mehmet Başel Evi; Güney Cephe Ana Giriş Kapısı.....	101
Resim 73:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Ve Eyvan.....	102
Resim 74:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Doğu Cephesi Oda Ve Ocak.....	102
Resim 75:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Doğu Cephe Odası Duvar Nişi	103
Resim 76:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Ve Merdiven Girişi	103
Resim 77:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa da Bulunan Ahşap Dolap	104
Resim 78:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Merdiven.....	104
Resim 79:	Mehmet Başel Evi; 1.Kat Doğu Cephe Odası Ocak Örneği	105
Resim 80:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Dolap Detayı	105
Resim 81:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Güney Cephe Oda Pencere ve Sedir Detayı	106
Resim 82:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Dolap Detayı	106
Resim 83:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Batı Cephesi Oda Duvarı Ahşap Nişi.....	107
Resim 84:	Mehmet Başel Evi; 2.Kat Güney Cephesi Oda Kapısı	108
Resim 85:	Mehmet Başel Evi; Oda Kapı Kilidi	108
Resim 86:	Mehmet Başel Evi; Dış Kapı Kilidi	109
Resim 87:	Sebahat Büyüктаş Evi; Güney Cephesi.....	113
Resim 88:	Sebahat Büyüктаş Evi; Doğu Cephesi.....	114
Resim 89:	Sebahat Büyüктаş Evi; Batı Cephesi.....	115
Resim 90:	Sebahat Büyüктаş Evi; Dış Cephe.....	115
Resim 91:	Sebahat Büyüктаş Evi; Malzeme	116

Resim 92 :	Sebahat Büyüktaş Evi; 1.Kat Doğu Cephe Sofa	117
Resim 93 :	Sebahat Büyüktaş Evi; Kuzey Cephesi 2.Kat Oda.....	117
Resim 94 :	Sebahat Büyüktaş Evi; Kuzey Cephesi 2.Kat Odası Sedir	118
Resim 95 :	Sebahat Büyüktaş Evi; Doğu Cephe1.Kat Merdiven.....	118
Resim 96 :	Sebahat Büyüktaş Evi; 1.Kat Güney Cephesi 1.Kat Ocak Örneği.....	118
Resim 97 :	Sebahat Büyüktaş Evi; 1.Kat Doğu Cephesi Tuvalet.....	119
Resim 98 :	Sebahat Büyüktaş Evi; 1.Kat Batı Cephesi Pencere	119
Resim 99 :	Sebahat Büyüktaş Evi; Güney Cephesi Saçak Altı Eli Böğünde.....	119
Resim 100:	Sebahat Büyüktaş Evi; Güney Cephesi Giriş Kapı Kolu.....	120
Resim 101:	Sebahat Büyüktaş Evi; Güney Cephesi Girişi Zeminini	120
Resim 102:	Temel Yıldız Evi; Doğu Ve Kuzey cephesi.....	127
Resim 103:	Temel Yıldız Evi; Güney Cephesi	127
Resim 104:	Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi.....	128
Resim 105:	Temel Yıldız Evi; Cephesi Malzeme ve Pencere Detayı.....	129
Resim 106:	Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi Zemin Kat Girişi	130
Resim 107:	Temel Yıldız Evi; Doğu Cephesi 1.Kat Oda.....	131
Resim 108:	Temel Yıldız Evi; Güney Cephesi Zemin Kat Mutfak	131
Resim 109:	Temel Yıldız Evi; Güney Cephesi Zemin Kat Merdiveni	132
Resim 110:	Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi Çatı Penceresi.....	132
Resim 111:	Temel Yıldız Evi; Güney Cephesi Zemin Kat Lavabo	133
Resim 112:	Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi Kapı Kolu.....	134
Resim 113:	Sedat Tavşancı Evi; Doğu Ve Kuzey Dış Cephesi	144
Resim 114:	Sedat Tavşancı Evi; Doğu ve Güney Dış Cephesi.....	145
Resim 115:	Sedat Tavşancı Evi; Batı Cephesi	145
Resim 116:	Sedat Tavşancı Evi; Batı Cephesi Pencere Detayı.....	146
Resim 117:	Sedat Tavşancı Evi; Saçak Altı Süsleme	146
Resim 118:	Sedat Tavşancı Evi; Balkon Süsleme Detayı.....	147
Resim 119:	Sedat Tavşancı Evi; Zemin Kat Güney Girişi.....	147
Resim 120:	Sedat Tavşancı Evi; 1.Kat Doğu Giriş Sofası	148
Resim 121:	Sedat Tavşancı Evi; 2.Kat Doğu Cephe Oda	148
Resim 122:	Sedat Tavşancı Evi; 2.Kat Doğu Cephesi Oda.....	149
Resim 123:	Sedat Tavşancı Evi; Çatı Kat Doğu Cephesi.....	149

Resim 124:	Sedat Tavşancı Evi; Çatı Kat Merdiveni.....	150
Resim 125:	Sedat Tavşancı Evi; 1.Kattan 2.kata Çıkış Merdiveni	150
Resim 126:	Sedat Tavşancı Evi; Doğu Girişi Kapı Detay	151
Resim 127:	Sedat Tavşancı Evi; Merdiven Kovası.....	152
Resim 128:	Sedat Tavşancı Evi; Kapı Kolu Örneği.....	153
Resim 129:	Sedat Tavşancı Evi; Kuzey Cephesi 1.Kat Oda Pencere	153
Resim 130:	Sedat Tavşancı Evi; Zemin Yer Mozaik	154
Resim 131:	Rabia Acar Evi; Doğu Cephesi	158
Resim 132:	Rabia Acar Evi; Kuzey Cephesi.....	158
Resim 133:	Rabia Acar Evi; Batı Cephesi	159
Resim 134:	Rabia Acar Evi; 1.Kat Sofa.....	159
Resim 135:	Rabia Acar Evi; 1.Kat Merdiveni	160
Resim 136:	Rabia Acar Evi; Doğu Cephe Odası Pencere Detay	161
Resim 137:	Rabia Acar Evi; Batı Cephesi Odası	162
Resim 138:	Rabia Acar Evi; Batı Cephesi Odasında Bulunan Ocak Detayı.....	163
Resim 139:	Ali Soylu Evi; (1940 yılı Fotoğrafi) Doğu Cephesi.....	170
Resim 140:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi.....	170
Resim 141:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Balkon	171
Resim 142:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Balkon Süsleme Detayı	171
Resim 143:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Saçak Altı Süsleme	172
Resim 144:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Balkon Süsleme.....	172
Resim 145:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Balkon Süsleme Detayı	172
Resim 146:	Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi 1.Kata çıkış Merdiveni	173
Resim 147:	Ali Soylu Evi; 1.Kat Sofa.....	174
Resim 148:	Ali Soylu Evi; 1.Kat Mutfak	174
Resim 149:	Ali Soylu Evi; 1.Kat Eyvan.....	175
Resim 150:	Ali Soylu Evi; 1.Kattan çatı Katına Çıkış Merdiveni	176
Resim 151:	Ali Soylu Evi; Çatı Katı Seki.....	177
Resim 152:	Ali Soylu Evi; Çatı Katı	177
Resim 153:	Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Mutfak	178
Resim 154:	Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Banyo	178
Resim 155:	Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Mutfak Ocağı.....	179

Resim 156:	Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Lavabo.....	179
Resim 157:	1940 yılında Hendek'in görünüşü (Hendek Belediye Arşivi).....	180
Resim 158:	Rıza Aydoğan Evi Kapı	181
Resim 159:	Hüseyin Keskin Evi Kapı.....	181
Resim 160:	Hendek, Sedat Tavşancı Evi Pencere Örneği.....	182
Resim 161:	Hendek, İrfan Soylu Evi Çatı Örneği.....	183
Resim 162:	Hendek, Mehmet Başel Evi; 2. Kat Sofa Ve Eyvan.....	186
Resim 163:	Köşe Çıkması Ve Köşe Penceresi Örneği, Osmaneli Evi.....	197
Resim 164:	Osmaneli Evi Çatı Katı, Böceklik.....	198
Resim 165:	Tütünün İşlem Gördüğü Alan, Hendek (Cüneyt Öztan Evi).....	198
Resim 166:	Ahşap Arası Kerpiç Dolgu Hendek (Mehmet Başel Evi).....	200
Resim 167:	Eliböğünde süsleme örneği, Hendek (Sabahat Büyüктаş Evi).....	201
Resim 168:	Oda Duvarı Kalemışı Örneği, Taraklı (Emel Akdoğan Evi).....	202
Resim 169:	Duvar Nişi Örneği, Hendek (Mehmet Başel Evi).....	203

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Hendek Evleri Karşılaştırma Tablosu.....	191
Tablo 2: Hendek Evleri Değerlendirme Tablosu	193
Tablo 3: Hendek Evleri Dış Cephe Değerlendirme Tablosu	194
Tablo 4: Hendek Evleri Süsleme Değerlendirme Tablosu.....	195
Tablo 5: Sakarya Bölgesi Geleneksel Konut Mimarisi Karşılaştırma Tablosu	204

Tezin Başlığı: Sakarya ili Hendek İlçesinde Geleneksel Konut Mimarisi	
Tezin Yazarı: Zeynep Bıçak	Danışman: Yrd. Doç. Tülin Çoruhlu
Kabul Tarihi: 18/07/2011	Sayfa Sayısı: xiv (Ön kısım) + 211(tez)
Anabilim dalı: Sanat Tarihi	Bilim dalı: Sanat Tarihi
<p>Türkler; Kültürel ve mimari mirasını Orta Asya'dan alıp, Anadolu'nun çevresel ve kültürel ortamı ile birleştirerek, Türk evi denilen mimari yapıyı geliştirmişlerdir. Anadolu'ya gelinceye kadar ciddi bir kentleşme olgusuna sahip olmayan Türklerin ilk sağlıklı yerleşim yerleri Anadolu'da kurulmuştur.</p> <p>Hendek/Handak Arapça bir kelime olup, şehir veya kalenin etrafına, geçişe engel olmak üzere kazılan çukur demektir. Ayrıca, tarlalarda suyun her yeri dolaşması için çevresine açılan çukur yollara da Hendek/Handak denilmiştir,</p> <p>Hendek, çok küçük bir bölümü Karadeniz Bölgesi, daha büyük bölümü Marmara Bölgesi sınırları içinde kalan, İdari olarak Sakarya İli'ne bağlı bir ilçedir. 1907 yılında belediye olan Hendek, 1926 yılında Kocaeli İli'ne bağlı bir ilçe olarak yapılmış, 1954 yılında merkezi Adapazarı olmak üzere oluşturulan Sakarya İli'ne dahil edilmiştir.</p> <p>Katalog bölümünde Hendek ilçesinde bulunan geleneksel Türk evlerine ait plan, yapı, süsleme özellikleri on ev tespit edilip incelenmiş, evlerin adres bilgileri ve fotoğrafları ile evlere ait tapu bilgileri, ölçüleri ve çizimleri her bir ev için ayrı düzenlenmiş bir envanter form üzerinde toplanmıştır. Hendek'te bulunan tarihi Türk evleri Hendek ilçe merkezinin çeşitli mahallelerinde yer alır. Evlerin yer aldığı sokaklar bölgede ilk yerleşim yerlerinin olduğu alanlardır. Evlerin yapı malzemesi bölge şartlarına uygun olarak temelde taş, yapının duvarlarında ahşap ve kerpiçtir. Hendek'teki tarihi evlerin büyük çoğunluğu doğrudan sokağa açılan iki katlı evlerdir. Hendek'te evler genel olarak bahçeli olarak planlanmıştır. Bunun dışında bahçesi olmayan örneklerle de rastlamak mümkündür.</p> <p>Evleri kendi içersinde, geleneksel Türk eviyle, Sakarya ilindeki ilçelerden Sapanca, Geyve ve Taraklı ile karşılaştırma yapılmıştır. Planlar. Çizimler, fotoğraflar ekler bölümünde verilmiştir.</p>	
Anahtar kelimeler: Geleneksel, Türk Evi, Plan, Hendek Evi	

Title of the Thesis: Traditional House Architecture in Hendek-Sakarya

Author: Zeynep Bıçak

Supervisor: Assist.Prof.Tülin Çoruhlu

Date: 18/07/2011

Nu. of pages: xiv(pre test) +211 (main body)

Department: Art History

Subfield: Art History

The Turks which taking from Central Asia their cultural and architectural heritage, have developed architectural structure the called "Turkish House", by combined with their own environmental and cultural environment atmosphere here.

The first settlements of the Turks which do not have a serious phenomenon of urbanization until they come in Anatolia has been established in Anatolia.

Hendek/Handak is an Arabian word which means the hole digged around the city or the castles to prevent the entrance. Also the hole made in a field to make water equally delivered is called Hendek.

A very small part of Hendek is connected to Black Sea Region and the bigger part is connected to Marmara Region. It is legally a town of Sakarya. Firstly in 1907 Hendek was a municipality then in 1926 established as a town part of Kocaeli and finally in 1954 integrated into Adapazarı, the central city of Sakarya.

The part of catalogue insists of the decorations, plans of at least ten houses reflecting the specialities of traditions of Turkish houses in Hendek. Besides these the addresses, photographs, owner information, sizes and drawings of the houses are gathered in a questionnaire which is formed for each house. The historical houses of Hendek are located in different streets and parts of the town. The location areas of houses are the initial places of the houses. The building materials used for the houses are stone and wood. Most of the historical houses of Hendek are two-floored, near to the streets. Generally the houses are planned within the garden. Also there are houses without garden.

The houses are corresponded to traditional Turkish houses in Sapanca, Geyve and Taraklı. Plans, drawings and photographs are given at the addition part.

Key words: Traditional, Turkish house, Plan, Hendek house

GİRİŞ

İnsanoğlu, medeniyetlerinin paralelinde, yeryüzünün sunduğu olanakları kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirme uğraşı içerisinde olmuştur. Bu uğraşların en önemlisi kendilerine barınma alanları (ev, konut) oluşturmaktır.

Konut kavramının oluşumunda korku vardır. İnsanoğlunun kendini koruması ve kendini savunması bedensel donanımlarının yetersizliği ve biyolojik açıdan çevreye uyum eksiklikleri nedeniyle, insanoğlu ağaçların alt dallarına tırmanmak, diplerine veya kovuklarına sığınmak, yörede mevcutsa kaya altları ve mağaralardan yararlanmak şeklinde önlemler almıştır. Ancak böylesi doğal bir tutumu barınak olarak adlandıramayız. Bunlar insanlar tarafından olduğu gibi kullanıldığı ve herhangi bir değiştirme çabası olmadığı için sığınak olarak değerlendirilebilir (Özhan, 2006: 3).

Türk evlerinin kökenleri, Türklerin Orta Asya'da sürdürdüğu göçebelik dönemine kadar uzanmaktadır. İç Asya'da uzun yıllar göçebe ve yarı-göçebe bir hayat süren Türklerin konut ihtiyaçlarını yazı geçirdikleri yaylaklarda yurt adı verilen çadırlarla, kışı geçirdikleri kışlaklarda ise ahşap veya kerpiç evlerle giderdikleri tarihsel kaynaklardan anlaşılmaktadır (Küçükerman, 1973: 8).

Türk evinin geliştii dönem, XVI. XVII. ve XVIII. yüzyıllardır. Anadolu'da oluşturulan bu mimari gelenek özellikle Osmanlı devletinin siyasi genişlemesine paralel olarak farklı coğrafyalara da yayılmıştır.

Geleneksel konutlar, işlevleri ve tarihi özellikleri ile toplumların tarihlerine, sosyo-ekonomik yapılarına ve kültürlerine ışık tutarlar. Bu konutlar içinde yaşayan insanlarla birlikte çeşitli dönemlere tanıklık ederler. Toplumların tarih içinde geçirdikleri siyasal ve kültürel süreçleri, değer yargılarını, geleneklerini, inançlarını ve günlük yaşamlarını içinde barındırırlar. Bu sebeplerden dolayı geleneksel konutlar önemlidir ve günümüzde koruma bilincinin de artmasıyla bu konutlara verilen önem de artmaktadır.

Geleneksel konutlardaki plan anlayışı, toplumların sosyo-ekonomik yapısı ve kültürel değerlerinin etkisiyle meydana gelmektedir. Bu konutların biçimlenişini etkileyen iklim, coğrafya ve malzeme gibi fiziksel faktörlerin yanı sıra, günlük yaşam ve aile yapısı gibi

sosyal faktörler ile gelenek-görenek, inanç ve davranışlar gibi kültürel faktörler de önemli olmaktadır.

Evin Tanımı: “Ev sözcüğü, eski Türkçe”de eb”den gelmektedir. “İnsanların oturması için yapılmış mesken” anlamındadır (Meydan Larousse, 1990:16). Bir diğer tanıma göre ev; “Yalnızca bir ailenin oturabileceği şekilde ve büyüklükte yapılmış konut” anlamındadır “(Hasol, 1990: 184).

“Eski Türk ev adetleriyle birlikte İslam dininin getirdiği hayat tarzı yüzyıllardır hiç değişmeden Türk evinde yaşanmıştır” (Karpuz, 1993:1).

S.H.Eldem’in tanımına göre şöyledir; “Türk evi eski Osmanlı devletinin işgal ettiği sınırlar içinde eski anlatımla Rumeli ve Anadolu Bölgelerinde yerleşmiş gelişmiş ve 500 sene kadar tutunmuş kendi özellikleriyle oluşmuş bir ev tipidir” (Eldem,1968: 10).

“D.Kuban’a göre Türk Evi; geleneksel Türk Ailesinin yaşam kültürü ve törelerine uygun şekil ve plan özelliklerini gösteren, asırlarca Türk insanının gereksinimlerine cevap vermiş bir konut tipi olarak bilinmekte ve tanımlanmaktadır” (Kuban,1976: 192).

“R. Günay’a göre Türk evi, “Türklerin tarih boyunca içinde oturdukları ev tipi olarak tanımlanabilir” (Günay, 1999: 30).

“Konut, içinde bir veya daha çok ailenin yaşadığı; ev, konak, saray, apartman, mesken ya da ikametgâhın genel adıdır” (Özerdim, 1991: 13).

Evin Tarihçesi: “Türklerde yerleşik yaşamın M.Ö.3.-4. yüzyıllara dayandığı Maverâünnehir, Dehistan, Sistan, Harezm, Cürcan, Talas ve Çu ovalarındaki kalıntılardan anlaşılmaktadır” (İlgün, 2007: 127). Bahattin Ögel’e göre” Uygur evlerinin çoğunun Güney Anadolu evleri gibi bir avluya sahip olduğunu yazmaktadır” (Ögel, 1971: 133). Bu şekilde hem sıcak, hem soğuktan korunur, hem de evin dış güvenliği sağlanırdı. Avludan sonra evlerin önemli kısımları odalarıydı. Oda kelimesi herhalde “otağ”dan geliyordu. Evlerin salon sofaları vardı. Uygurlar mutfağı “aşlık” olarak adlandırılırdı. Bundan başka evin kiler ve ahır da olurdu. Hoço’daki kalıntılardan tespit edilen bazı Uygur evleri ise dikdörtgen planlıydı. Bu evler, etrafı yüksek bir duvarla çevrili avlunun ortasında yer alıyordu. Asıl ev zeminden biraz yüksekti. Eve bir merdivenle çıkılırdı.

Pencerelerin bazıları kemerli, bazıları düzdü. Çatılar beşik çatı tarzındaydı (Karpuz, 1993:2).

Genel olarak Asya evlerinin en yaygın plan tipini merkezi avlulu ve eyvanlı tip oluşturmaktadır. Özbekistan Pencikent'te yapılan kazılarda bulunan ve 5-6. yüzyıllara ait evlerle, 9-12. yüzyıllara tarihlenen evler bu plan tipindedir. Türk-İslam mimarisindeki dört eyvanlı, merkezi kubbeli yapı tiplerinin kökeninde Orta Asya'nın çok eskilere giden evlerinin bulunduğu, çeşitli araştırmacılar tarafından düşünülmektedir (Altun, 2008: 66).

“İnsanoğlunun doğayı keşfetmesi ve toprağı ekip, tarımla uğraşması sonucunda yerleşik bir hayata geçme isteğı daha da artmıştır. Bunun sonucunda konutlar inşa edilmeye başlamıştır. Böylece “Anadolu toprakları Neolitik dönemden itibaren gelişen ve değışen bir ev mimarisine şahit oldu. Çatalhöyük örneğinde olduğu gibi birbirine bitişik, dikdörtgen planlı küçük evler neredeyse bir kent oluşturacak kadar çok sayıdaydı. Kapısız ve damlardan girişlerin sağlandığı bu kerpiç evler insanoğlunun korunma ve sığınma ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte olmuştur” (Uysal, 2007: 5).

Türk evinin, özellikle temel mekân olan odaların biçimlenmesi, toplum yapısının özellikleri ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. Her toplumun sahip olduğu sosyo-kültürel değerler, geçmişin kültürel kalıntısını içerirler. Anadolu Türk konutu; Türk toplumu gibi, farklı kültürel bileşenlerin bir sentezi sonucu oluşmuştur (Turgut, 1991: 3).

Hendek Coğrafyası, Tarihçesi ve Sosyo Kültürel Yaşam

Marmara Bölgesi'nde, Sakarya İli'ne bağlı bir ilçe olan Hendek, doğusunda Düzce, batısında Sakarya Merkez, güneyinde Akyazı, kuzeyinde Karasu ve Kocaali ilçeleri ile çevrilidir. Sakarya'nın doğusunda yer alan ilçenin büyük bir bölümünü Hendek Ovası kaplar. İlçenin güneyini Samanlı Dağlarının doğu uzantıları sınırlandırır. Kuzeyinde de Çam Dağı yer almaktadır. Samanlı Dağları ile Çam Dağı ormanlarla kaplıdır. Dağların arasındaki plato düzlüğü dışında ilçenin güneyinde ve Çamdağı'nda çeşitli yüksekliklerde yaylalar vardır. Bunların en önemlileri Dikmen ve Çiğdem Yaylalarıdır. İlçe topraklarını Karasu ile Maden Deresi sulamaktadır. Sakarya Nehri ve kollarından Mudurnu Çayı ilçenin doğusundaki doğal sınırını oluşturmaktadır. İl merkezine uzaklığı 32 km. dir. Yüzölçümü 581 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 175 m. olup, toplam nüfusu 58.901'dir (Adapazarı'nın Notları, 2009: 6).

Resim 1: Hendek Haritası

Kaynak: Hendek Belediye Arşivi

“MÖ. III. yüzyılda başlayan Bithynia Krallığı'nın egemenliği MÖ. I.yüzyıldaki Roma yönetimine kadar sürmüştür. Bizanslıların Optimization Theması'nın sınırları içerisindeki Sakarya bölgesi zaman zaman Arap istilalarına uğramıştır. XI. yüzyılın sonlarında Selçuklulardan Artuk Bey'in buradaki Bizanslıları yenmesi ile yöre Selçukluların eline geçmişse de 1072'de yeniden Bizanslılar yöreye hâkim olmuşlardır. Bunun ardından 1097'de Haçlıların, Danişmendlilerin, Anadolu Selçuklularının ve İznik'te merkezi kurulan Nicaia İmparatorluğunun yönetimine girmiştir. 1320'de Osmanlı topraklarına katılmıştır”(Adapazarı'nın Notları, 2009: 12).

XII. yüzyılda, Orta Asya'nın Curcan bölgesindeki Handok'tan buraya Türkmen boyları göç etmiştir. Bu boyların kendilerine bir köy kurarak, geldikleri yerin ismi olan Handok adını buraya vermişlerdir. Söylentiye göre bu isim zamanla değişerek Hendek'e dönüşmüştür (Konukçu, 2010:7).

E. Konukçu'ya göre; “ V. Cuinet'nin Hendek nahiyesi hakkında verdiği bilgiler XIX. yy. sonlarına aittir. "Hendek, aynı adı taşıyan nahiyenin

merkezi'dir. Küçük bir kasabadır. 6.500 insan yaşamakta olup, hepsi Türk'tür. Düzce-Kastamonu kervan yolu üzerindedir. Adapazarı ve Düzce'ye aynı uzaklıktadır. Hendekliler küçük ticaretle ve deve kervancılığı ile uğraşmaktadırlar. 31 okul vardır. Toplam öğrenci miktarı 467'dir. Doğuda, Kastamonu ve Bolu'nun Düzcesi, batıda Adapazarı, güneyde Akyazı nahiyesi batısında da Mudurnu Suyu göze çarpmaktadır. 32 köyü vardır. Devlet denizciliğine gerekli kerestenin üretim yeridir. Ormanlarında kömür yakılır. Her ikisi Adapazarı; üzerinden arabalar ile İzmit'e gönderilir. Son zamanlarda göçmenlerin de gelişi ile hareketlilik kazanmıştır. Bunların uğraşları ormancılık ve tütün ekimidir. Kasabadaki ev sayısı 2.500'dür. 37 cami, 1 kilise, 6 çeşme, 2 hamam, 32 han, 111 dükkân, 26 çiftlik, 26 değirmen, vs. bulunmaktadır” (Cuinet, bütün Hendek'i ele almıştır) (Konukçu, 2010:7).

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda ve Balkan Savaşı'ndan sonra buraya göç olmuştur.1887- 1888 yıllarına ait muhacirin defterlerinde bu bölgeye 2000 Kafkasya göçmeni yerleştirildiğini yazmaktadır. 241 Laz, 580 Gürcü, sayısı belirtilmeyen Çerkez ve Abaza bölgeye yerleştirilmiştir. 1890 nüfus sayımında Hendek nahiyesinde 10025 Müslüman, 300 Rum-Ortodoks, 1800 Ermeni-Gregoryen, 875 Kıpti olmak üzere 13000 kişi yaşamaktaydı. Bu sayıya nahiyeye bağlı köylerde dâhildir. Zira Akyazı'da o dönemde Hendek'e bağlı Aksaray köyü idi. 1890 istatistiklerinde Hendek'te toplam 37 camii, 1 kilise, 6 çeşme, 2 hamam, 32 han, 3 fırın, 111 dükkân, 26 çiftlik ve 35 öğrencilik rüştiyesi varmış (Yedi Renk, Yedi İklim Sakarya, 2004: 56)

Resim 2: 1940 yılında Hendek'in görünüşü

Kaynak: Hendek Belediye Arşivi

Hendek; 1920'de Adapazarı'na bağlı bir nahiye iken, kazalığa yükseltilmiştir. 617 binası vardır. Köylerinin sayısı 65'dir. Türk Ocağı, Tayyare Cemiyeti, Hilâl-i Ahmet (=Kızılay) ve Himâye-i Etfal (=Çocuk Esirgeme Kurum) bulunmaktadır. Tütün tarımı yapılmaktadır. Bu nedenle tütünü meşhurdur, sığır, manda, beygir, merkep, katır, deve, keçi, koyun beslenmektedir. Sıtma ve verem hastalıklarına rastlanmaktadır, Denizden yüksekliği 75 m.dir. 800 hanede 4.000 nüfus barınmaktadır. Hendek'e on beş dakika mesafede, Buhar ile çalışır bir kereste fabrikası vardır. Ormanlarında el ile işleyen hızar yerleri vardır. "Adapazarı Devlet Ormanları'ndan Hendek Nahiyesi İdare Mıntıkasına Ait Amenajman Lâyiha-ı Fenniyesi" isimli rapor İstanbul'da 1918'de yayınlanmıştır. Kaymakamı Mustafa Zeki Bey'dir. Başpınar, Dereboğazı, Kemaliye ve Mahmut Bey Mahallelerinden oluşan Hendek, XX. yy sonlarında büyük gelişme ile büyümüştür (Adapazarı'nın Notları, 2009:6).

Resim 3: 1945 yılında Hendek'in Hükümet Konağı ve Hendek'in genel görünüşü

Kaynak: Hendek Belediye Arşivi

Cumhuriyetin ilanından sonra Kocaeli iline bağlı bir ilçe iken, 1954 yılında Sakarya'nın vilayet olması ile birlikte bu ile bağlı bir ilçe olmuştur. İlçede üç

belediye, 70 köy muhtarlığı mevcut olup, 22 mahalle muhtarlığı bulunmaktadır. (Tarihte ve günümüzde Sakarya 2008: 107).

Çalışmanın Amacı

Geleneksel Hendek konutlarının çok az kısmı orijinalliğini korumaktadırlar. Geleneksel konut mimarisini etkileyen faktörler arasında, fiziksel ve sosyo- kültürel faktörler önemli rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı ve önemi, ülkemizin batısında yer alan ve Sakarya ili Hendek ilçesinin, geleneksel konutlarını inceleyerek ayırt edici ve detaylı bir şekilde göstermektir.

Çalışmanın Kapsamı

Toplumun en küçük birimi olan aile ve dolayısıyla onun tüm özelliklerini yansıtan “ev” kavramını Türk evi sıfatıyla incelemek esas alınmıştır. Ülkemizin tarihi dokusunu ve yapılarını günümüze kadar özgün haliyle yeterince korunamamış olması sebebiyle, Sakarya'nın Hendek ilçesindeki geleneksel Türk ev mimari özelliklerini korumuş evler tez çalışması için seçilmiştir.

Kaynak Araştırması

Çalışmanın içeriği doğrultusundan elde edilebilecek her türlü kaynak dikkate alınmıştır. Öncelikle birincil kaynaklara ulaşmak amaçlanmıştır. Konuyla ilgili bilimsel yayın, gazete haberleri, dergiler, makaleler, internet sayfaları, kitaplar v.b. materyaller kaynak olarak ele alınmıştır. Doğrudan konumuzla ilgili daha önce yapılmış bir araştırma olmamasına rağmen, hazırlanan bu tez kapsamında ilgili tüm kaynaklar verimli bir şekilde kullanılmaya çalışılmıştır. İlçe Belediye ve Fen İşleri Müdürlükleri ile Müzelerden elde edilen bilgiler araştırmaya kaynaklık etmiştir. Aynı zamanda kataloga dâhil edilen evlerin sakinlerinden edinilen bilgiler araştırmaya yön vermiştir.

Yöntem ve Analiz

Özellikle genel bir araştırma ve yayın taramasının ardından ilk olarak yüksek lisans tez çalışmasının konusu ve amacı belirlenmiştir. Tez konusunun belirlenmesinden sonra, geleneksel Türk evleri hakkında Türkiye’de yapılan bilimsel tezler, makaleler, kitaplar araştırılmıştır. Bu yayınlar temin edilerek, detaylı bir şekilde incelenmiştir. Hendek

genelinde yapılan araştırmada geleneksel Hendek evleri tespit edilerek bu evlere ait bilgiler toplanmıştır. Evlerin bulunduğu mevkide, evre halkından geleneksel Hendek evleri ile ilgili gerekli bilgiler alınarak, bu bilgiler bilimsel anlamda değerlendirilmiştir. Giriş bölümünde genel olarak Hendek tarihçesi ve tanımı ile Türk evinin tanımı, tarihçesi yapılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde, Türk ev geleneğinin tarihi izleri takip edilerek plan özellikleri, malzeme ve süsleme özellikleri anlatılmıştır. İkinci bölümde araştırma kapsamında incelenen Hendek konutları (Katalog) ele alınan on ev ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Belirlenen bu evlerin çizimleri yapılmış ve fotoğraflarla da desteklenmiştir. Katalogda zelliklerine göre tercih edilmiş on ev üzerinde kapsamlı incelemeler sonucunda oluşturulmuş bilgiler yer almıştır. nc bölümde Hendek evleri kendi içinde, civar yerleşimlerle ve Türk evi ile karşılaştırılması ve değerlendirilmesi metin ve metnin sonundaki tablolar ile yapılmıştır.

BÖLÜM 1: KONUT MİMARİSİ

1.1. Türk Evinin Özellikleri

“Kültür mirasımızda ev mimarisinin önemli bir yeri vardır. Ev mimarisinin iklimle olduğu kadar gelenekler, kültür düzeyi ekonomik ve sosyal durumla da yakından ilgisi vardır. Türkler, önce bahçesini, sonra evini yapmıştır. Nitekim bu davranış özelliği, yabancı sanat ve bilim adamlarının da dikkatini çekmiştir. Çağımızın en büyük mimarlarından Le Corbusier, “Türk, evinden önce bahçesini yapar, ağaç diker; Fransız ise, yapı için ağaçları keser” diyerek, günümüzde artık kaybettiğimiz bu özelliği ifade ile aksi davranıştaki batılıyı yermiştir. Geleneksel Türk evinin başlıca özellikleri; sağlam, fonksiyonel, ekonomik ve estetik olmasıdır. Bunlar çağdaş mimarinin de benimsediği prensiplerdir. Bu yüzden de geleneksel Türk evi çağdaş bir mimarlık eseridir. Türk evi, Türk şehir dokusu içinde ayrı bir anlam kazanır. Tarihi şehirlerimizde, Türk evlerinin komşularına saygısından kaynaklanan özel bir düzen ile yolların, meydanların kenarlarına sıralandığı görülür. Çok defa arazinin tabii eğimine tabi olarak kıvrılıp uzanan sokakların iki yanı yüksek duvarlarla birbirinden ayrılmıştır. Evler, bu duvarların üstünde dışarıya uzanan çıkmalarla bu organik düzeni hareketlendirir. Ara bahçelerden yükselen ağaçlar, duvarlara tırmanan sarmaşıklar, pastel renkli yapı kütleleri, bu kompozisyona ayrı bir renk katar “(Cin,1990: xii).

1.1.1. Türk Evinin Plan Özellikleri

Türkiye'nin farklı ekolojik ortamlarında birbirinden farklı konut planları gelişmesine rağmen temelde ortak bir plan tasarımı ortaya çıkar. “Türk evi” plan tipi olarak tanımlanan bu plan tasarımının iki temel unsuru vardır: odalar ve sofa. Bu durum, Türk evi plan tipinin geleneksel Türk kültürü kökünden beslendiği sonucuna götürür (Köse, 2005; 159).

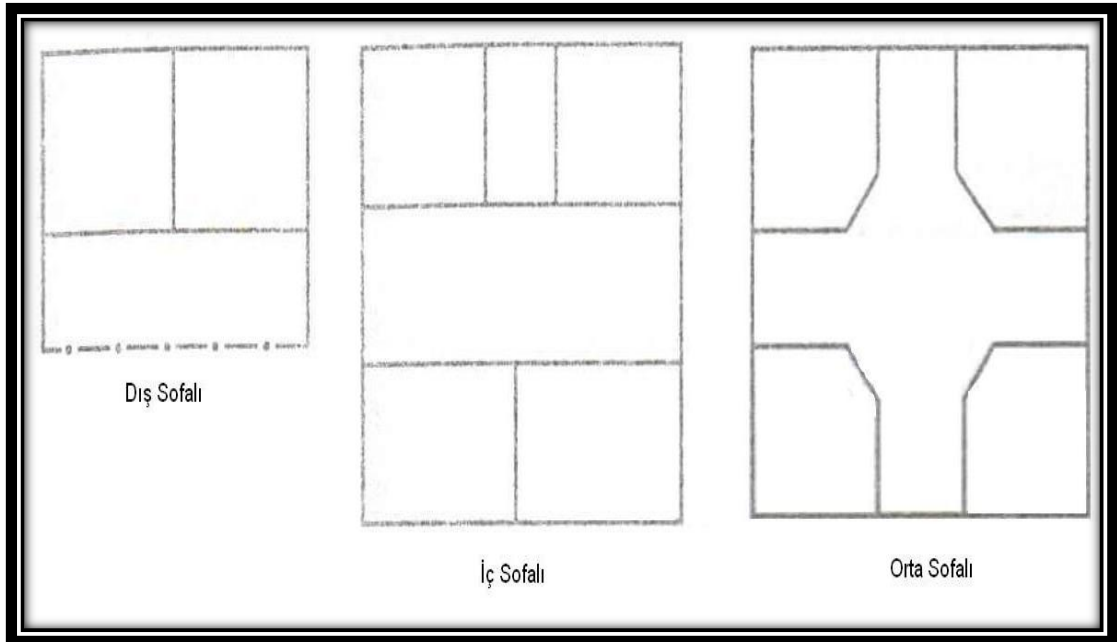
Türk evi plan tipinin gelişimini göçebelik dönemine kadar uzatmak mümkündür. Türkler Anadolu'ya yerleşmeden önce Orta Asya'da göçebe yaşıyorlardı. Bu bölge iklimden dolayı yerleşik düzene geçmeye pek elverişli bir bölge değildi. Türkler Anadolu'ya yerleşmeye başlayınca, daha önce buralarda yerleşen kültürlerin ve iklimsel özelliklerin de etkisinde kalmışlardır. Türk evi plan tipinin meydana gelmesinde birçok etken rol oynamıştır. Etkenlerin en önemlisi iklimdir. Anadolu'nun doğa koşulları yapıların biçimlendirilişlerinde ve uygulamalarında etkilidir (Kunanbaeva, 2008: 1).

Haşim Karpuz'a göre; “Türk evini belirli tiplerine ayırarak incelemek zor bir iştir. Planlar coğrafi bölgelere bağlı olarak değiştiği gibi, aynı bölgede farklı plan tipleri ve malzeme özellikleri ile de karşılaşılabilir” (Karpuz, 1993: 5).

Türk evi plan özellikleri, odaların sofa etrafında dizilmesiyle oluşmuştur. Bütün odaların nitelikleri aynı ve pek az değişkendir. Odalar arası alan olan sofa ise evin şeklini belirlediği için değişken bir yapıya sahiptir. Türk Evi'nin plan tipini belirleyen, sofanın ve odaların yerleşimini ilk olarak bilimsel anlamda sınıflandıran, S.H.Eldem olmuştur. S.H.Eldem plan tiplerini sınıflandırırken şu yöntemi izlemiştir: "Plan tiplerini tasnif ederken, muhtelif tiplerin geçirdikleri tahavvülleri sırasıyla göstermeye ve daima en küçük ve basit şekilden en büyük ve zengin tipe doğru gidilmeğe çalışılacaktır" (Eldem, 1968: 25). Buna göre sofa tipleri S.H.Eldem'in sınıflandırmasına göre;

- _ Sofasız plan tipi
- _ Dış sofalı plan tipi
- _ İç sofalı plan tipi
- _ Orta sofalı plan tipi şeklindedir.

Çizim 11: Türk Evi Sofa Plan Çizimleri

Kaynak: Günay (1999: 17)

1.1.1.1. Sofasız Plan Tipi

Evlerin en ilkeli olan sofasız plan tipinde; odalar, yan yana dizilerek plan şemasını oluştururlar. Odaların önündeki bağlantı bir kaldırım veya avlu ile sağlanmıştır. Odalar üst katta oldukları zaman geçit bir balkon karakterini alır. Bu tip genellikle iklimin sıcak olduğu güney bölgelerinde benimsenmiştir. Bu açık geçişlerin soğuk yerlerde doğurduğu zorluklardan dolayı geçitlerin üzeri örtülmüş ve bu tip daha fazla kullanılmamıştır. Bu tipe en çok Anadolu'nun güney ve doğu bölgelerinde rastlanmaktadır. En basit şekli tek hücreli ev şeklindedir. Bu oda avlu üzerine açılır. İki veya daha fazla odalı evlerde genellikle kapı ve pencereler aynı yüzdedir. Oda sayısı arttığında odalar aynı sırada olmayıp kollar şeklinde uzanırlar. Odaların arasında bazen eyvanlar kullanılır. Eyvan doğrudan avlu ile bağlantılıdır. Köşk ilavesiyle ev planı zenginleşir. Köşk iki tarafı direkli veya kısmen pencereli olabilir. Köşkler havadar oturma yerleridir (Eldem, 1984: 27).

1.1.1.2. Dış Sofalı Plan Tipi

Türk evinin birinci aşamasıdır. Bu tipin ilk şekli sofanın yalnız bir tarafına odaların dizilmesiyle meydana gelir. Türk Evi'nin ilk örneklerinde sofanın üzeri kapalı ama üç yanının açık olduğu görülür. Bu aslında, Reha Günay'ın da değindiği gibi Türklerin göçebe kültürünün bir parçası olan çadır hayatının yerleşik hayata yansımalarıdır. Evin içinde meydancık görevi gören sofa, yanlarının açık olmasına rağmen soğuğa karşı korunmuştur (Günay, 1998: 25).

“Dış sofalı evler, 16. ve 17. Yüzyıllarda iklim koşullarına bağlı olmaksızın Anadolu'nun ve Rumeli'nin her kesiminde uygulanmıştır. Günümüzde Ege ve güney bölgelerimizde daha çok rastlanmaktadır” (Sözen- Eruzun, 2001: 46).

Dış Sofalı Plan tipleri;

- Dış sofalı, tek odalı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı plan tipi,
- Dış sofalı, eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, iki odalı ve köşklü plan tipi,
- Dış sofalı, köşklü ve eyvanlı plan tipi,
- Dış sofalı, bir ucu odalı plan tipi,

- Dış ve köşe sofalı plan tipi,
- Bir veya iki kollu oda sırasıyla çevrilmiş dış sofalı plan tipi (Eldem,1972: 28).

1.1.1.3. İç Sofalı Plan Tipi

“Bu plan tipinde sofanın iki yanına odalar dizilerek, sofa içte kalmıştır. Bu yüzden “karnıyarık” plan tipinde denilmektedir” (Sözen,1980: 86). Türk evinin en yaygın kullanılan plan tipidir. Bu tip, sofanın sokakla ilişkisinin azaltılmasından dolayı şehir evi özelliğini taşır. 18. yy.dan itibaren şehir hayatına geçiş, kentlerin kalabalıklaşım, toz, soğuk gibi dış etkenlerin artması daha izole ama rahat yaşam biçimine yönelmeyi beraberinde getirmiştir. Sofanın iki ucu da pencere olup bazen topografik koşullardan dolayı bir cephesi sağırlandırılmıştır. Kimi evlerde odaların girişleri pahlanmış ve dolayısıyla sofaların orta kısmı genişlemiştir. Bu plan orta sofalı ev tipine geçmiştir (Eldem,1972: 29).

“İç Sofalı plan tipinde bazen, yan sofa veya merdiven sofaları ilave edilerek sofa genişletilmiştir”(Filibe, 1989: 21).

1.1.1.4. Orta Sofalı Plan Tipi

S.H.Eldem'e göre Orta Sofalı plan tipi“ Oval veya beyzi sofa” olarak da nitelendirilmektedir. Orta sofalı plan tipi 18.yy dan itibaren başta büyük şehirlerde, yönetici evlerinde yapılmış, daha sonra çevresinde yaygınlaşmış bir plan tipidir. Bu plan tipi, Orta Asya'dan beri Anadolu Türk mimarisinde medrese, cami, köşk gibi yapı türlerinde uygulanmış bir plan tipi olup daha sonra yaygınlaşmıştır. Bu plan tipinde bina kare veya kareye yakın dikdörtgendir. Bu plana göre binanın köşelerine odalar yerleştirilmiş, oda aralarına merdiven, eyvan, hale, kiler, mutfak gibi servis mekânları yerleştirilmiştir. Sofa önceleri dört köşelidir. Daha sonra köşeler pahlandırılarak sekizgen, çokgen, oval şekiller oluşmuştur. Bu şekilde sofanın korunaklı olması evin iyi ısınmasını sağlamış, odalar arası mesafenin azalması, planın toplu bir hale gelmesi dolayısıyla başta İstanbul ve çevresi olmak üzere tercih edilen bir plan tipi olmuştur. Daha çok şehirlerde ve İstanbul'da kullanılan bu tipte sofa değişik şekillere girmiştir. Köşeleri pahlanmış yuvarlanmış değişik formları ile estetik etkiler uyandırmıştır (Eldem, 1968: 31).

Bu plan tipi büyük şehirlerde uygulanmış olup, sofanın ışsız kalmasını engellemek için odaların orta yerlerine eyvanlar konularak sofayla bütünleşen mekânlar elde edilmiştir. Orta sofalı plan tiplerinden, pahlı sofalı plan tipinin, iç sofalı plan tipine göre belirleyici özelliği eyvan sayısıdır. Bu plan tipinde üç eyvan ve bir merdiven aralığı bulunmaktadır (Eldem, 1968: 32).

1.1.2.Türk Evinin Yapı Malzeme Özellikleri

Türk evinin yapında kullanılan malzemeler aynı olmasına rağmen bölgelere göre değişmektedir. Sivil mimarlık örnekleri malzeme ve yapım tekniği bağlamında değerlendirildiğinde, çok çeşitli malzeme kullanımıyla karşılaşmaktadır. Türk evinde en çok kullanılan malzeme ahşaptır. Ahşap taşıyıcı malzeme olmasının yanında kapı, pencere, tavan, merdiven süslemelerinde de yoğunlukla kullanılmaktadır (Bektaş, 1996: 24). Giriş katlarda, genellikle moloz taş örgü duvarlar dikkati çekmektedir. Üst katların üzerinde oturduğu dikmeler ve çapraz destek elemanlarının araları genellikle bu malzemeyle doldurulmuştur. Üst katlar, zemin kat duvarlarının üzerine oturtulan ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Üst katlarda ortak özellik, ahşap karkas taşıyıcıların aralarının kerpiç tuğlalarla doldurulmasıdır. Zaman içerisinde yerlerini tuğlalara bıraktıkları örnekler de bulunmaktadır (Ufuk ve K.Kutgün Eyüpgiller, 2007: 16).

“Yapılarda kerpiç kullanımının en büyük avantajı ucuzluğu ve hammaddesinin kolay bulunup üretilmesidir. Bunun yanında sağlıklı bir malzeme olması, duvarların ısıyı toplayıp saklaması, ses izolasyonu sağlaması, yangına dayanıklı olması; kerpicin günümüzde bile gündemde kalmasına etkindir. Ancak, kerpiç duvarlar; neme, sıcaklığa ve rüzgâra karşı hassastır. Hava sıcaklığındaki ani değişimler, tuz kristalleşmesine bağlı olarak malzemenin bozulmasını hızlandırır. Bundan dolayı kerpiç duvarın temelini aşınmasına sık rastlanır. Kerpiç, suya karşı korunduğu sürece uzun ömürlüdür” (Özer, 2006: 44).

Zemin kat kâgir yani taş malzemedden olup, aralarında ahşap hatıllar yer alabilir. Taş, yapı malzemesi olarak kullanılmakla birlikte, işçiliği zor bir malzemedir. “Döşeme ve tavanlar ahşap kaplama olmakla birlikte eyvan zeminleri “lime” tabir edilen pişmiş toprak karolar ile kaplıdır (Yürekli H. Ferhan Yürekli, 2005: 16).

Harç ise; taş, kerpiç, tuğla gibi yapı elemanlarını tutarak birleşik bir yapı oluşturmayı sağlar. Kerpiç ve tuğlanın yapı malzemesi olarak kullanıldığı bölgelerde bağlayıcı olarak kullanılan “çamur”, ilk kullanılan harçtır (Özer, 2006: 45).

Geleneksel konut mimarisinin yapım sistemleri bölgesel verilerin sonucu iklim, tabiat, malzeme ve sosyo kültürel yapıya göre değişmektedir. Yöresel mimarinin tanımı; Tarihsel, coğrafi, ekonomik ve toplumsal etkenlere bağlı olarak, belli bir yörenin yapı gelenekleri çerçevesinde üretilmiş, ancak bilinen anlamıyla herhangi bir tarihsel ya da bilimsel sınıflandırmaya konu edilmemiş yapıların tümü diye ifade edilebilir (Alomar, 1978: 157).

Buna göre “yöresel mimari”nin başlıca örneklerini oluşturan “Geleneksel Ahşap Ev” yapı sistemleri üç ana başlıkta ele alınmaktadır:

Ahşap Yığma Sistemi; ağacın doğal halde veya işlenerek yatay bir düzende birbiri üstüne konması ve köşelerinin geçme tekniği ile birleştirilmesidir.

Ahşap Karkas Sistem; temel veya yığma (taş, kerpiç, ahşap) sistem üzerine ahşapların çatılarak taşıyıcı bir sistem oluşturmasıdır. Bu sistem duvar yüzeyi oluşturulurken kullanılan tekniğe göre aşağıda belirtilen alt gruplara ayrılmıştır.

Ahşap karkas sistemin arasının kerpiç, tuğla, taş veya ağaç ile dolgu yapılması,

Ahşap karkas sistemin arasının tuğla, taş veya kerpiç ile düzgün olmayan bir teknikte doldurulması ve bağdadi sıvanması veya tahta kaplanması,

Ahşap karkas sistemin belirgin modüler (panel) kurgu sistemi ile oluşturulup arasının tahta veya taş ile dolgu yapılması,

Ahşap karkas sistemin arasının boş bırakılıp dış taraftan tahta kaplanıp, iç taraftan bağdadi tekniğinde sıvanması biçiminde uygulanmıştır.

Karma Sistem; “Farklı yapı sistemlerinin bir arada kullanılmasıdır (Çobancaoğlu, 1998: 19).

1.1.3. Türk Evinin Süsleme Özellikleri

Geleneksel Türk evinde, her eleman kendine özgü nitelikleriyle süsleme elemanı olarak kullanılmış ve her elemanın özellikleri verilirken süslemeleri ayrı ele alınmıştır. Geleneksel evleri süslemekte kullanılan yapı elemanları duvarlar, ayak, sütun ve kemerler, çıkmalar, tavanlar, çatılar, korkuluklar, pencereler, kapılar, dolaplar, iç mekânda kullanılan dokumalar, ocaklar, bacalardır. Duvarlar malzemedan doğan renk

ve doku farkları, kaplamaları, kat silmeleri, derzleri, ahşap hatıllar, kontlar ve pahlar aracılığıyla süslenmiştir. Çatıların ise formları, saçakları (taş konsollar, ahşap saçak altı kaplamalı vb.) süsleme unsuru olmuştur. Merdivenlerin süsleme elemanı ahşap, taş veya metal korkuluklar olmuş, merdivenlerin formları son dönemlere kadar sade tutulmuş ve sonraları Avrupa etkisiyle oval vb. formlarıyla süsleme unsuru olarak kullanılmaya başlanmıştır. Çıkmalardan sonra en önemli süsleme elemanlarından biri olan pencereler; tepe pencereleri, kepenkleri, kafesleri, parmaklıklar ve yuvaları ile süslenmiştir. Kapılar, tek veya iki renk taştan söveler, lento, mukarnas, vb zengin silmeler, üzerlerinde bulunan pencereleri, sundurmalar, kanatlar ve tokmak, menteşe gibi madeni aksamlar yardımıyla süslenmiştir (Altun, 2008: 231).

Süslemelerde kullanılan başlıca malzemeler taş, tuğla, ahşap, maden, çini, alçı, cam ve boya gibi malzemelerdir. Taş, renk ve dokuları dışında oyma ve şebeke gibi tekniklerle süslenmiştir. Şebekeler ile daha çok korkuluklarda karşılaşılr. Süslemelerde yararlanılan motiflerin başlıcaları; rumi, palmet, lotus grubu, bitkisel ve geometrik motiflerdir. Rumi, palmet, lotus grubuna takılıp sökülen ve taşınan konutların süslenmesinde yer verilmiştir. En sık kullanılan bitkisel motifler karanfil, lale, sümbül, yıldız çiçekleri, yapraklar, gül, Bunların dışında, narçiçeği, vazoda narlar vb. kullanılmıştır (Kömürcüoğlu, 1950: 64).

Geometrik motifleri; basit motifler ve yıldızlı motifler olarak iki ana grupta toplamak mümkündür. Bu motifler arasında sekizgenler arasına yerleştirilmiş küçük kareler, üçgen esasına dayanan motifler, zikzaklar, çizgilerle kesilen altıgenler, çeşitli dörtgenlerle oluşturulan kompozisyonlar ve 4-10 köşeli yıldızlar yer alır (Demiriz, 1979: 20)

2.BÖLÜM: HENDEK KONUTLARI (KATALOG)

KATALOG 1: Süleyman Efendi Konağı

RESİM NO: 4- 9		ÇİZİM NO: 2-3		DÜZENLEME TARİHİ:10.04.2011		
YAPININ ADI: Süleyman efendi konağı		ADRES: Cami sok. No:13 Nuriye köyü		İLK SAHİBİ: Süleyman efendi		
YAPIM TARİHİ: 1860		KİTABE: Yok		SON SAHİBİ: Burhan Aygen		
USTASI:						
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap Ev	ADA:	PARSEL: 234	CİLT NO: 3	SIRA NO:	SAYFA NO: 234	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	SÜSLEME	
İYİ	X	X	X	X		
ORTA						
KÖTÜ					X	
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTİRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	11.00 X 12.50 m		
ORJİNAL KULLANIM: Konut		BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut		
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Ahşap	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER: Cumba	MALZEME:	TEKNİK:
						
TANIM						
<p>Tarihçe; Hendek merkezine yakın Nuriye köyünde bulunan Süleyman Efendi Konağı; 1860 yılında aynı zamanda köyün ağası olan Süleyman Efendi tarafından yaptırılmıştır.</p> <p>Plan; Büyük bir bahçenin içinde yer alan, kuzey güney doğrultusundaki ev, iki</p>						

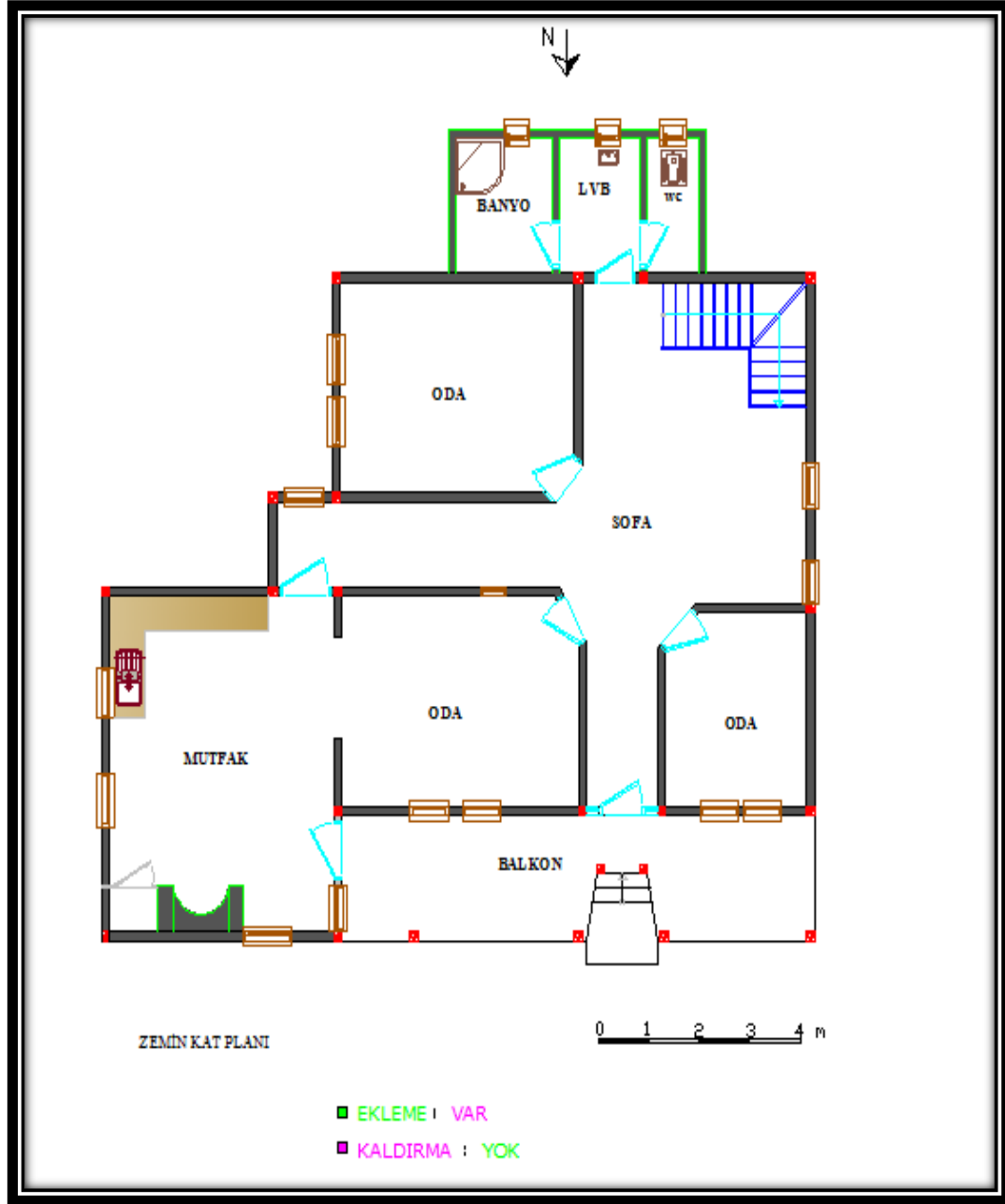
katlıdır (Resim: 4). İki ayrı kapıdan girilen evin, iki kapısı da aynı cephededir. Zemin katı zeminden 1m yüksekliktedir. Zemin kata dört basamaklı mermer olan merdivenden çıkılır (Çizim: 2). Giriş kapısının önünde zemini mermer kaplı sahanlık yer alır. Eve tek kanatlı ahşap kapıdan girilerek giriş sofasına ulaşılır. Diğer kapı ise evin mutfak bölümüne açılır. Evin kuzey batısına yapılmış olan mutfak içerisinde büyük bir ocak, kiler ve duvarda mutfak eşyalarının bulunduğu terek yer almaktadır. Evin iki kapısından da odalara geçiş sağlanmaktadır. Evin zemin katı köşe sofa plan tipindedir. Sofanın etrafında dört oda, girişleri pahlı olan odaların aralarında da birer eyvan bulunmaktadır. Zemin katta sofanın güney ucunda yer alan ahşap tırabzanlı dönerli merdivenle 1.kata çıkılır. 1.katta zemin katla aynı plan özelliği taşımakta, sofanın etrafında 3 yatak odası bulunmaktadır (Resim: 7). Güney ve kuzey yönünde bulunan iki eyvan da 70 cm dışa çıkıntı yapmıştır (Resim: 9). Bu çıkıntılar mekâna hareket ve geniş bir alan kazandırmıştır.

Malzeme ve Teknik; Konak düz bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Taş temel üzerine ahşap çatki arası kerpiç dolgulu karkas tekniğinde inşa edilen evin kırma çatısı Marsilya tipi kiremitle örtülüdür. Saçaklar 60 cm genişliğinde ve altları ahşap lambri kaplıdır. Son dönemlerde yapılan onarımlarda dış ve iç sıva yenilenmiştir. Zemin kaplaması ahşap, tavanın da ise ahşap çiteler kullanılmıştır. Özellikle iç mimaride kullanılan ahşap malzeme son onarımda yenilenmiş olup orijinal özelliği yoktur. Duvarlar zemin kat ve birinci katta 17 cm. kalınlığındadır. Merdiven, kapı, pencere, sedir, dolap kapaklarında ahşap malzeme kullanılmıştır.

Süsleme; Evin dikkat çeken süsleme elemanı ön cephede bulunan cumbadır (Resim: 4).

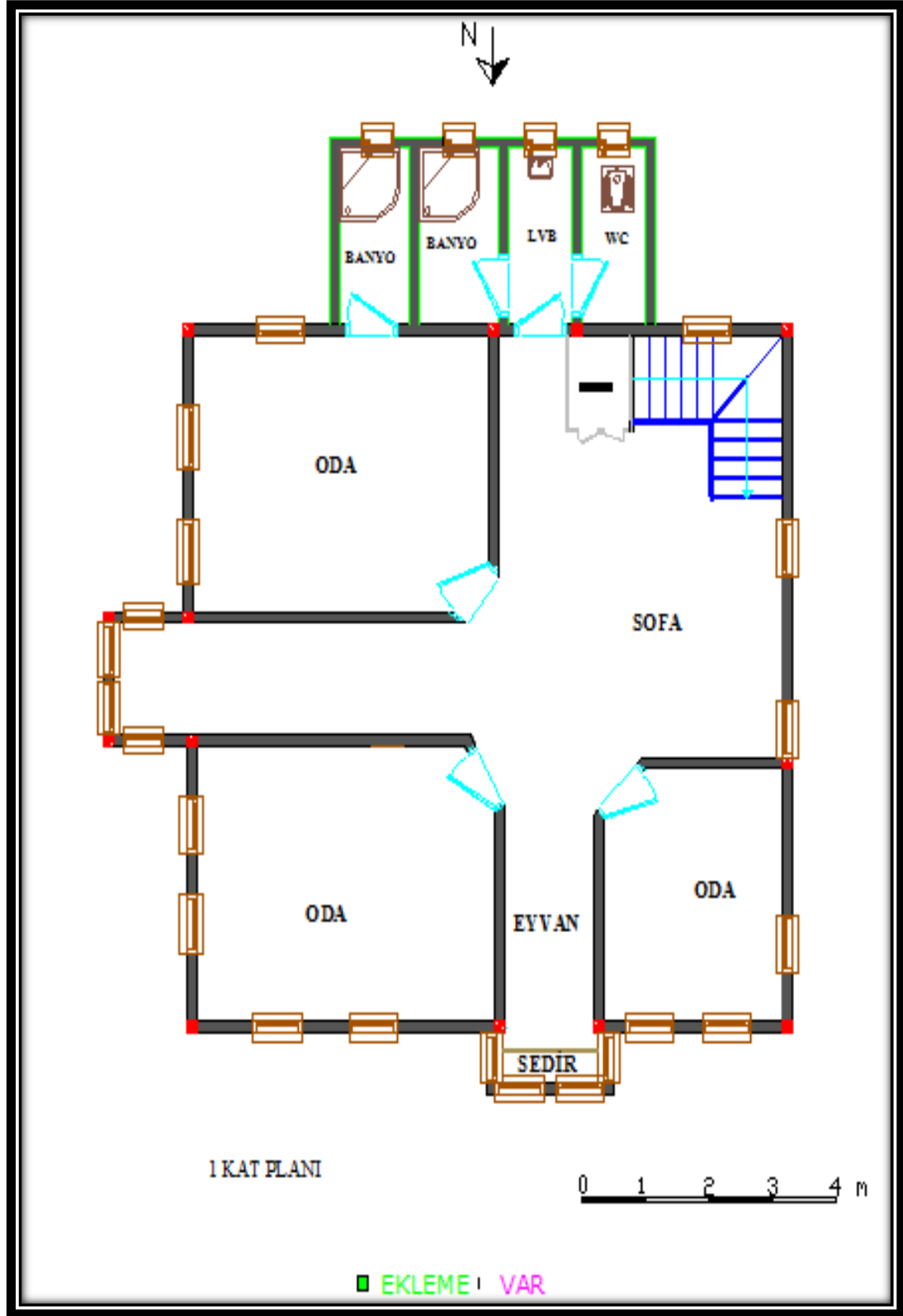
Yapılan onarımlar; 1942 yılında ev 3 katlı iken 2 kata indirilmiş. 1989 -1999 yılında onarım yapıldı. Son olarak ta; 2008 yılında onarım yapılmıştır.

Çizim 2: Süleyman Efendi Konağı; Zemin Kat Planı

Çizim: Kenan Boz

Çizim 3: Süleyman Efendi Konağı; 1. Kat Planı

Çizim: Kenan Boz

Resim 4: Süleyman Efendi Konağı; Kuzey Cephesi

Resim 5: Süleyman Efendi Konağı; Batı Cephesi

Resim 6: Süleyman Efendi Konağı; Doğu Cephesi

Resim 7: Süleyman Efendi Konağı; Kuzey Cephesinde Yer Alan 1.Kat Yatak Odası

Resim 8: Süleyman Efendi Konağı; 1.kat Sofa Bölümü

Resim 9: Süleyman Efendi Konağı; 1.Kat Eyvan

Katalog 2: Mustafa Asım Konağı

RESİM NO: 10-29	ÇİZİM NO: 4-11		DÜZENLEME TARİHİ: 01.04.2001			
YAPININ ADI: Mustafa Asım Konağı	ADRES: Baş pınar Mah. Cumhuriyet Sok.46 / Hendek		İLK SAHİBİ: Hacı Halil Çavuş SON SAHİBİ: Zehra Bediz Kökçü, Mehmet Gündüz Akay, Halil Oğuz Akay			
YAPIM TARİHİ: 1870	KİTABE: Yok		USTASI:			
TAPU KAYDI: Avlulu Ahşap Ev	ADA: 137	PARSEL: 19	CİLT NO: 5	SIRA NO:	SAYFA NO: 462	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	SÜSLEME	
İYİ	X	X	X	X	X	
ORTA						
KÖTÜ						
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	22.54x16.15 m.		
ORJİNAL KULLANIM: Konut	BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut			
TESCİL DURUMU: 2011 yılında tescil edilmiştir.						
MALZEME		TEKNİK	SÜSLEME			
TAŞIYICI: Taş-Ahşap	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER: Ön Cephe	MALZEME: Ahşap	TEKNİK: Oyma
						
TANIM						
<p>Tarihçe: Hendek ilçe merkezinde bulunan Mustafa Asım Konağı; 1870 yılında Halil Çavuş lakaplı hacı Mehmet tarafından yaptırılmıştır.1883 yılında, evi yaptırdıktan sonra büyük oğlu hacı İsmail'i yanına alarak hacca giderler, giderken de yolda ölürler. 1900 yılında da ev Mustafa Asım Akay 'a miras kalır. Mustafa Asım Akay'ın ailesi eş, dost ve komşuları tarafından mollalar diye anılmaktadırlar.</p>						

Katalog 2: (Devam)

Mustafa Asım Akay'ın oğlu Halil Oğuz Akay lakaplarının Öztikenler olduğunu söylemektedir. Kesin olmamakla birlikte terzi oldukları düşünülüyor. Mustafa Asım Akay'ın da ölümünden sonra evin varisleri Zehra Bediz Kökçü, Mehmet Gündüz Akay, Halil Oğuz Akay'dır.

Plan Tipi; 2011 yılında; tez çalışması sırasında tespit ve tescili yapılan ev oldukça görkemli büyük bir bahçenin içine ahşap çift kanatlı kapıdan girilir. Bahçe de müstemilat kısmı, fiskiye,70 yıllık çam ağaçları ve çeşit çeşit çiçekler bulunmaktadır (Resim: 10, 16). Doğu batı doğrultusundaki ev iki katlı olup, evin arka bahçesine doğru yeni bölümler eklenerek genişletilmiştir. İki ayrı kapıdan girilen evin esas giriş kapısı evin de ana cephesi olan doğudadır. Güneye açılan diğer kapı ise yapıya sonradan eklenen alt kattaki odalara geçişi sağlamaktadır (Resim: 11). Evin zemin katı “iç sofalı plan” tipindedir. (Çizim: 16), (Resim: 20). Zemin kat sofasının etrafında yedi oda bulunmaktadır (Resim: 19, 21). Zemin kattan birinci kata 3 düz, 9 dönerli ahşap trabzanlı merdivenle ile çıkılmaktadır (Resim: 26, 27). Zemin kat sofanın batı ucunda yer alan ahşap tırabzanlı merdivenle ulaşılan üst kat plan itibariyle alt kattan farklı olarak “orta sofalı plan tipi” özelliğindedir (Çizim: 5), (Resim: 25). Konağın Ana giriş (doğu) cephesi boyunca dışa çıkıntı yapan birinci katın ortasında geniş bir sofa yer almaktadır. Birinci kat sofasının köşelerinde dört oda bulunmaktadır (Resim: 26). Girişleri pahlı olan yatak odaların aralarında birer eyvan bulunmaktadır. Kuzey –güney yönünde bulunan eyvanlar daha sonra kapatılarak küçük birer odaya dönüştürülmüşlerdir. Birinci kat sofası doğu yönünde 70 cm içe çekilerek iki dikdörtgen ahşap pencere ile aydınlatılmıştır. Bu iki pencerenin arasına yerleştirilen basit bir ahşap kapıyla üst kat balkonuna çıkılmaktadır. Sofanın batı cephesinde alt kat ile üst kat arasında bağlantıyı sağlayan merdivenler ile üst kata ait tuvalet ve banyo yer almaktadır. Bu bölümlerde onarımlar yapıldığı için orijinal özelliği kaybolmuştur.

Malzeme ve Teknik; Taş temel üzerine ahşap çatkı arası kerpiç dolgulu karkas tekniğinde inşa edilen evin kırma çatısı Marsilya tipi kiremitle örtülüdür. Son dönemlerde yapılan onarımlarda dış ve iç sıva yenilenmiştir. İç mimaride kullanılan ahşap malzeme son onarımda yenilenmiş olup orijinal özelliği yoktur.

Ahşap tavan ve döşeme rabitali olup tavanlarda derz araları çitalarla kapatılmıştır. Odaların duvarlarında kapaklı ahşap dolaplar bulunmaktadır. Kat araları ve köşeler

Katalog 2: (Devam)

ahşap hatıllarla belirlenmiş diğer yüzeyler sonradan yenilenmiş sıva ile kapatılarak boyanmıştır. Alt katta büyük kare pencereler cepheleri hareketlendirmiştir. Pencere korkulukların demir parmaklıklar kullanılmıştır. Evin döşemeleri, tavanları, merdivenleri, dolapları ve nişleri bölgede çok bulunan ahşap malzemedan yapılmıştır (Çizim: 10).

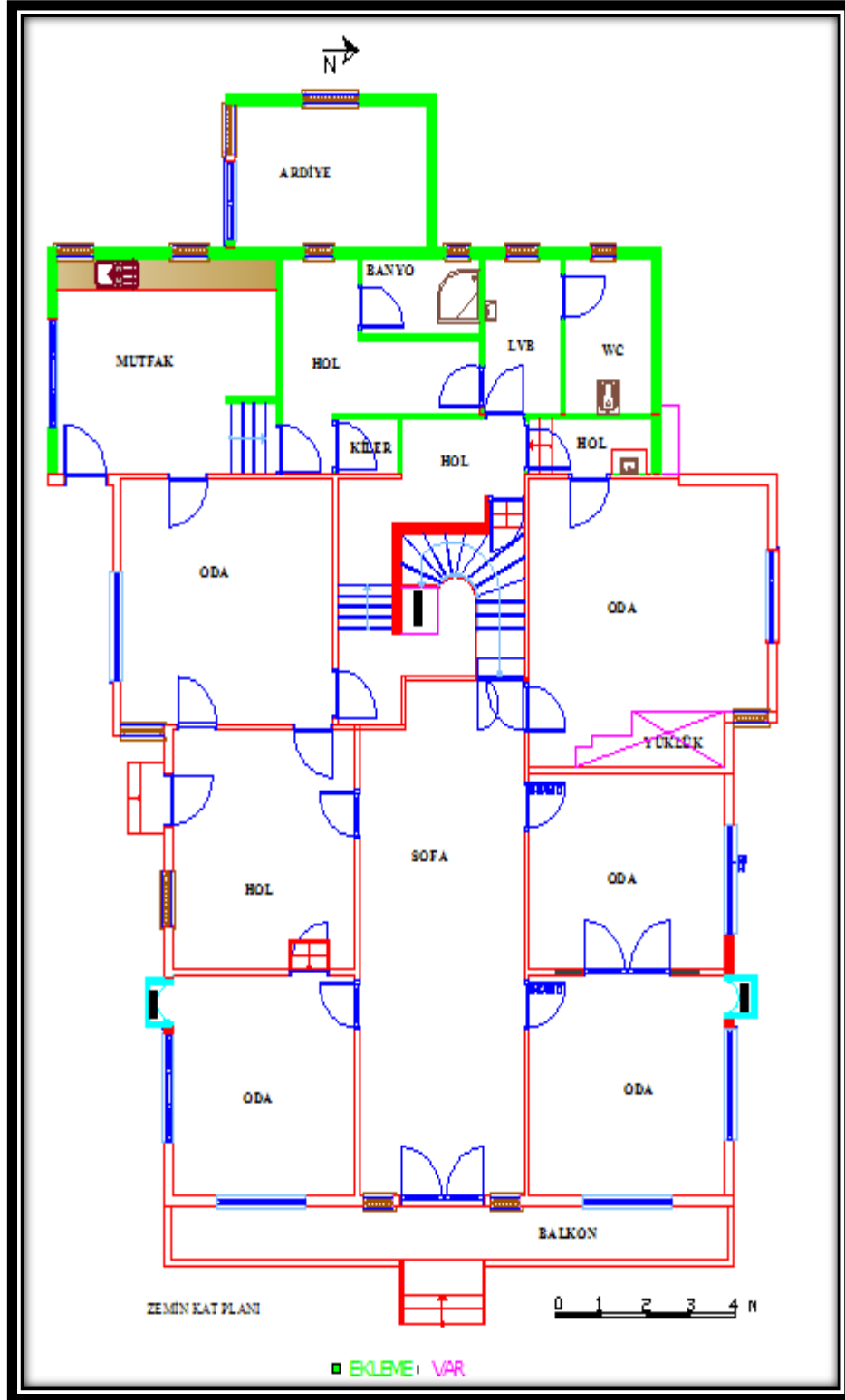
Süsleme; Hendek evlerinin en nitelikli süsleme öğelerinin bulunduğu Mustafa Asım Konağı süsleme açısından asıl dikkat çeken yönü ana girişin bulunduğu doğu cephesidir (Resim: 12). Konağın doğu cephesi boyunca dışa çıkıntı yapan birinci katın hizasından itibaren zemin kat cephesi üç eşit parçaya bölünmüş olup, dört ahşap sütun tarafından taşınan üç yayvan kemerle teşkilatlandırılmıştır (Çizim:6), (Resim:13). Kemer köşeliklerinin yüzeylerinde ahşap oyma tekniği ile yapılmış süslemeler bulunmaktadır. Her kemerin iki köşesine silmelerle çerçevelenmiş ikişer dikdörtgen pano yerleştirilmiştir. Bu panoların içleri stilize edilmiş geometrik formlu bitkisel motiflerle süslenmiştir. Kemerlerin alt yüzeylerinde aşağı doğru sarkan sarkıtlar bulunmaktadır. Ahşap sütun başlıkların yüzeylerinde sırt sırta vermiş,“S” motifler yer almaktadır. Başlıkların üzerleri ise dışa taşkın kademeli profillerle sonlanmaktadır. Üst kat alt kata göre daha sade tutulmuş olup, doğu cephesinin ortasında ahşap bir kapı ile geçilen demir korkuluklu bir balkonu bulunmaktadır. Balkonun üzerinde yer alan üçgen alınlık biçiminde çıkmanın üzeri çitakari tekniğinde geometrik motiflerle süslenmiştir. Balkon alınlığının tepeliğinde ise içe doğru ahşaptan yarım güneş motifi yerleştirilmiştir. Üçgen alınlığın çatı üzerinde sonlanan kısmına da ahşaptan bir hotoz yerleştirilmiştir. Evi çevreleyen geniş çatı saçağının iç yüzeyi çitakari tekniğinde, eksene göre kaydırılmış baklava motifleri ile süslenmiştir (Resim: 14). Geniş saçakları tutan yarım daire formlu ahşap saçak altı konsolların (furuşların) ortalarında zarif sarkıtlar bulunmaktadır. Evin ana giriş cephesinde, saçakların köşelerinde önemli bir süsleme öğesi olan Mühr-ü Süleyman yıldızı sembolü bulunmaktadır. Evin süslemelerinin yoğun görüldüğü doğu cephesi dışındaki diğer cepheler oldukça yalın ve bezemesizdir. Zemin katta büyük kare pencereler birinci katta küçük dikdörtgen pencereler cepheleri hareketlendirmiştir. Konağın batı cephesine ihtiyaca göre farklı zamanlarda eklemeler yapılmış ve simetrisi bozulmuştur. Evin dış cephesi ile karşılaştırıldığında iç mimari süsleme bakımından oldukça sade kalmaktadır. Belki de

Katalog 2: (Devam)

daha sonraki dönemlerde yapılan onarımlardan dolayı orijinal süslemeler kaybolmuştur. Konağın zemin ve birinci katında tavan, kapı, duvar, dolap süslemesine rastlamamıştır. Evin tavanları yalın çitalarla oluşturulmuş düz tavan özelliğindedir. Evin doğu girişi yer mozaikleri siyah beyaz renkte geometrik formludur (Resim: 30). Evin Dış ve doğu cephe giriş kapı kilitleri metal, dikdörtgen aksanlıdır (Çizim:11), (Resim: 27, 28). Kapı zili evin zemin kat girişinde kapı pervazı üzerinde yer alır. Kapı zili dairesel formlu, kahverengi, üzerinde geometrik desenler bulunan metal yapıdadır (Resim: 29).

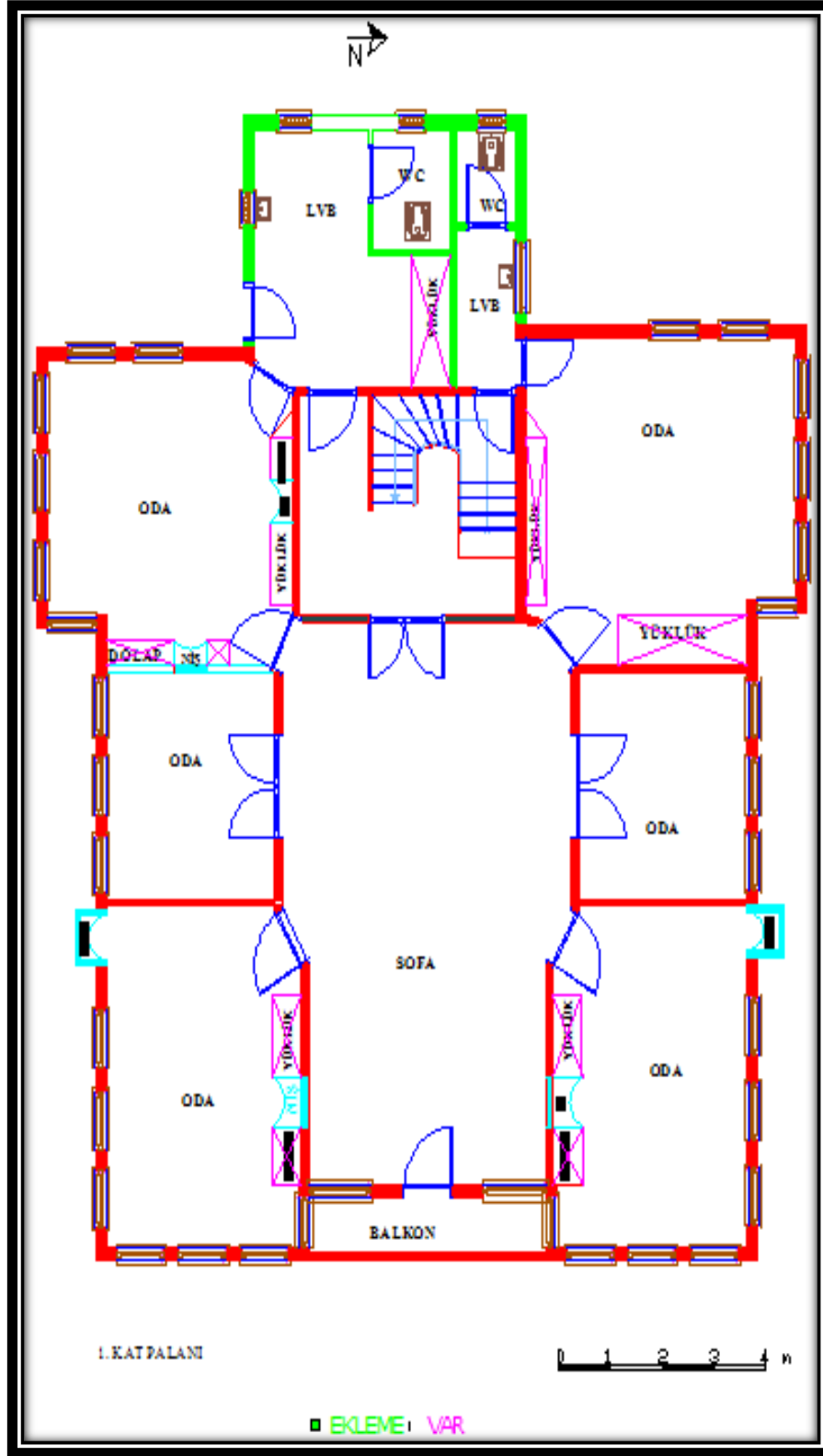
Yapılan Onarımlar: 1943-1967-1999 depremlerinde konakta herhangi bir yıkım olmamıştır. Yapıya sonradan ihtiyaca göre eklenen bölümler kesin olmamakla birlikte 70 yıllık olduğu düşünülüyor.

Çizim 4: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Planı

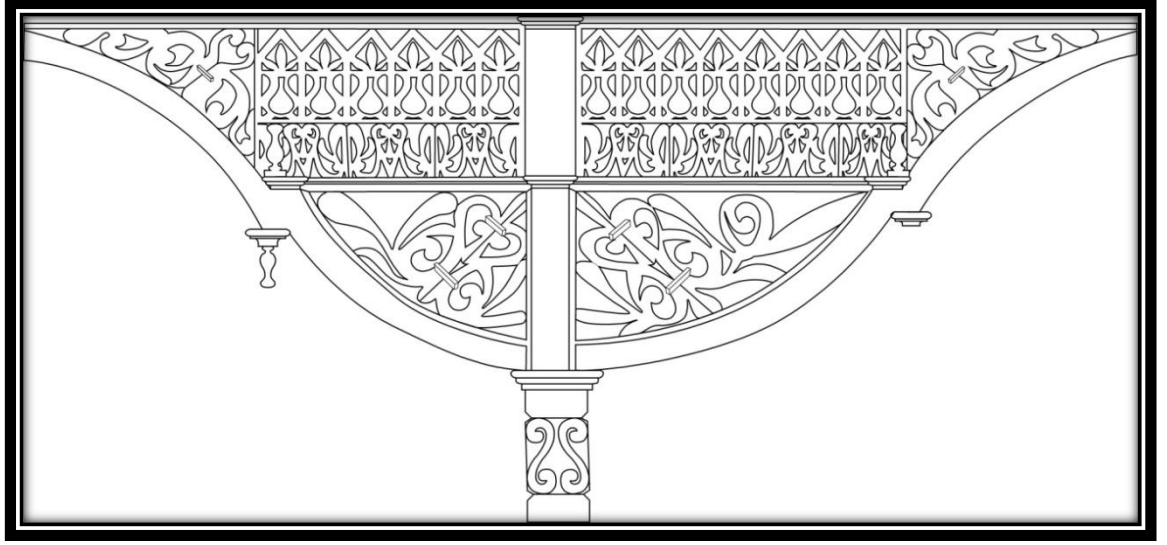
Çizim: Kenan Boz

Çizim 5: Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Planı

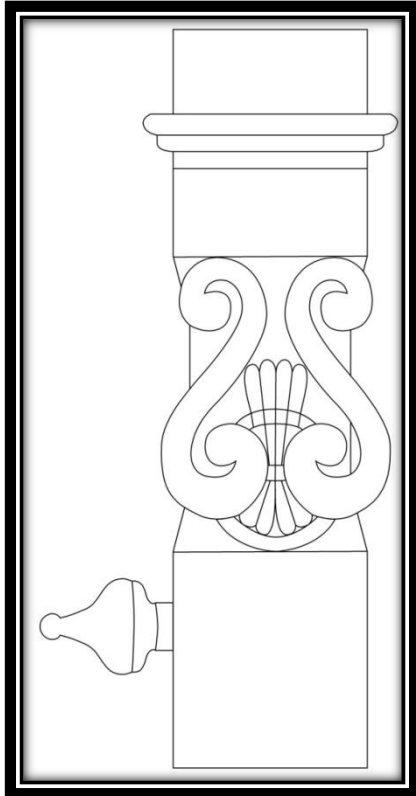
Çizim: Kenan Boz

Çizim: 6. Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme

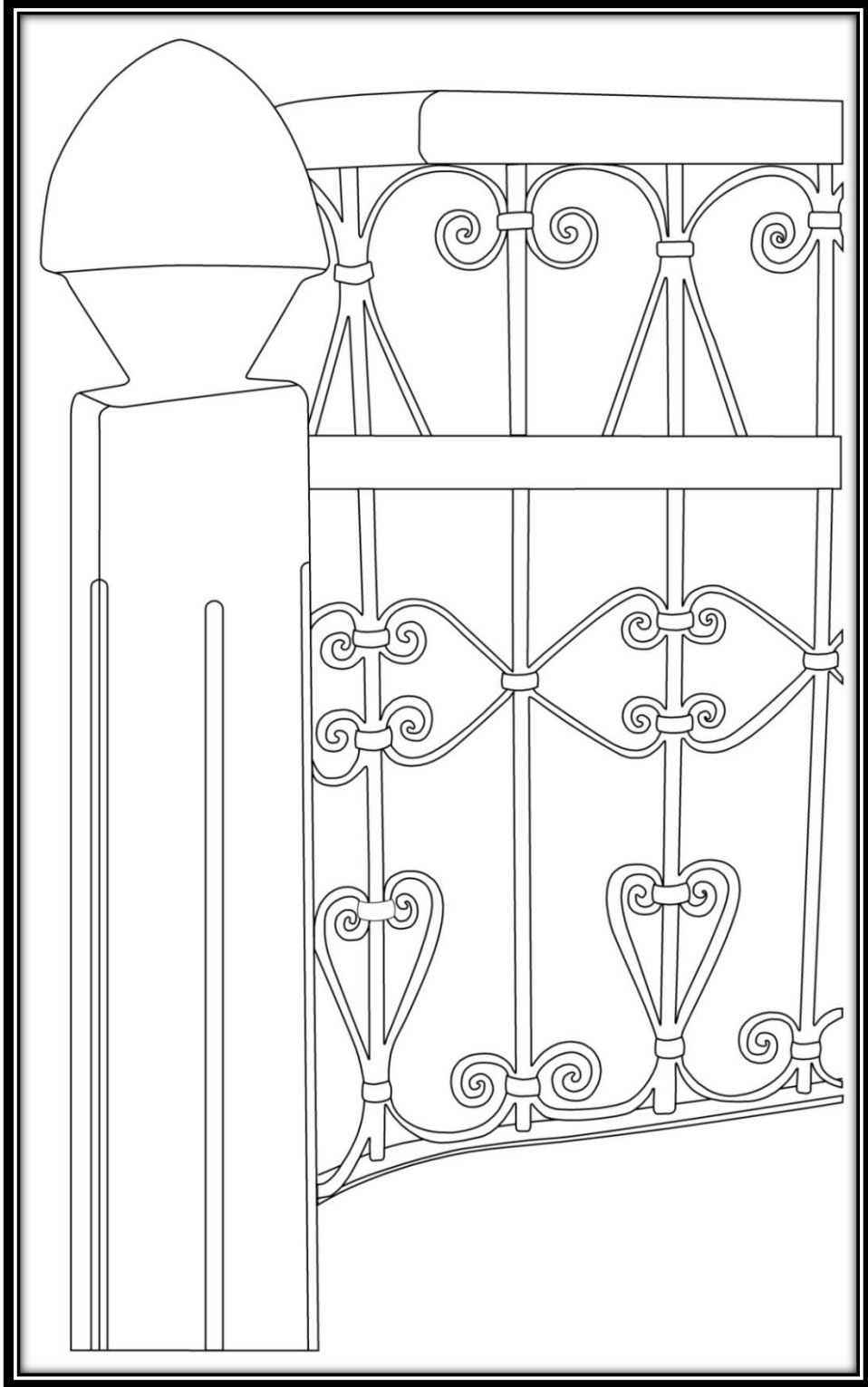
Çizim: Çiğdem Saç

Çizim 7: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme

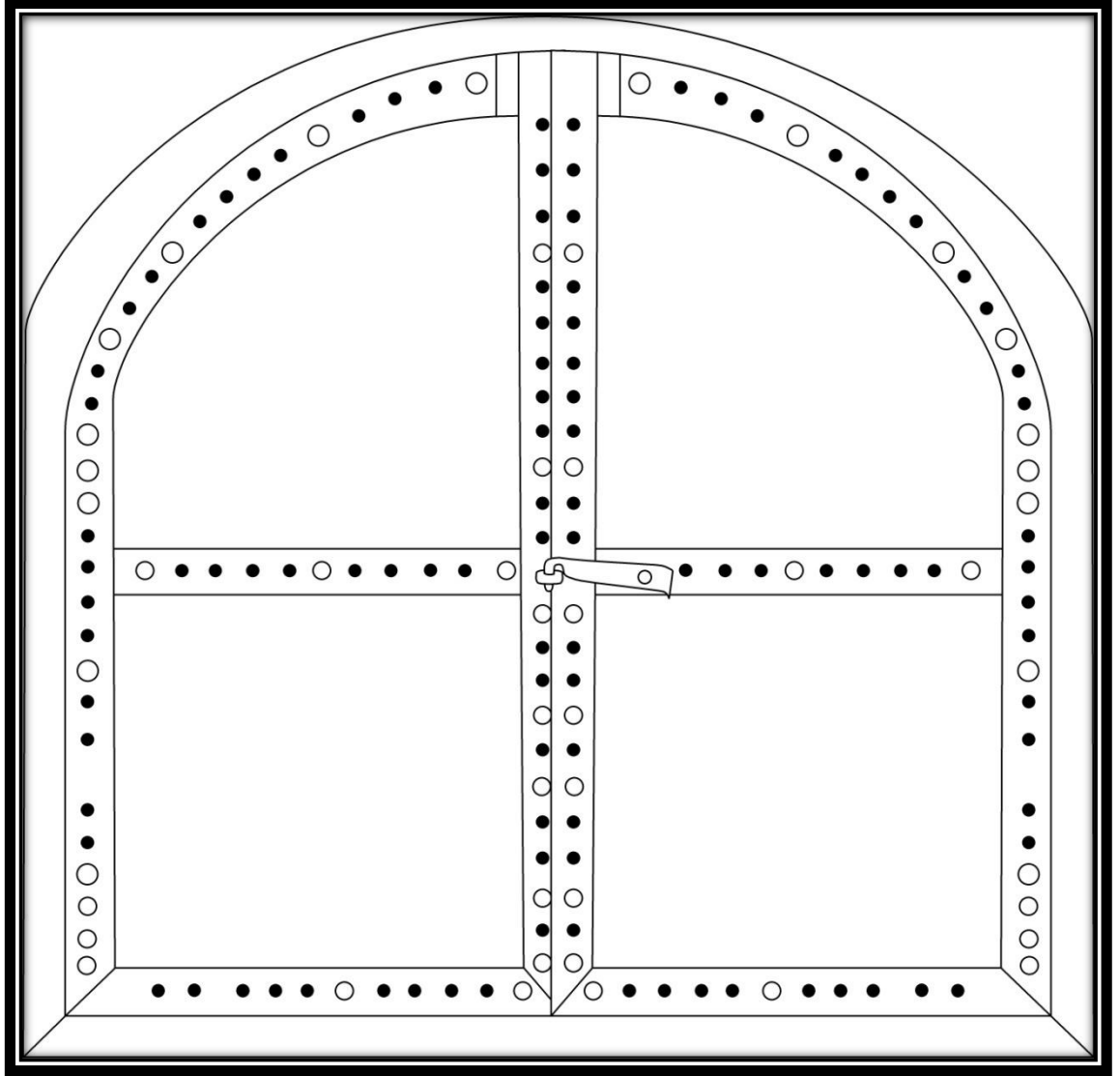
Çizim: Çiğdem Saç

Çizim 8: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Balkon Süsleme

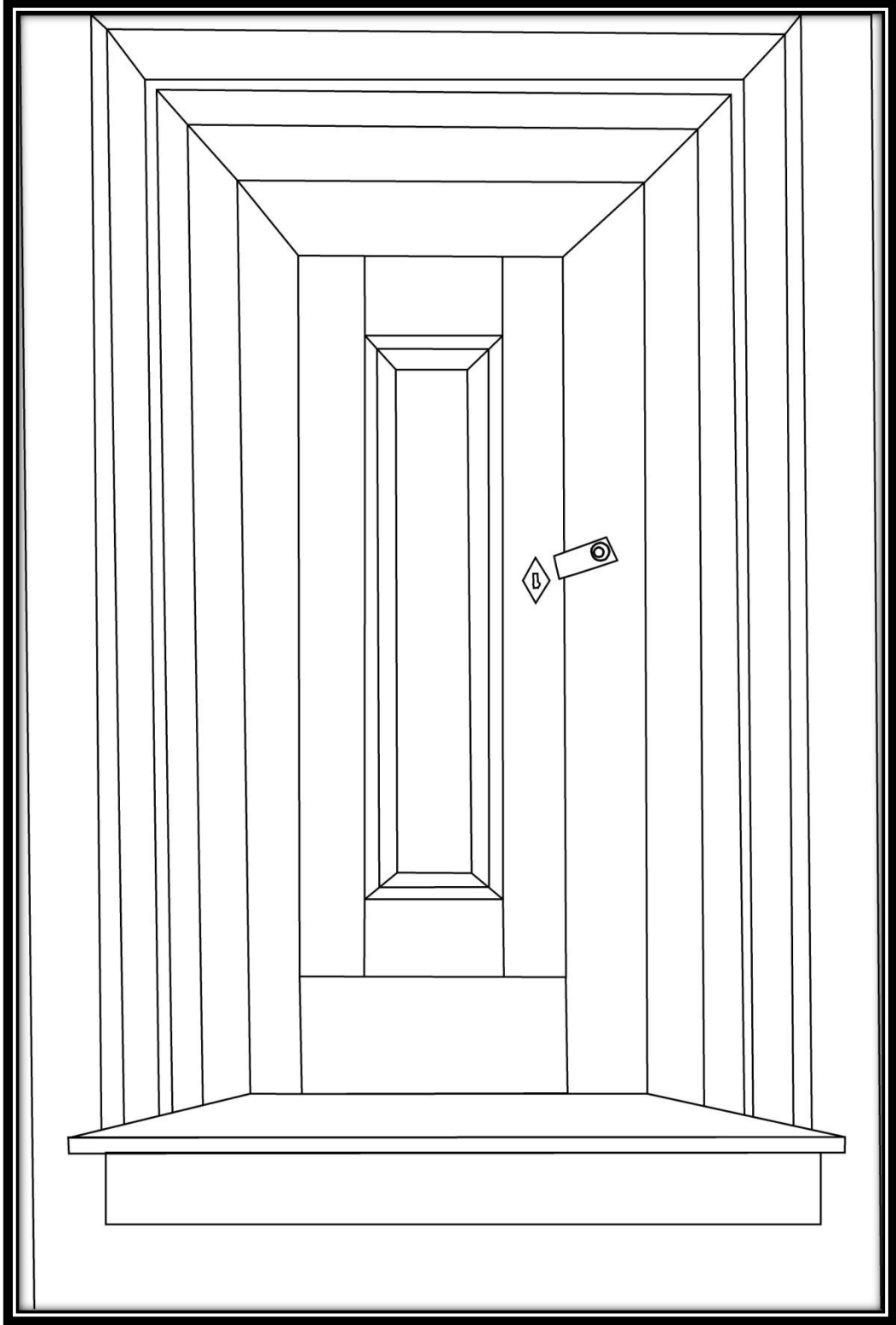

Çizim: Çiğdem Saç

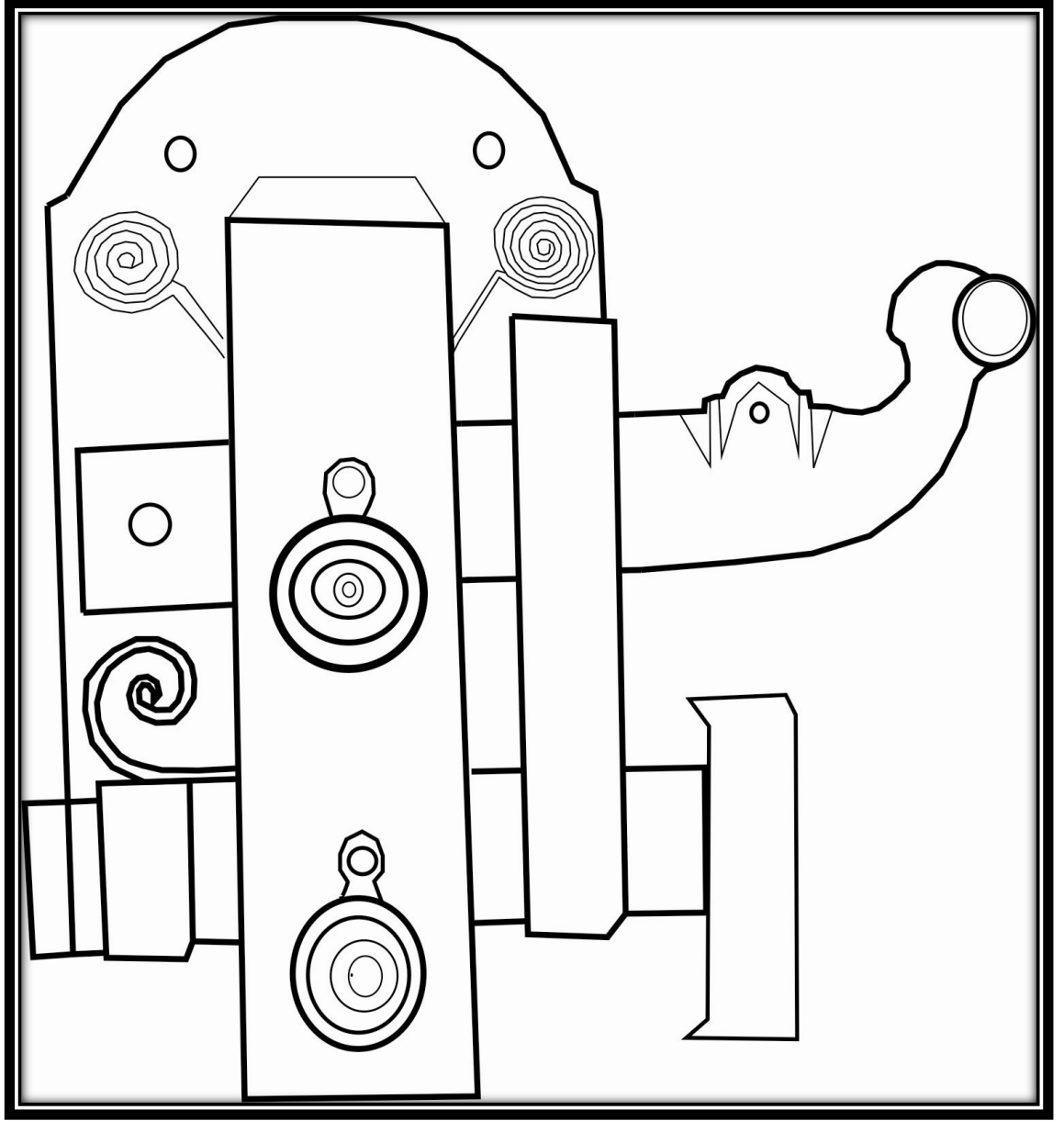
Çizim 9: Mustafa Asım Konağı; Kuzey Cephe Odası Ocak

Çizim 10: Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Doğu Cephesi Ahşap Niş

Çizim 11: Mustafa Asım Konağı; Bahçe Giriş Kapısı Anahtar Kilidi

Resim 10: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi

Resim 11: Mustafa Asım Konağı; GÜney Cephesi

Resim 12: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme

Resim 13: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Ahşap Süsleme

Resim 14: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Saçak Altı Ahşap Süsleme

Resim 15: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Balkon Korkuluğu

Resim 16: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Bahçesin de Bulunan Fıskiye

Resim 17: Mustafa Asım Konağı; Doğu Cephesi Bahçesinde ki Taş Döşemeli Yol

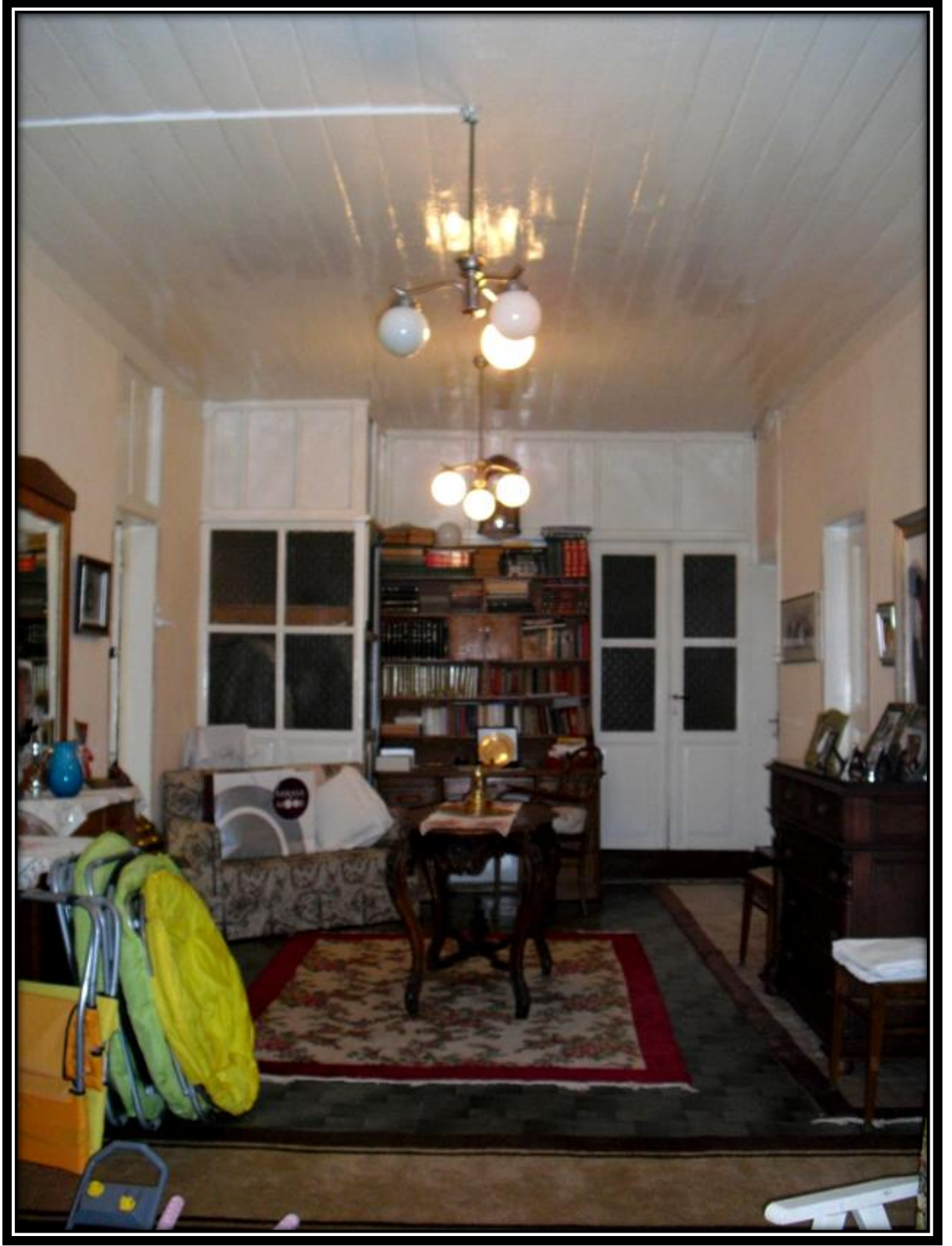
Resim 18: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Sofa

Resim 19: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Güney Cephe Oda

Resim 20: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Sofa

Resim 21: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Doğu Cephe Oda

Resim 22: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Kuzey Cephe Oda

Resim 23: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Mutfak

Resim 24: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kattan 1.Kata Çıkış Merdiveni

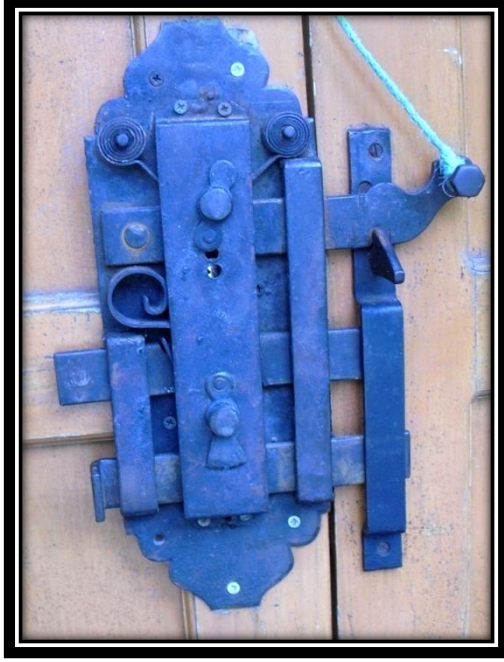
Resim 25: Mustafa Asım Konağı 1.Kat Sofa

Resim 26: Mustafa Asım Konağı; 1.Kat Kuzey Cephe Oda

Resim 27: Mustafa Asım Konağı
Kat Dış Kapı Kilidi

Resim 28: Mustafa Asım Konağı; Zemin
Kapı Kilidi

Resim 29: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Kapı Zili

Resim 30: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Doğu Cephesi Giriş Karasu

Resim 31: Mustafa Asım Konağı; Zemin Kat Doğu Cephesi Giriş Karasu

Katalog 3: Cüneyt Öztan Evi

RESİM NO: 32- 46		ÇİZİM NO: 12-19		DÜZENLEME TARİHİ: 05.04.2011	
YAPININ ADI: Cüneyt Öztan		ADRES: Dere boğazı Mahallesi 510.Sok. Salman Sok. No:8		İLK SAHİBİ: İsmail Özdağ SON SAHİBİ: Cüneyt Öztan	
YAPIM TARİHİ: 1900		KİTABE: Yok		USTASI:	
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap Ev	ADA: 64	PARSEL: 32	CİLT NO: 14	SIRA NO:	SAYFA NO: 1343

KORUMA DURUMU

	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME
İYİ	X				
ORTA		X	X	X	
KÖTÜ					X
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT	
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	14.05 cm X 10.75 cm	
ORJİNAL KULLANIM: Konut	BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut		

TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.

MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Taş-Ahşap	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER: Niş	MALZEME: Ahşap	TEKNİK: Çatki

TANIM

Plan Tipi; Geniş bir bahçe içerisinde olan ev, bodrum kat ile birlikte üç kattan oluşmaktadır. Evin güney ve batıdan olmak üzere iki adet giriş kapısı vardır (Resim: 32, 33). Zemin kata bahçeden giriş sağlanmıştır (Çizim: 12). Ana giriş kapısı batı yönünde, diğer iki girişi güney yönündedir (Resim: 34, 35). Çift kanatlı giriş kapısından evin taşlık bölümüne geçilir (Resim: 36). Girişin solundaki kapı eskiden tütünlük olarak

Katalog 3(Devam)

kullanılan, bodrum katına açılır (Resim 37). Taşlık bölüm sağa doğru devam eder. Bu bölüm sonradan kapatılarak ardıye olarak kullanılmaktadır. Giriş ile aynı doğrultuda bulunan sekiz basamaklı merdivenle sofaya çıkılır. Zemin katın planı köşe sofalı plan tipindedir. Sofanın etrafında iki oda, mutfak, banyo ve tuvalet bulunmaktadır. Sofanın doğu yönü doğrultusundan 25'er cm. 12 basamaklı merdivenle 1.katın sofa bölümüne çıkılır (Resim 38). 1.katın plan tipide köşe sofalıdır (Çizim:13), (Resim: 40). Sofanın etrafında üç oda ve tuvalet, banyo bulunmaktadır. (Resim: 43). Sofa kuzeyde üç, batı yönünde ise 2 adet olmak üzere beş adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Sofadan odalara girilmektedir (Çizim: 14). Girişleri pahlı olan odaların aralarında batı yönünde bir eyvan bulunmaktadır. Batı yönündeki eyvanın pencere önünde 70 cm genişliğinde ahşap sedir bulunmaktadır (Çizim: 15.), (Resim: 39, 41). Odaların her birinde ahşap dolap ve sedir bulunur ve her odası bir aileyi barındıracak özelliktedir (Çizim: 16), (Resim: 42). Odalar oturulabilir, yemek yenilebilir, yatılabilir, niteliklere sahiptir. Sedirler ve gömme dolap dışında odanın ortası boş bırakılmıştır. Bu alan odanın çeşitli işlevlerine karşılık verecek özelliktedir. Odaya girildiğinde yüklük dolabının yan yüzü ile karşılaşılır. Bu sayede sofadan odanın doğrudan içerisinin görülmesi engellenerek odanın mahremiyeti sağlanmıştır.

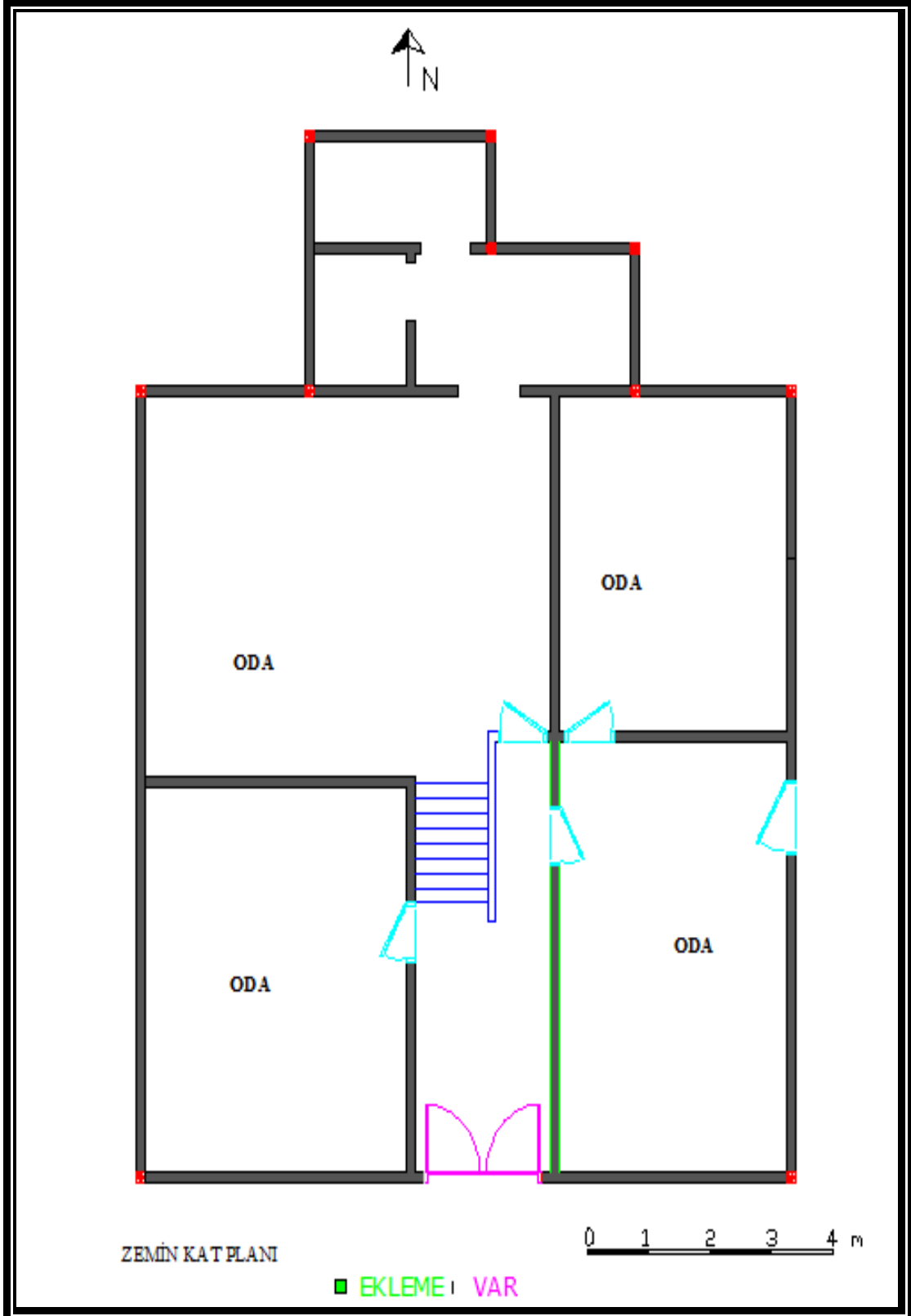
Malzeme ve Teknik; Taş temel üzerine yerleştirilen ahşap hatıllar kerpiç dolgu ile örülmüştür. Evin taş temeli 100 cm. yüksekliktedir. Taş temel üzerindeki kerpiç duvar kalınlığı 20 cm.dir. Cepheler ve iç duvarlar balçık sıvalıdır. İkinci kattaki odalarda tavanların derz araları çıtalarla kapatılmıştır. Merdiven, kapı, pencere, niş, dolap kapakları ahşap malzeme kullanılmıştır. Kıрма çatılı olan ev bugün Marsilya kiremit ile kaplanmıştır.

Süsleme; Evin süsleme açısından dikkat çeken yönü evin ana cephesinin 60 cm dışa çıkıntı yapmasıyla birlikte, 1.kat silmesinin altında zemin kata desteklenen ahşap eli böğründeler, evi dış süsleme açısından nitelikli hale getirmiştir. Çift kanatlı ahşap giriş kapısının iki tarafında üçer tane ahşap eli böğründe bulunmaktadır. Çift kanatlı kapı iki tablaya ayrılmış, üzeri yivlidir. Kapının üst bölümü altı dikey kayıt ile altı parçaya bölünmüş pencere ile sonlanır. Kapı kilidi metal aksamı geometrik formludur (Çizim: 17), (Resim 45,46). Batı cephesine bakan eyvanında pencereler 80 cm x150cm Ölçülerinde dört kayıtlıdır. Pencerenin üst kısmı üç dairesel parçaya bölünerek yarım

çiçek formu oluşturulmuştur. 1.katta eyvanın güney duvarındaki ocaklı odada, 100cm x 50cm ölçülerinde ahşap, yeşil renkte boyanmış niş bulunmaktadır (Resim: 44). Dolap kapaklarında sade biçimli ahşap oyma tekniğiyle yapılmış desenler bulunmaktadır.

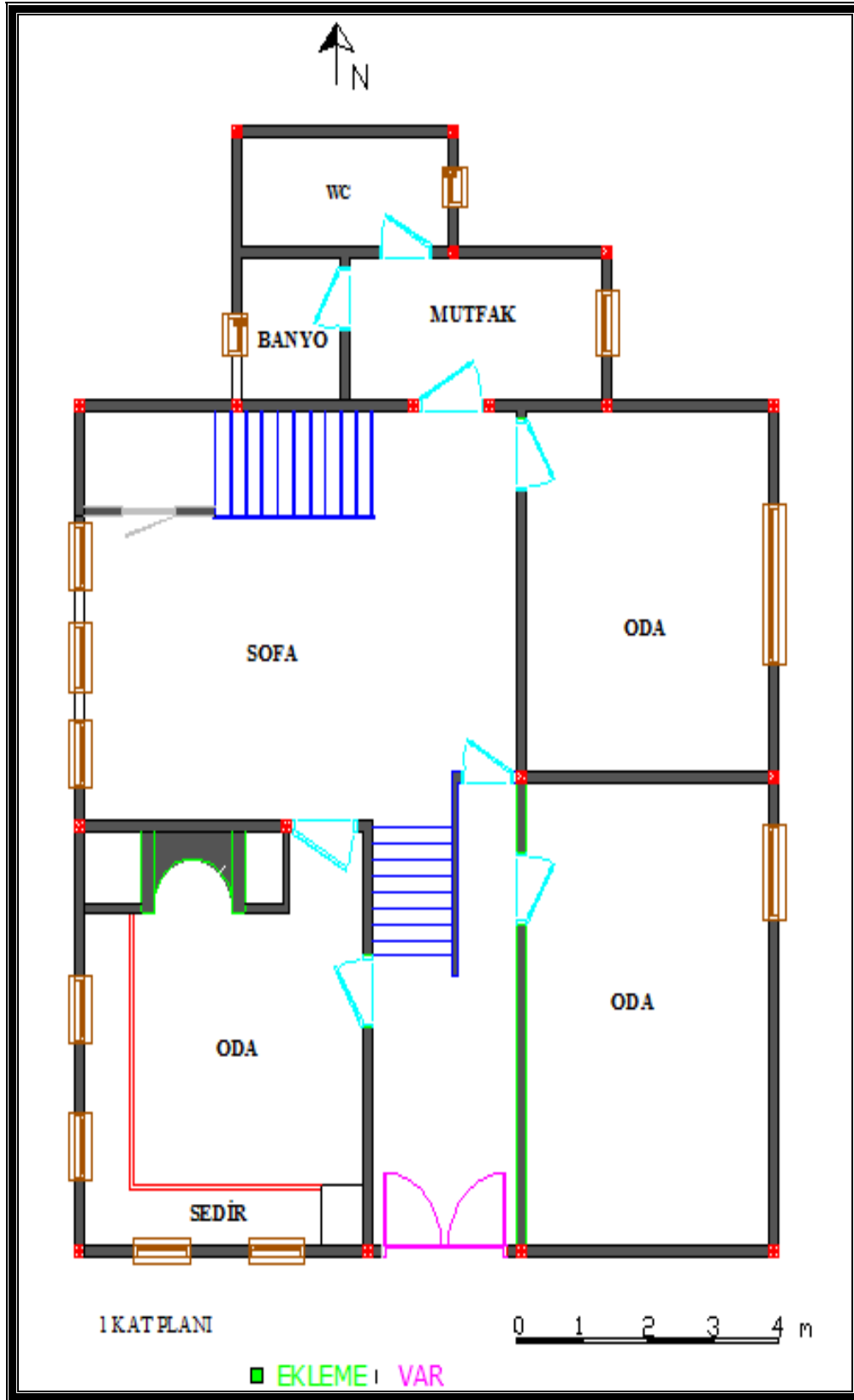
Yapılan onarımlar; 1943 yılında evin arka cephesine ekleme yapılmıştır. 2010 yılında da zemin katta tadilat yapılmıştır.

Çizim 12: Cüneyt Öztan Evi; Zemin Kat Planı

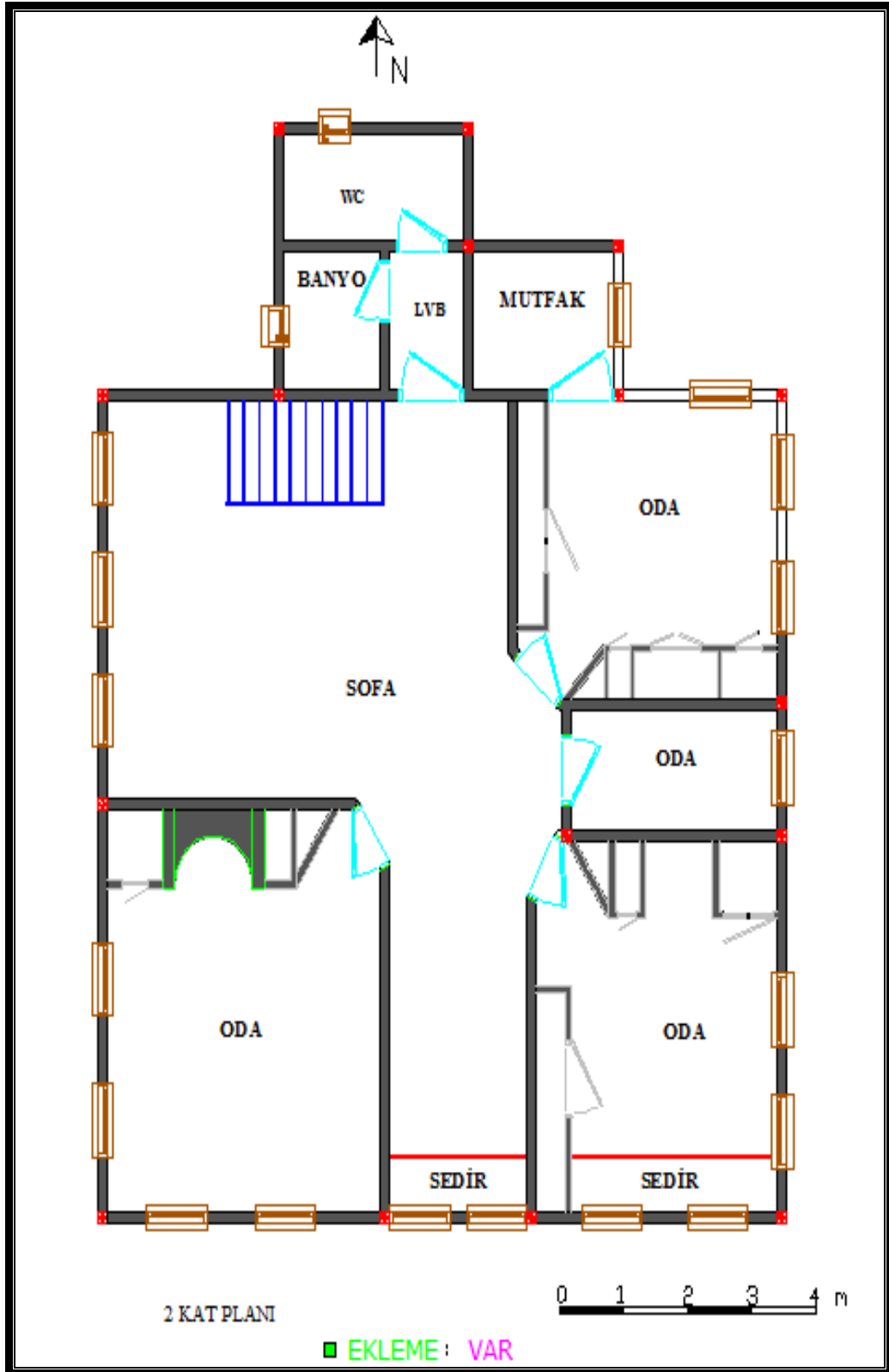

Çizim: Kenan Boz

Çizim 13: Cüneyt Öztan Evi;1.Kat Planı

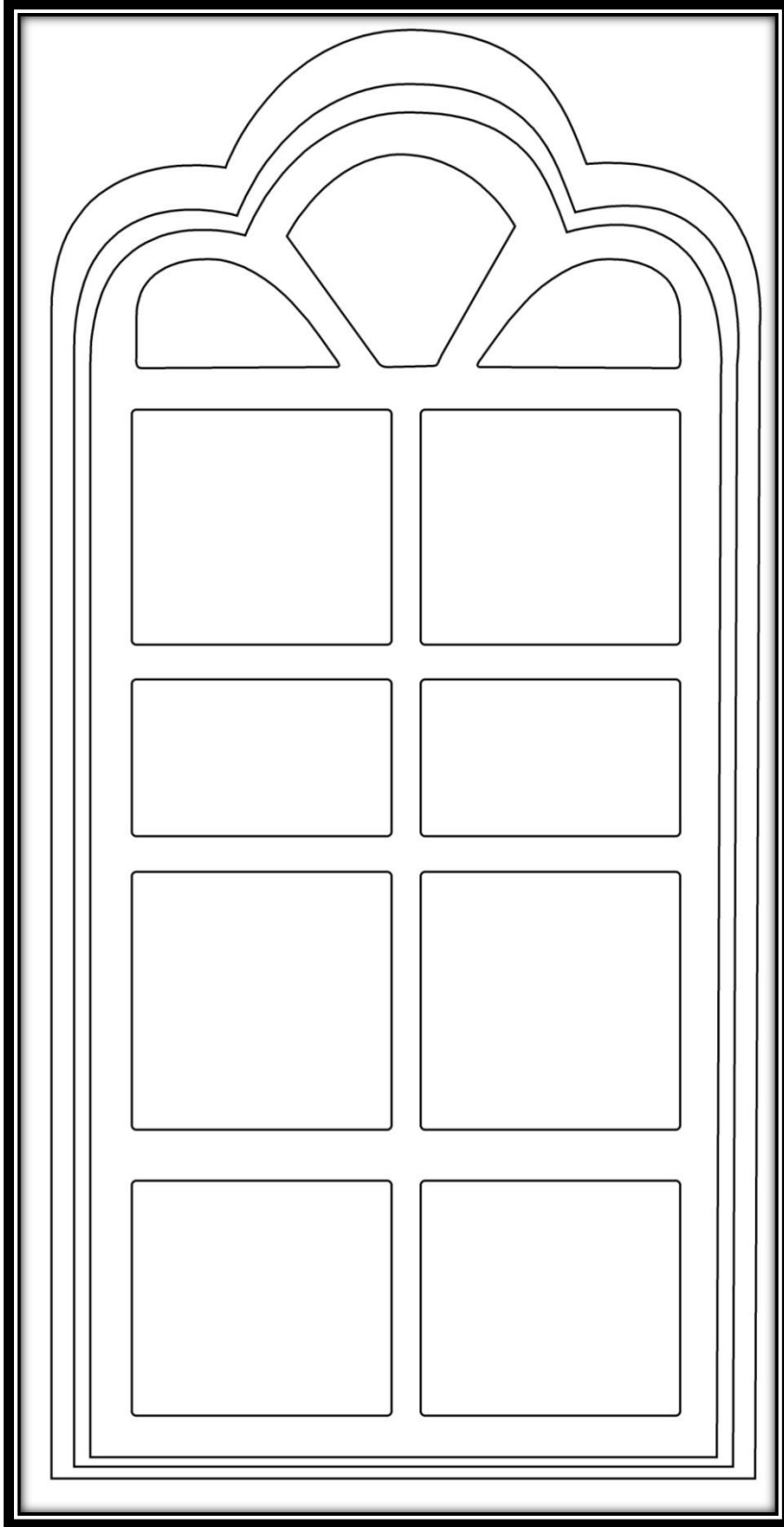

Çizim: Kenan Boz
Çizim 14: Cüneyt Öztan Evi; 2.Kat Planı

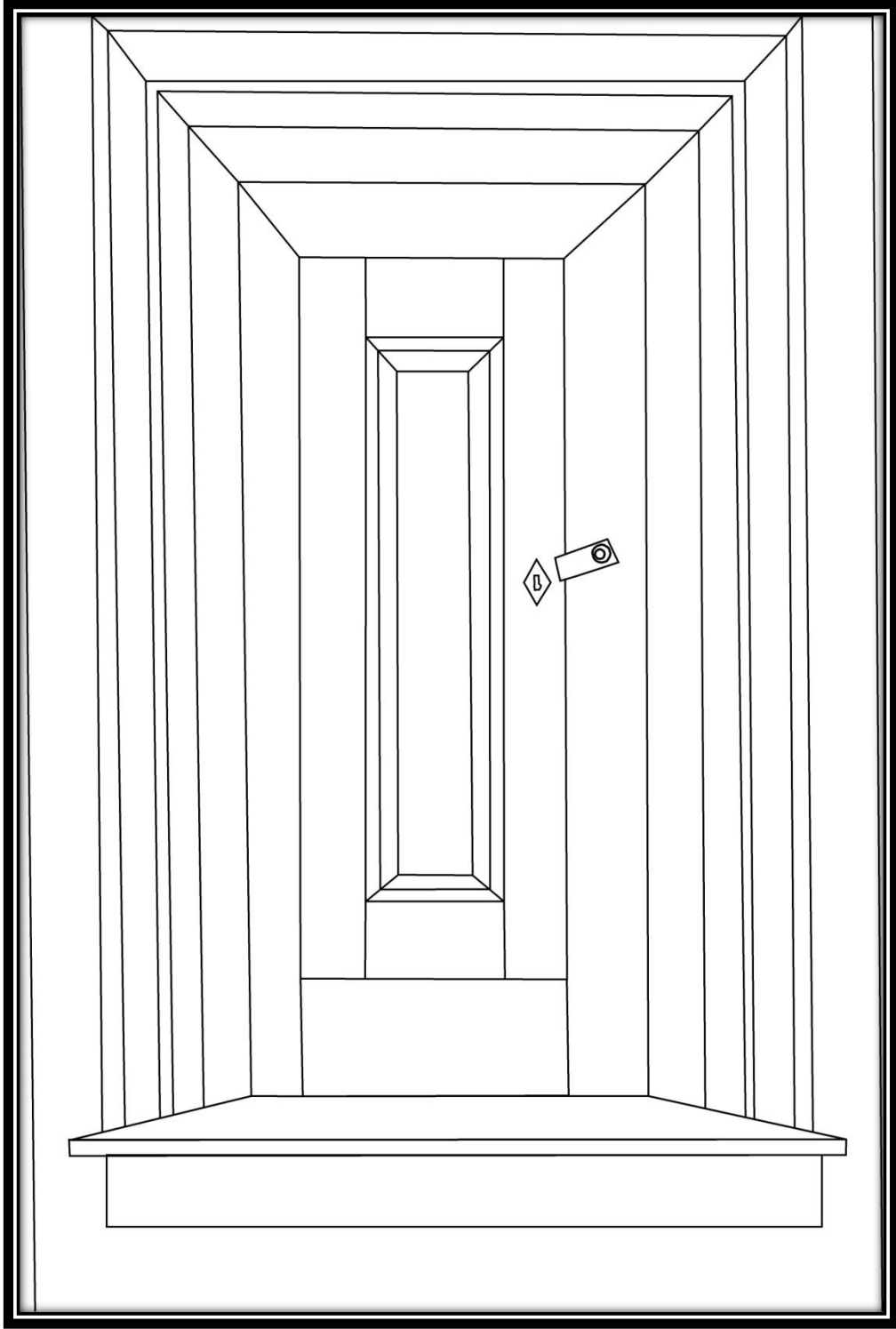

Çizim: Kenan Boz

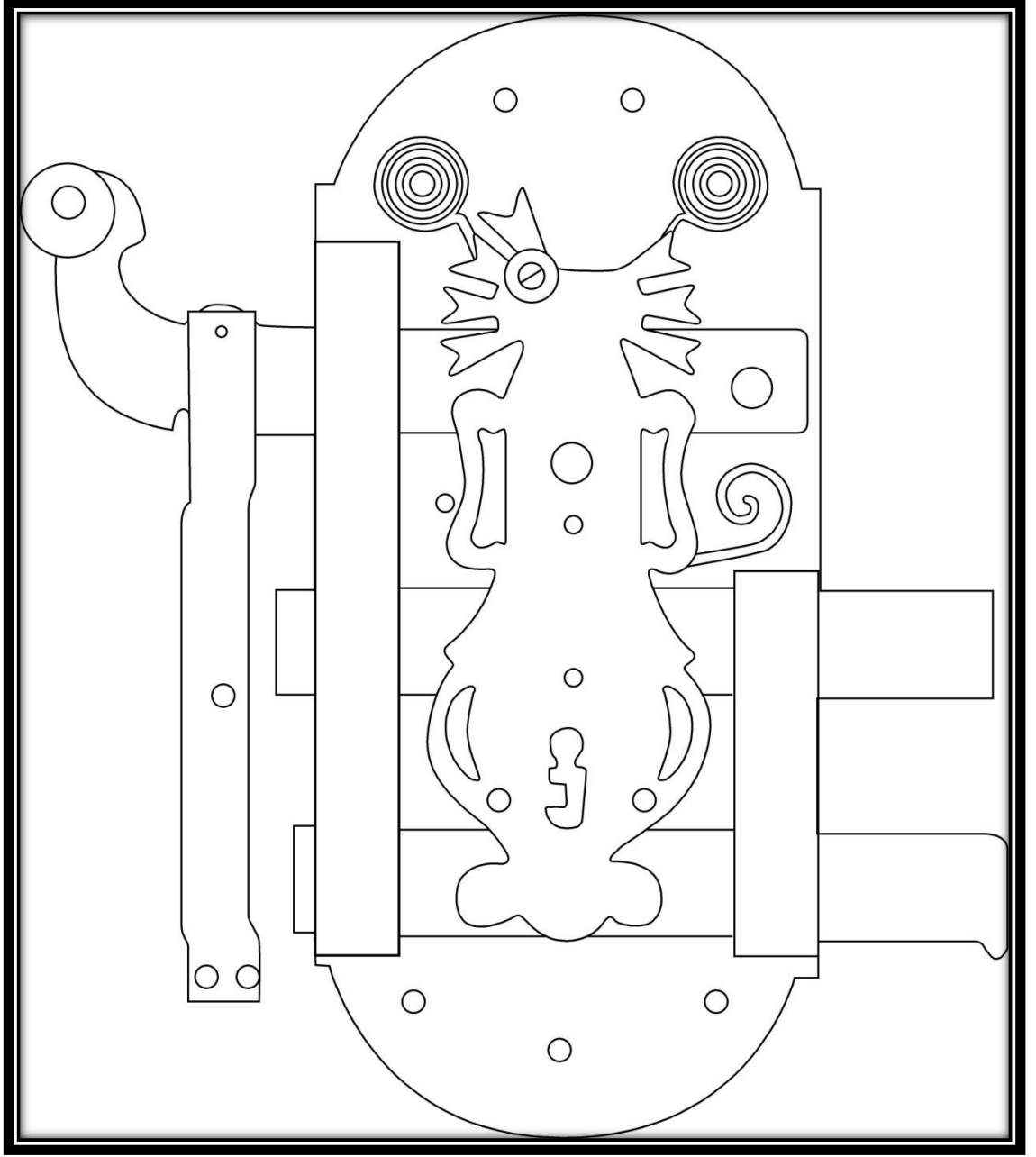
Çizim 15: Cüneyt Öztan Evi; 2.Kat Eyvan Penceresi

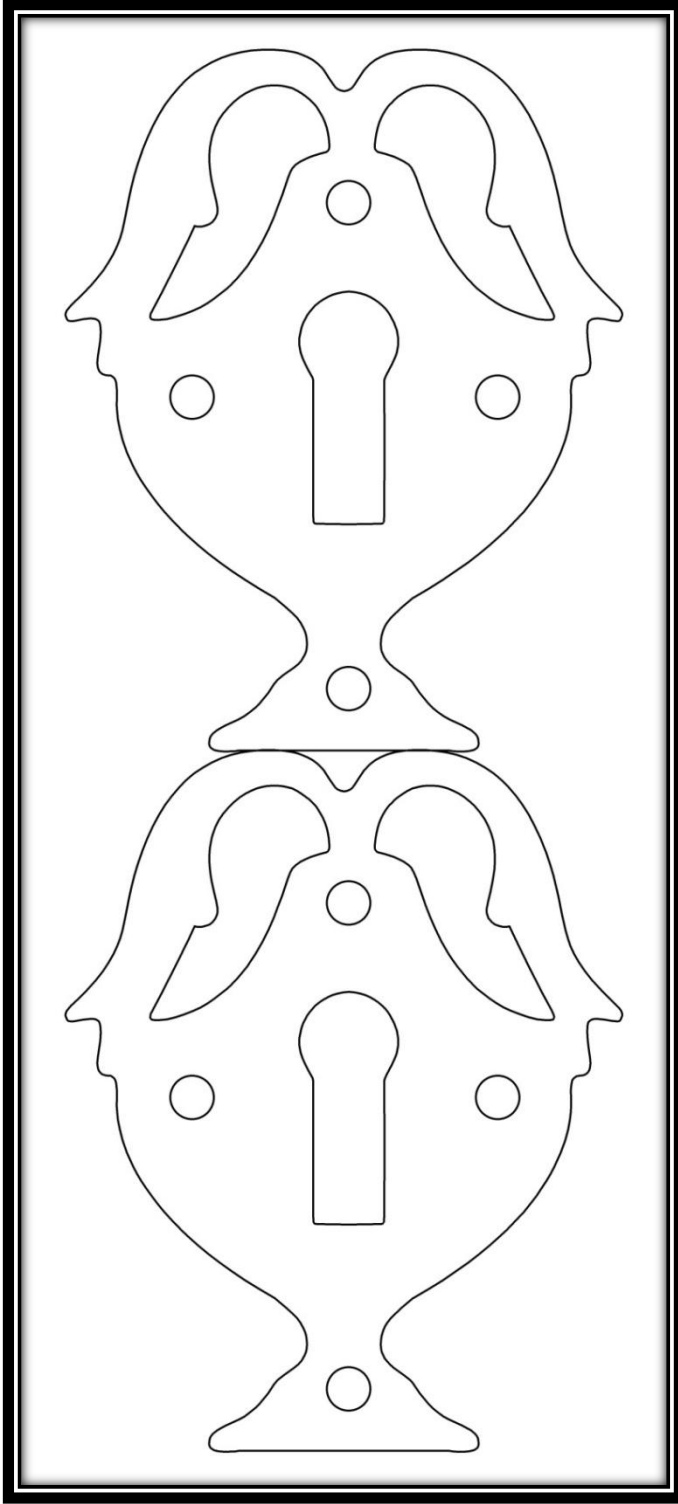
Çizim 16: Cüneyt Öztan Evi; 2.Kat Güney Cephe Odası Ahşap Dolap Nişi

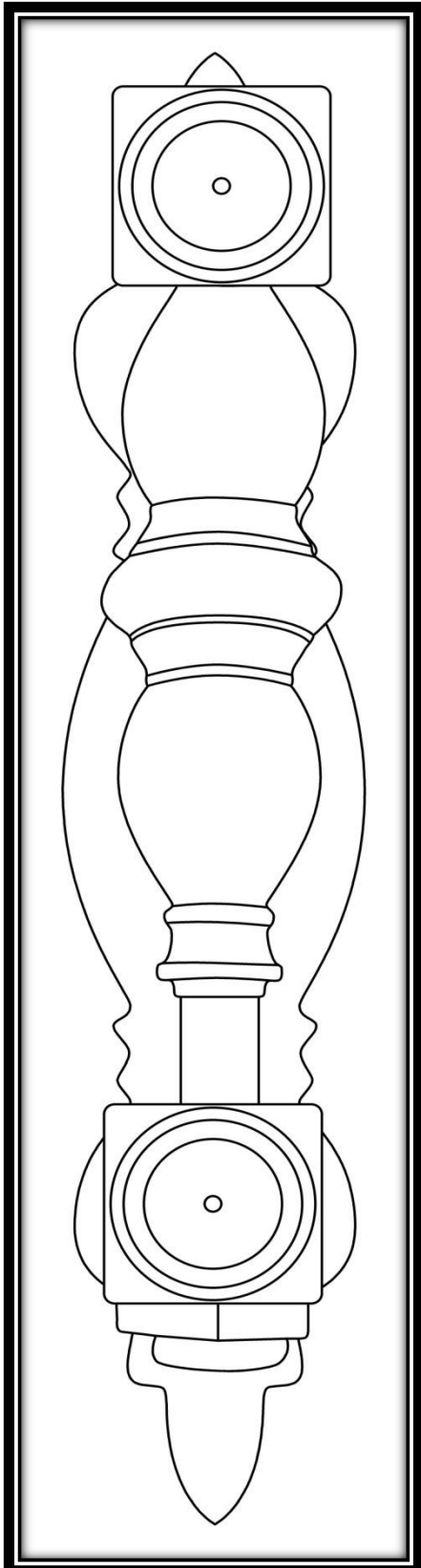
Çizim 17: Cüneyt Öztan Evi; Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı Dış Kapı Kildi

Çizim 18: Cüneyt Öztan Evi; Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı İç Kapı Kiliti

Çizim 19: Cüneyt Öztan Evi; Doğu Cephesi Ana Giriş Kapısı Kulpu

Resim 32: Cüneyt Öztan Evi; Dış Batı Cephe

Resim 33: Cüneyt Öztan Evi; Dış Batı ve Güney Cephe

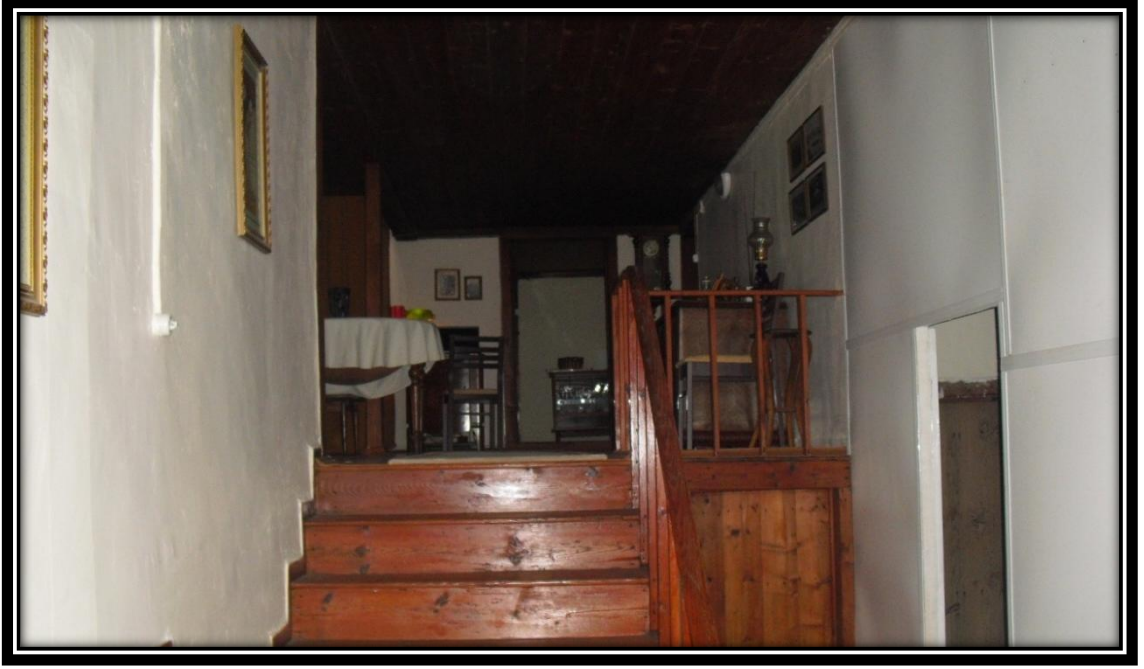
Resim 34: Cüneyt Öztan Evi; Dış Güney Cephe

Resim 35: Cüneyt Öztan Evi; Dış Batı Cephe

Resim 36: Cüneyt Öztan Evi; Zemin Kat Batı Giriş

Resim 37: Cüneyt Öztan Evi; Bodrum Kat Kuzey Cephe

Resim 38: Cüneyt Öztan Evi; Zemin Kattan 1. Kata Çıkış Merdiveni

Resim 39: Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Eyvan Ve Pencere

Resim 40: Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Sofa

Resim 41: Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Eyvan da Bulunan Sedir

Resim 42: Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Güney Cephe Odasındaki Gömme Dolap

Resim 43: Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Kuzey Cephesinde Bulunan Lavabo

Resim 44: Cüneyt Öztan Evi; 1.Kat Güney Cephe Odasındaki Duvar Nişi

Resim 45: Cüneyt Öztan Evi; Kapı
Kapı Kilidi

Resim 46: Cüneyt Öztan Evi;
Kapı Kilidi

Katalog 4: İrfan Soylu Evi

RESİM NO: 47- 67		ÇİZİM NO: 20-27		DÜZENLEME TARİHİ: 11.04.20011		
YAPININ ADI: İrfan Soylu Evi		ADRES: Baş pınar mahallesi Konuklar Caddesi No:22		İLK SAHİBİ: Mustafa Soylu		
YAPIM TARİHİ: 20.yy başı		KİTABE: Yok		SON SAHİBİ: İrfan Soylu		
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap Ev		ADA: 135	PARSEL: 14	CİLT NO:	SIRA NO:	SAYFA NO:
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇ YAPI	SÜSLEME	
İYİ						
ORTA	X	X	X			
KÖTÜ				X	X	
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	12.70X 10.58 m.		
ORJİNAL KULLANIM: Konut		BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut			ÖNERİLEN KULLANIM: Konut	
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Taş-Ahşap	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Ahşap Çatki	YER: Tavan	MALZEME: Ahşap	TEKNİK: Çıtakari
						
TANIM						
Plan Tipi; Ana girişi yola bitişik olan ev doğu batı doğrultusunda olup, yoldan 50 cm düşüktür (Resim: 47, 48). Evin diğer cepheleri bahçe içerisindedir (Resim: 50).						

Katalog 4: (Devam)

Ev zemin kat, 1.kat, 2.kat ve çatı katıyla birlikte 4 katlıdır. Eve doğu cephesinden, iki kanatlı ahşap kapıdan girilir (Çizim: 24), (Resim 51). Zemin katta ve diğer katlarda iç sofalı plan tipi kullanılmıştır (Çizim: 20). Sofanın etrafında evin orijinaline göre dört oda bulunmaktadır (Resim 53). Zamanla bu odaların ana giriş kapısının solundaki ve merdivenin sağındaki odanın duvarları kaldırılarak geniş bir alan olarak kullanılmaktadır. Zemin katın yüksekliği diğer katlara göre daha düşük tutulmuştur (Resim: 54). Zemin kattan 4 düz, 4 dönerli merdivenle 1.katın sofasına çıkılır (Çizim: 21), (Resim: 55). Sofanın etrafında 4 oda bulunur (Resim: 58). Girişleri pahlı olan odaların aralarında güney ve doğu yönünde iki eyvan bulunmaktadır (Resim: 56, 57). 2.katın eyvanları daha sonradan kapatılarak küçük birer odaya dönüştürülmüşlerdir (Resim: 59). Sofa doğuda iki, batı yönünde ise üç adet olmak üzere beş adet pencere ile aydınlatılmaktadır (Resim: 60). 2.katta eyvan 60 cm dışa taşarak mekân genişletilmiştir (Çizim: 22), (Resim: 62). Evin ıslak mekânları orijinalliyini korumamaktadır. Yapılan değişimlerle günümüz inşa malzemeleri kullanılarak yapılmıştır. Mutfak 1.ve 2.katta evin güney cephesindedir. (Resim: 61) Mutfakta 150 cm eninde 50 cm. derinliğinde ocak bulunmaktadır.

Malzeme ve Teknik; Ev subasman seviyesine kadar moloz taş duvar ile örülmüştür, beşik çatılı olan ev Marsilya tipi kiremit ile örtülmüştür. Taş temel üzerine ahşap çatki tekniği uygulanmıştır. Cephe ve iç duvarlarda kerpiç dolgu, üzeri ahşap kaplıdır. Ahşap kaplamanın üzeri saman karışimli çamur (balçık) ile sıvanmıştır. Evin köşeleri ve pencere araları ahşap dikmeler ile dikey bir şekilde bölünmüştür. Zemin kat ve birinci katta duvarlar 20 cm kalınlığındadır. Tavanlar ve zemin ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplama olarak yapılmıştır. Kapı, pencere, saçak ve dolap kapaklarında ahşap malzeme kullanılmıştır (Çizim: 27). İkinci kattaki odalarda tavanların derz araları çıtalarla kapatılmıştır.

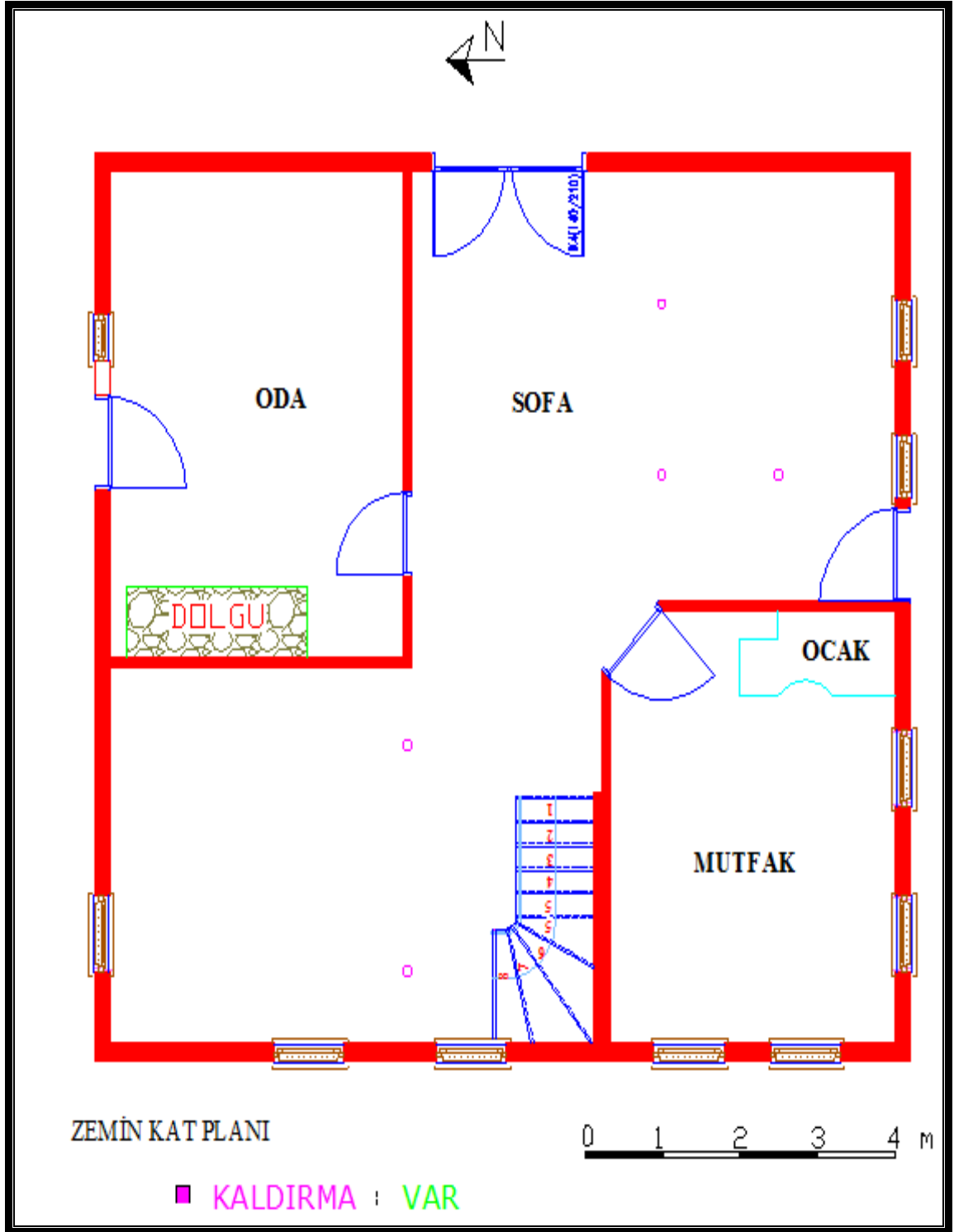
Süsleme; Çift kanatlı kapı, iki tablaya bölünmüş ve üst kısmında zemin katı aydınlatan üç dikey kayıtlı kapı pencereleri bulunmaktadır. Evin pencereleri iki yatay bir dikey kayıtlı olup, cumba kısmındaki iki pencere üç kayıtlı üst kısmı yarım daire şekli eşit parçalara bölünerek cephe hareketlendirilmiştir (Resim: 63, 64). Çıkma eli böğründe dediğimiz payandalarla desteklenmiştir (Çizim: 26),(Resim: 65). Geleneksel Türk evlerinde görüldüğü gibi çıkmalar sayesinde hem odalar genişletilmiş,

Katalog:4 (Devam)

hem de odaların sokağa hâkimiyeti artmış ve estetik güzellik oluşturmuştur. Evin i süslemelerinde dikkat çeken süsleme elamanı ise doğu cephesinde bulunan eyvanın tavan göbeğindeki ahşap testere dişi şeklindeki 28 sivri uçlu süslemedir (izim: 25), (Resim 63).

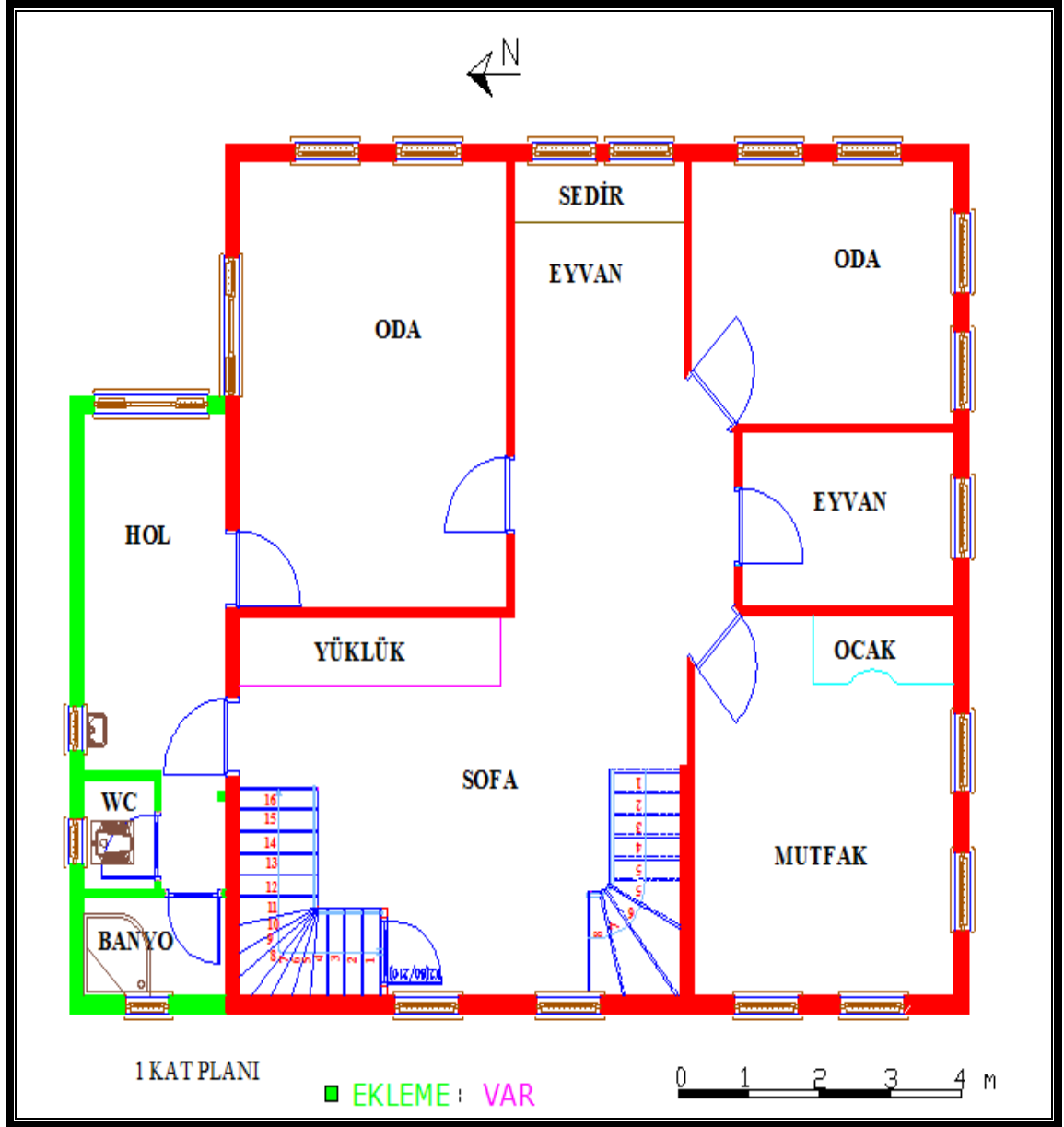
Yapılan Onarımlar; 20-25 sene evvel banyo tuvalet kısmı yanmış, bu kısım yenilenmiştir.

Çizim 20: İrfan Soylu Evi; Zemin Kat Plan Çizimi

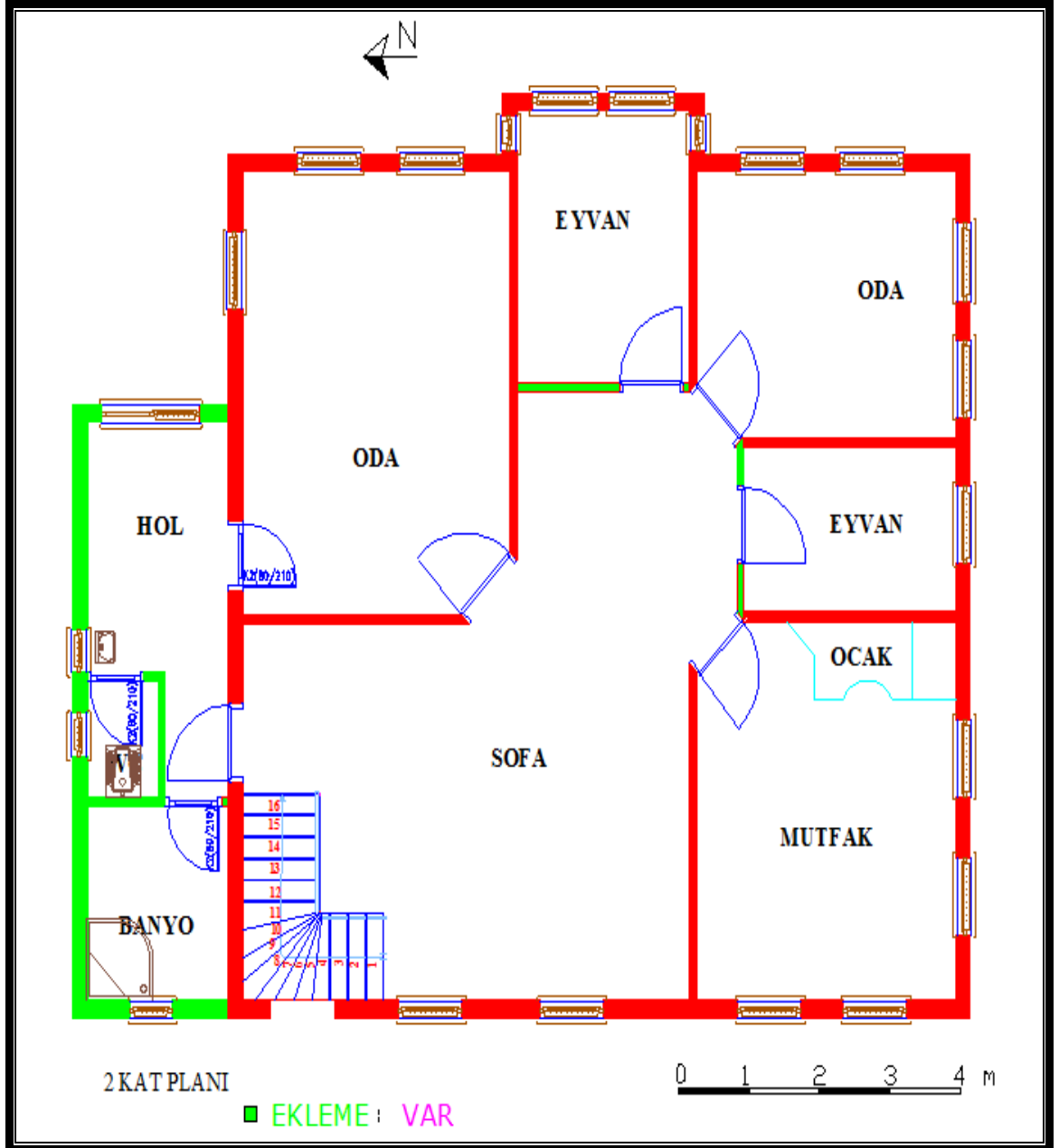
Çizim: Kenan Boz

Çizim 21: İrfan Soylu Evi; 1.Kat Plan Çizimi

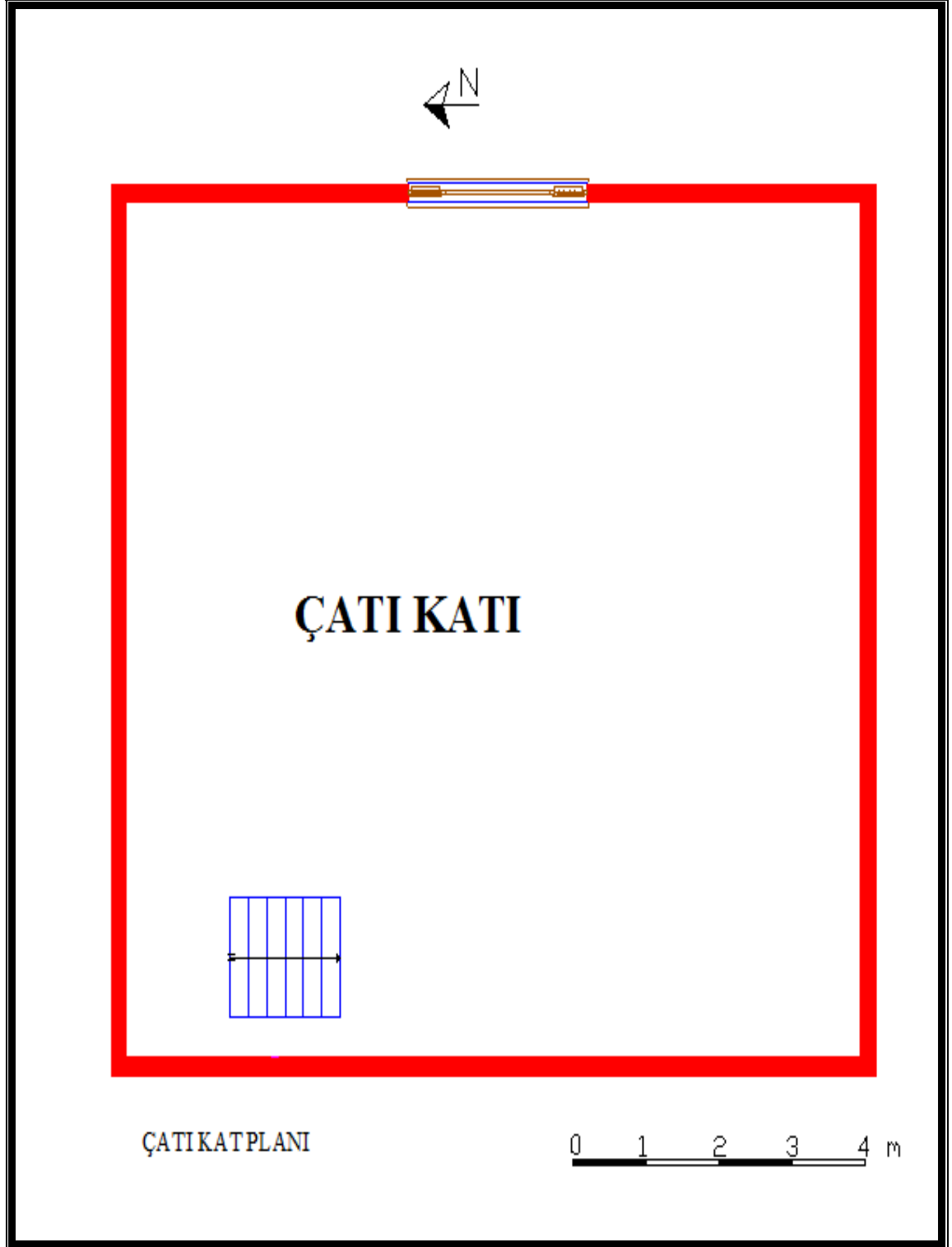
Çizim: Kenan Boz

Çizim 22: İrfan Soylu Evi; 2. Kat Plan Çizimi

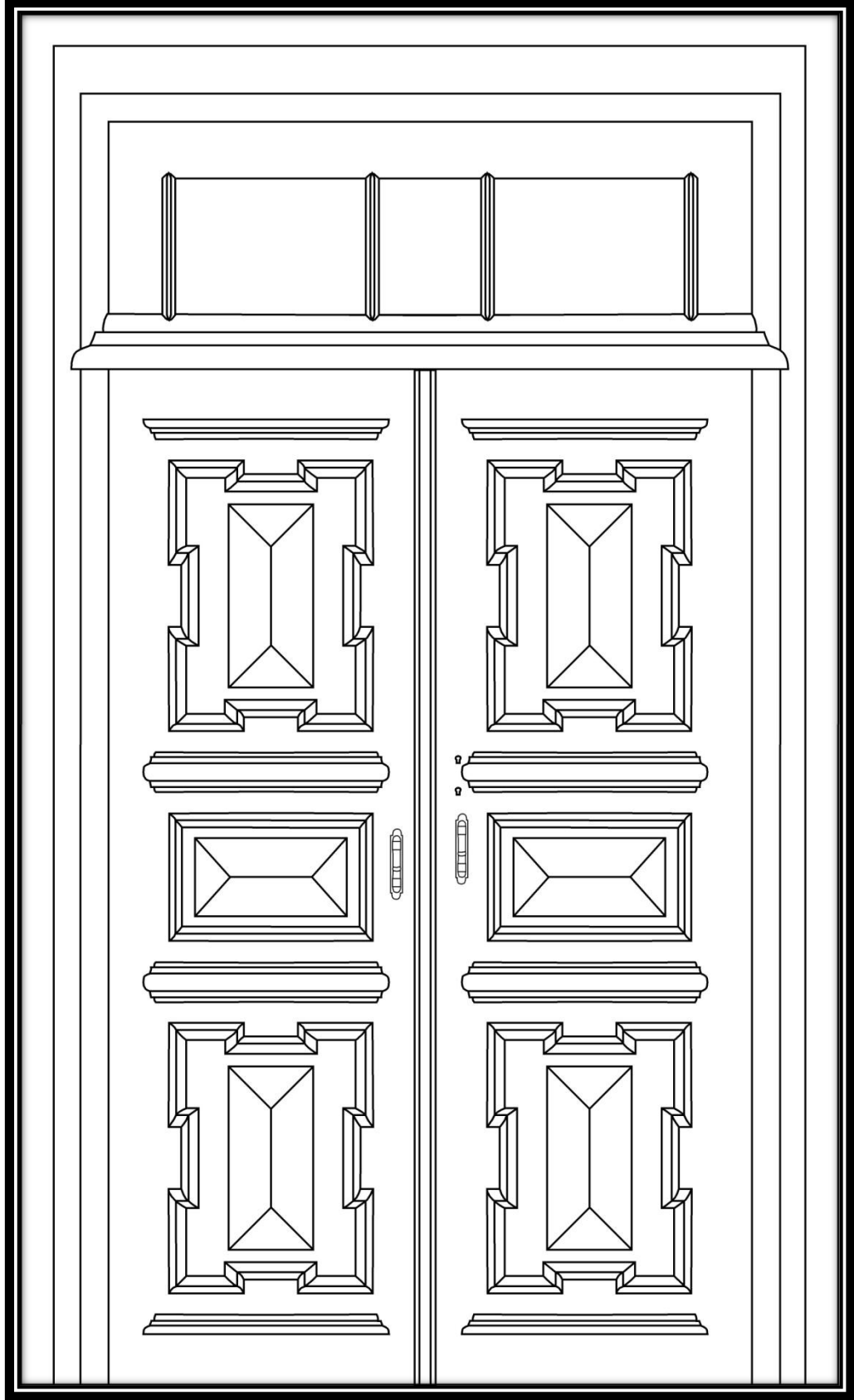
Çizim: Kenan Boz

Çizim 23: İrfan Soylu Evi; Çatı Kat Plan Çizimi

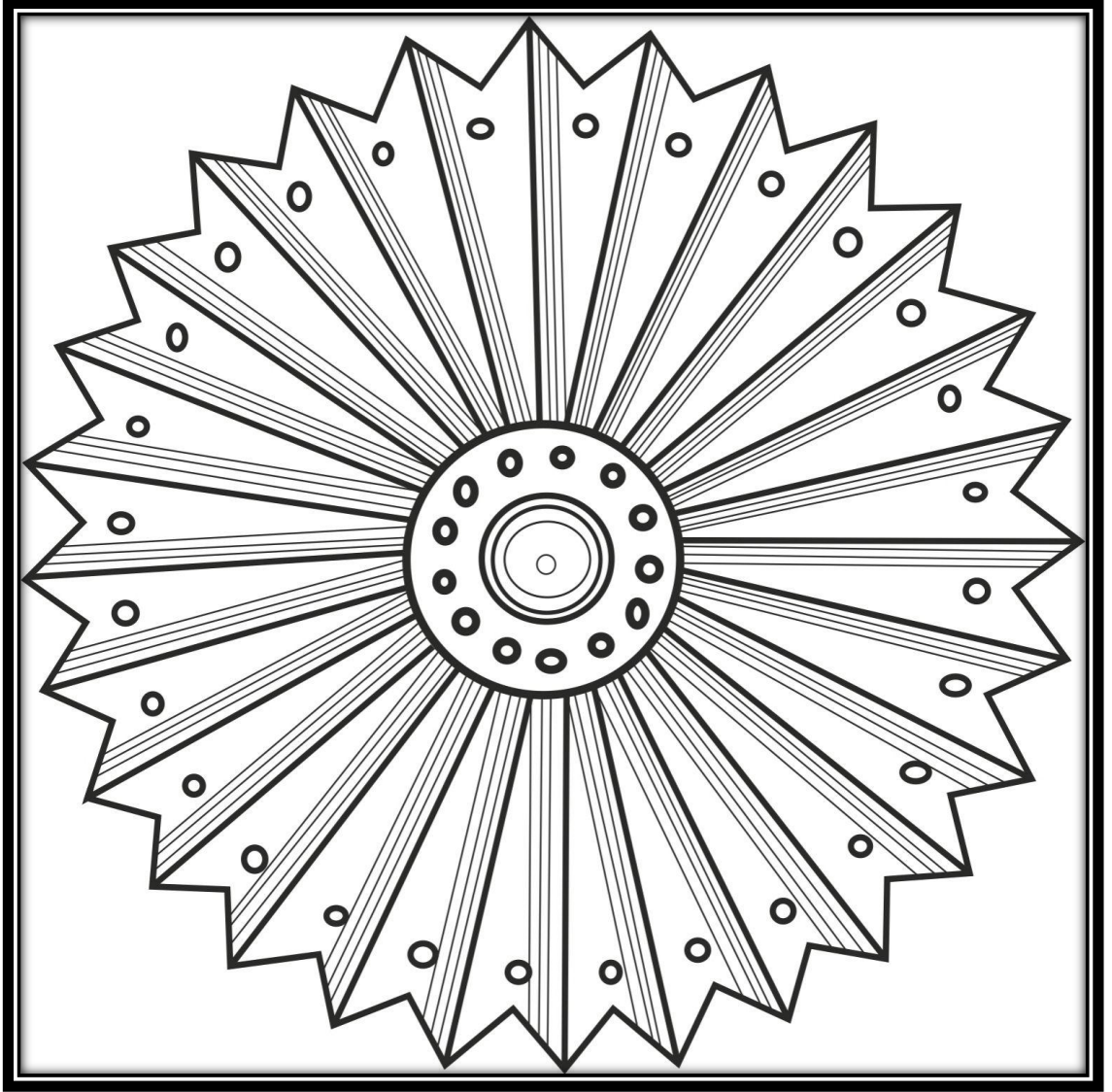

Çizim: Kenan Boz

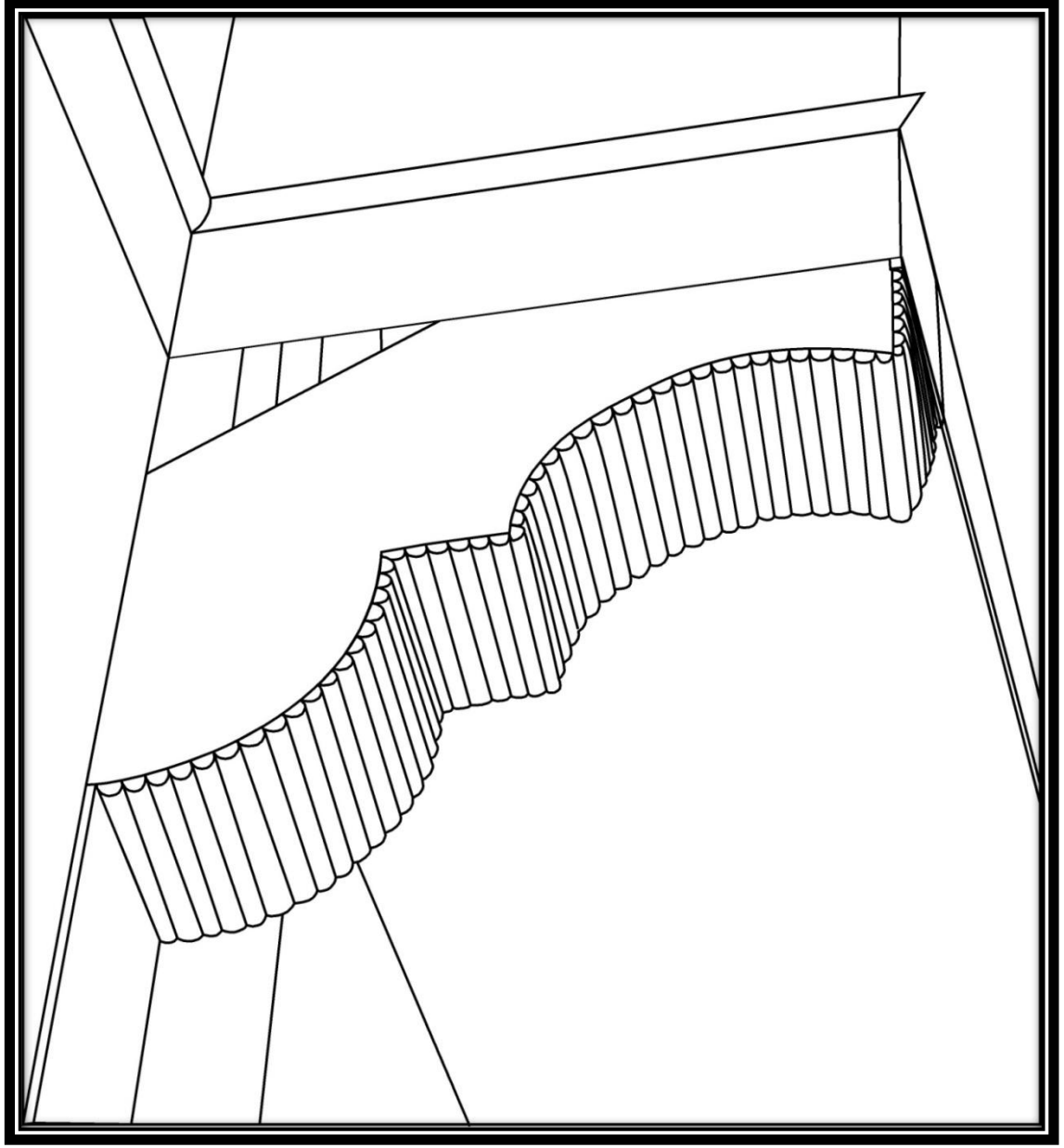
Çizim 24: İrfan Soylu Evi; Ana Giriş Kapısı

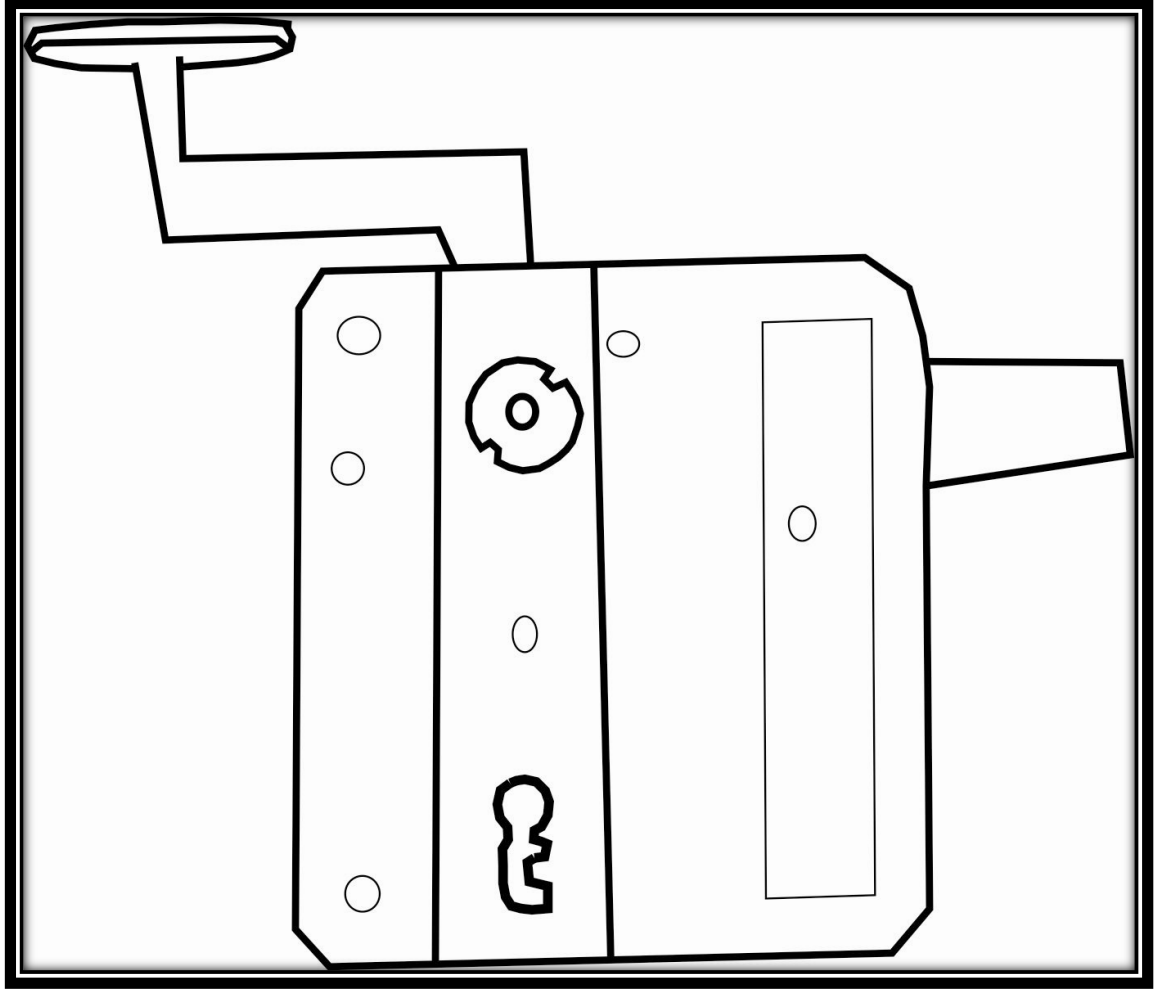
Çizim 25: İrfan Soylu Evi; Eyvanın Tavan Göbeği Çizimi

Çizim 26: İrfan Soylu Evi; Dış Cephe Cumba Altı Ahşap Eli Böğünde

Çizim 27: İrfan Soylu Evi; Oda Kapı Kilidi

Resim 47: İrfan Soylu Evi; Dış Cephe Doğu Girişi

Resim 48: İrfan Soylu Evi; Doğu ve Kuzey Dış Cephe

Resim 49: İrfan Soylu Evi; Doğu Cephe Cumba Detayı

Resim 50: İrfan Soylu Evi; Güney Dış Cephe

Resim 51: İrfan Soylu Evi; Doğu Dış Cephe Ana Giriş Kapı Detayı

Resim 52: İrfan Soylu Evi; Güney Doğu Dış Cephe Cumba Altı Eli Böğünde Detayı

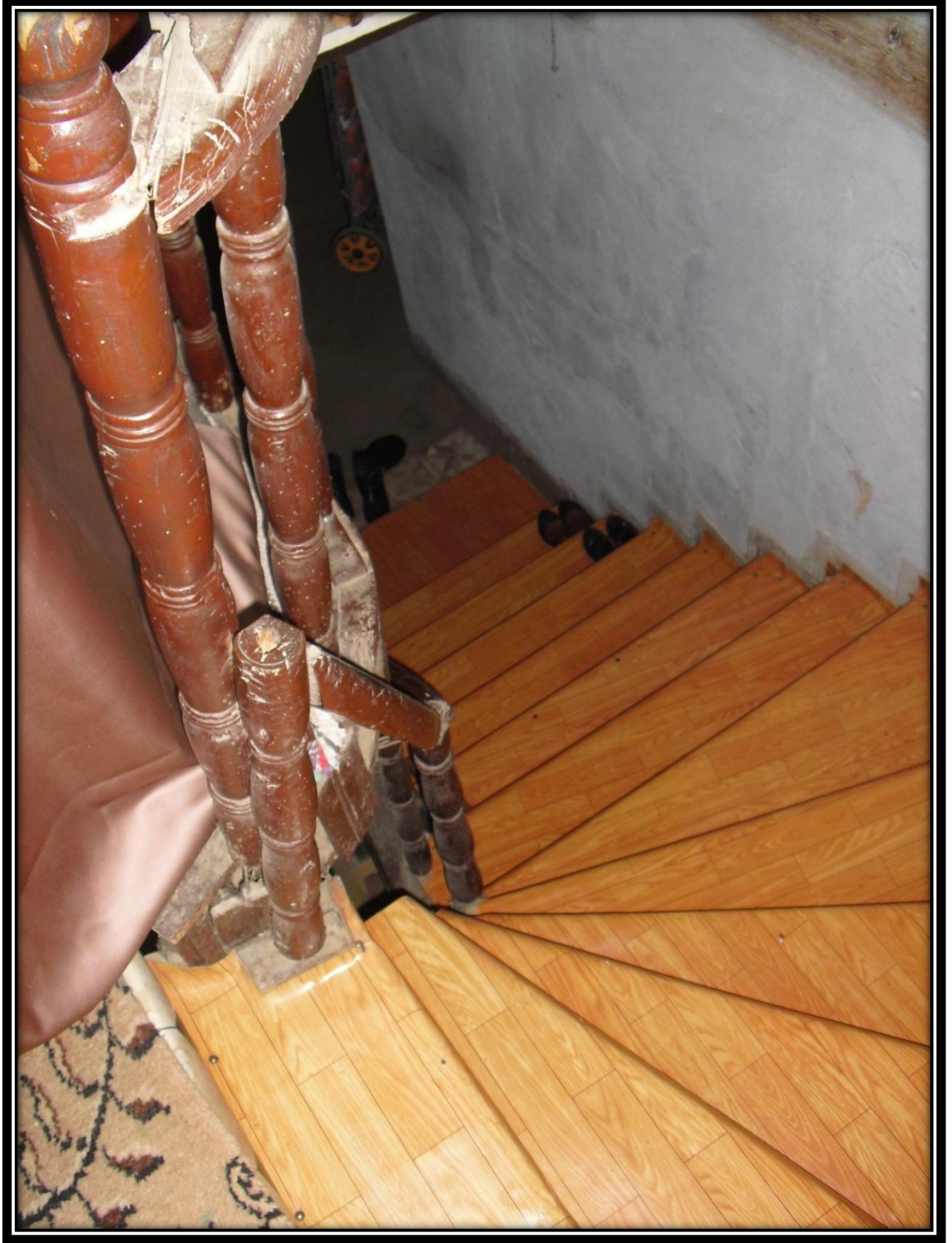
Resim 53: İrfan Soylu Evi; Zemin Kat Doğu Cephe Girişi

Resim 54: İrfan Soylu Evi; Zemin Kat

Resim 55: İrfan Soylu Evi Zemin; Kattan 1.Kata Çıkış Merdiveni

Resim 56: İrfan Soylu Evi; Doğu Cephesi 1. Kat Eyvan Ve Sedir Detayı

Resim 57: İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 1. Kat Eyvan

Resim 58: İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 1. Kat Sofa

Resim 59: İrfan Soylu Evi; Batı Cephe 2.Kat Merdiveni

Resim 60: İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 2. Kat Sofa

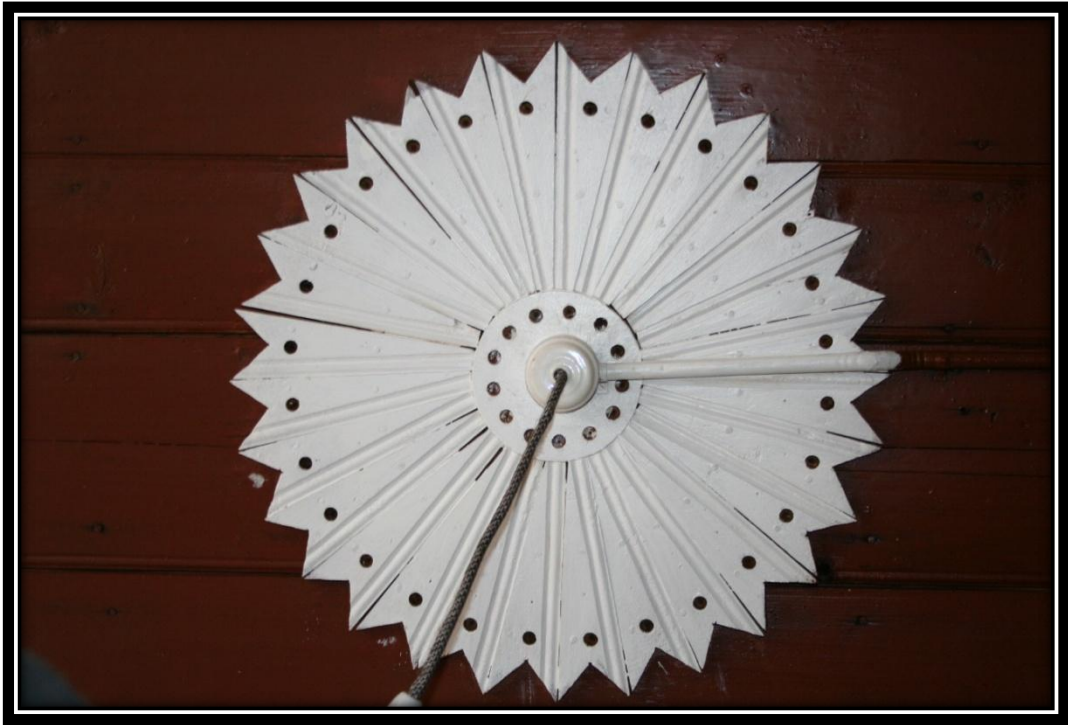
Resim 61: İrfan Soylu Evi; Güney Cephesi 2. Kat Mutfak

Resim 62: İrfan Soylu Evi; 2. Kat Doğu Cephesi Eyvanı

Resim 63: İrfan Soylu Evi; 2. Kat Doğu Cephesi Eyvanında Bulunan Tavan Deseni

Resim 64: İrfan Soylu Evi; Oda Kapısı

Resim 65: İrfan Soylu Evi; Kapı Kolu

Resim 66: İrfan Soylu Evi; Pencere

Resim 67: İrfan Soylu Evi; Pencere

Katalog 5: Mehmet Başel Evi

RESİM NO: 68-86		ÇİZİM NO: 28-34		DÜZENLEME TARİHİ: 14.04.2011		
YAPININ ADI: Ahmet Başel Evi		ADRES: Kemaliye mah. Doğan Cad. No:18		İLK SAHİBİ: Ahmet Başel SON SAHİBİ: Mehmet Başel		
YAPIM TARİHİ: 1910		KİTABE: Yok		USTASI:		
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap Ev	ADA: 22	PARSEL: 12	CİLT NO: 4	SIRA NO:	SAYFA NO: 335	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME	
İYİ						
ORTA	X	X	X			
KÖTÜ				X	X	
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTİRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	9.75x9.45 m.		
ORJİNAL KULLANIM: Konut		BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut		
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Ahşap	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER: Oda Duvarı Nişi	MALZEME: Ahşap	TEKNİK: Çatki
						
TANIM						
Plan tipi; Üç tarafı da bahçe içersinde olan evin ana giriş kapısı güney - kuzey yönündedir (Resim: 68). Üç katlı olan ev girişini bahçeden alır (Resim: 69, 70). Çift						

Katalog 5: (Devam)

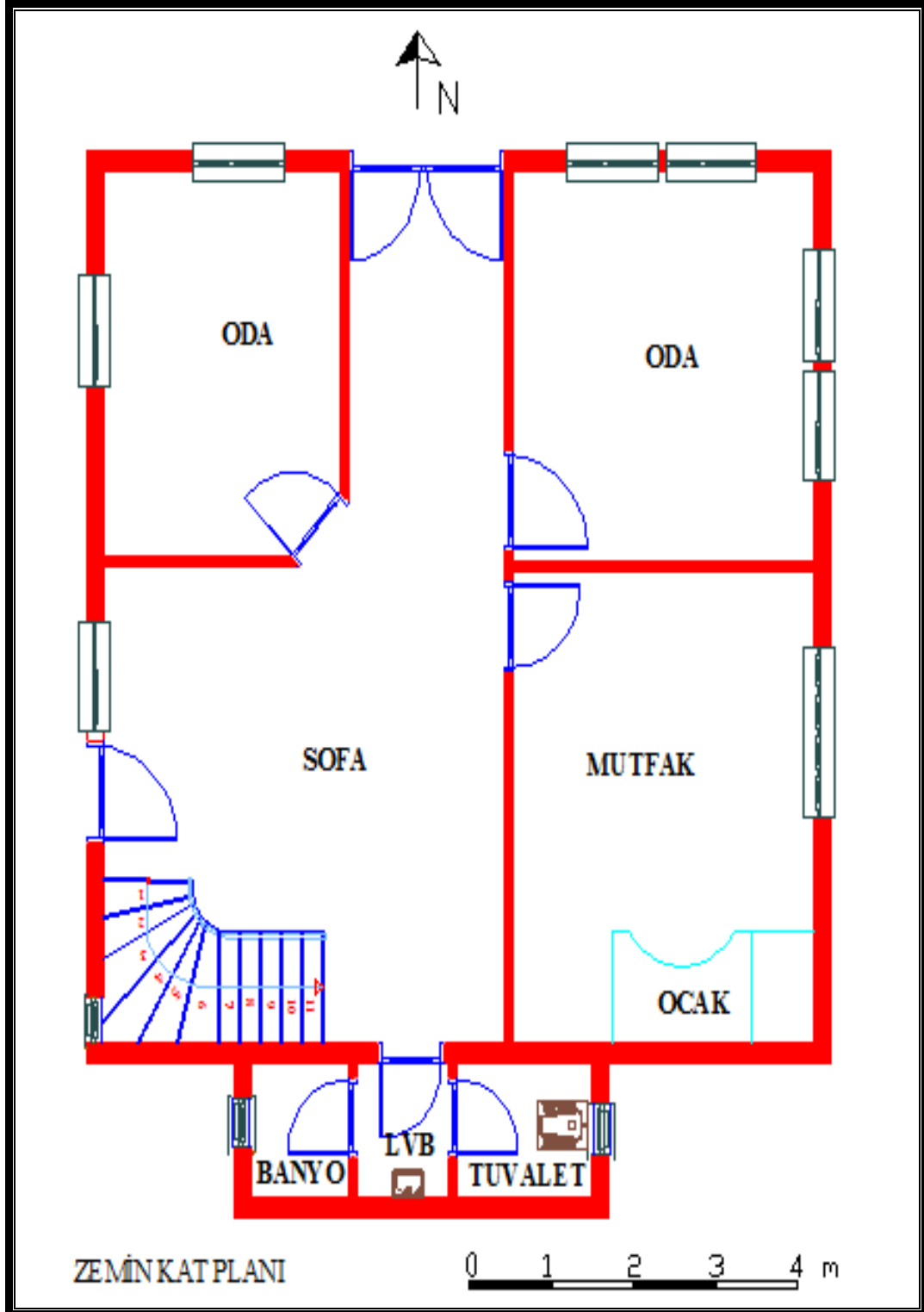
kanatlı giriş kapısından evin taşlık bölümüne geçilir (Resim: 72). Zemin katta ve diğer katlarda iç sofalı plan tipi kullanılmıştır (Çizim: 28). Zemin katın yüksekliği diğer katlara göre daha düşük tutulmuştur, Sofanın etrafında iki oda ve mutfak bulunmaktadır. Evin doğu cephesine yapılmış olan mutfak içerisinde büyük bir ocak, kiler dolabı ve duvarda mutfak eşyalarının bulunduğu terek yer almaktadır. Evin tuvalet ve banyo kısmı evin güney cephesindedir. Zemin kattan 4 dönerli, 8 düz ahşap merdivenle 1.katın sofasına çıkılır (Çizim: 29), (Resim: 76). Sofanın güney yönünde eyvan bulunmaktadır. Eyvan 80x100 cm ölçülerindeki iki pencereyle aydınlatılmaktadır. 1. kat pencere düşey sürmeli, bir yatay bir düşey kayıtlıdır. Giriş cephesindeki odaların pencere önlerinde 60 cm eninde ahşap sedir bulunmaktadır. (Resim: 81). 1.katla aynı plan özelliğinde olan 2.kat, eyvanın ve doğu cephesindeki odanın 70 cm dışa çıkıntı yapmasıyla genişletilmiştir. (Çizim: 30), (Resim 73). Dışa çıkıntı olan eyvan ve odanın pencere önlerinde 60 cm eninde ahşap sedir bulunmaktadır. Sofanın kuzey cephesinde oda duvarı boyunca uzanan ahşap dolap bulunmaktadır (Resim: 77). Evin ana giriş cephesinin odanın solunda bulunan kapı girişi pahlıdır. 2. Katın doğu cephesindeki odanın güney duvarında 60x80 cm ölçülerinde ahşap niş bulunmaktadır (Çizim: 31).

Malzeme ve Teknik; Ev taş temel üzerine kurulmuştur. Taş temel üzeri ahşap karkas yöntemiyle yapılmıştır. Dolgu malzemesi kerpiçtir. Kaplama olarak saman karışımı çamur kullanılmıştır. Katlar arası da ahşap kat silmeleri ile yatay olarak parçalanmıştır. Duvarlar 17 cm. kalınlığındadır. Tavan ve zemin ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplama ile yapılmıştır. Merdiven, kapı, pencere, niş, dolap kapakları ahşap malzeme kullanılmıştır (Resim: 75). Kıırma çatılı olan ev Marsilya kiremit ile kaplanmıştır.

Süsleme; 2. Katın sofa bölümünde bulunan dolap kapaklarının kulpları dairesel formda olup bitkisel formdaki şekillerle süslenmiştir. Evin kapı kilidi nitelikli metal aksamıdır (Resim: 85). Evin 1. 2. ve 3. Katlarının güney cephesindeki odalarda yaklaşık 160 cm ölçüsünde 60 cm derinliğinde ocak bulunmaktadır.

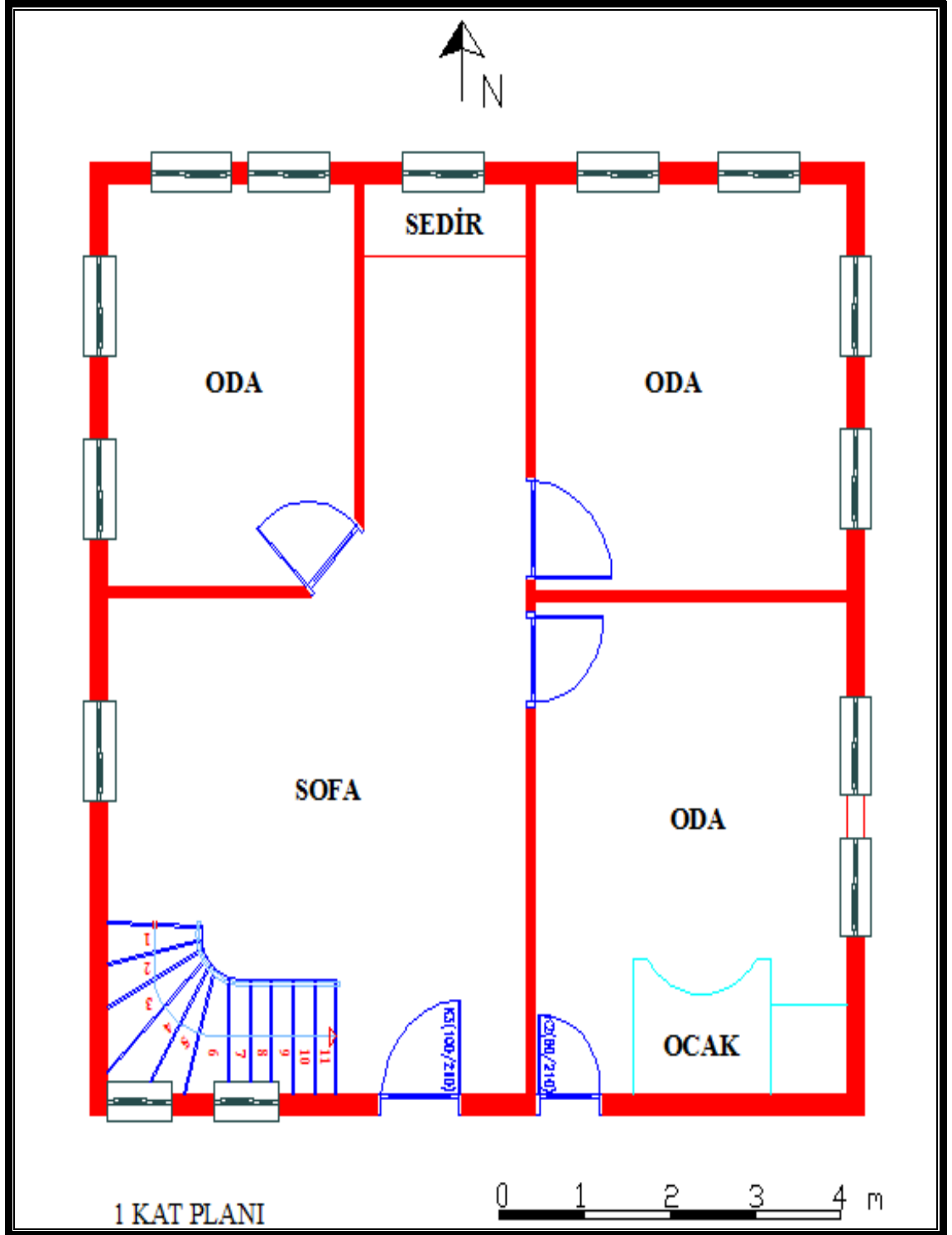
Yapılan Onarımlar; 1967 yılında tadilat yapılmış. 2000 yılından beri oturulmuyor.

Çizim 28: Mehmet Başel Evi; Zemin Kat Plan Çizimi

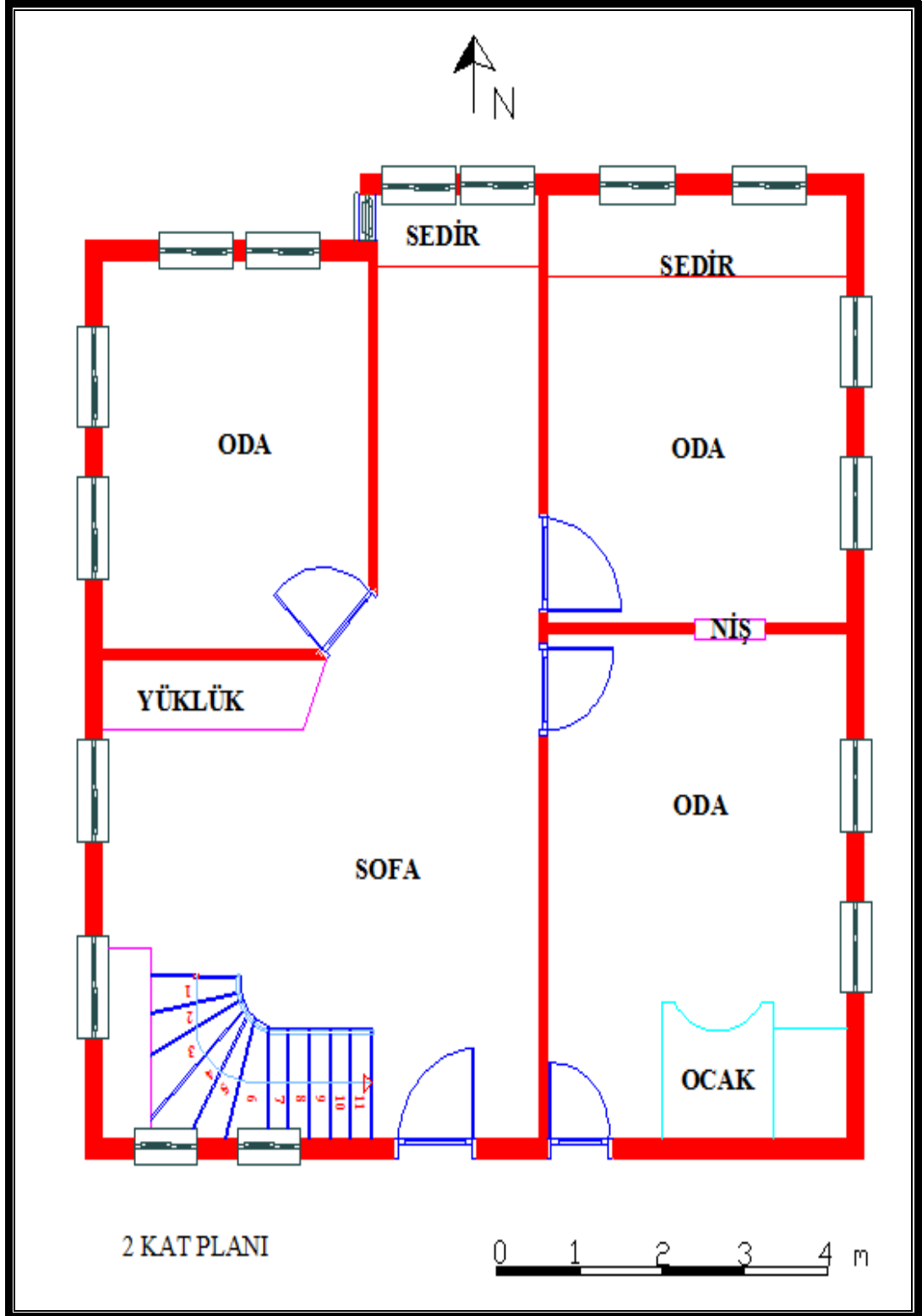
Çizim: Kenan Boz

Çizim 29: Mehmet Başel Evi; 1. Kat Plan Çizimi

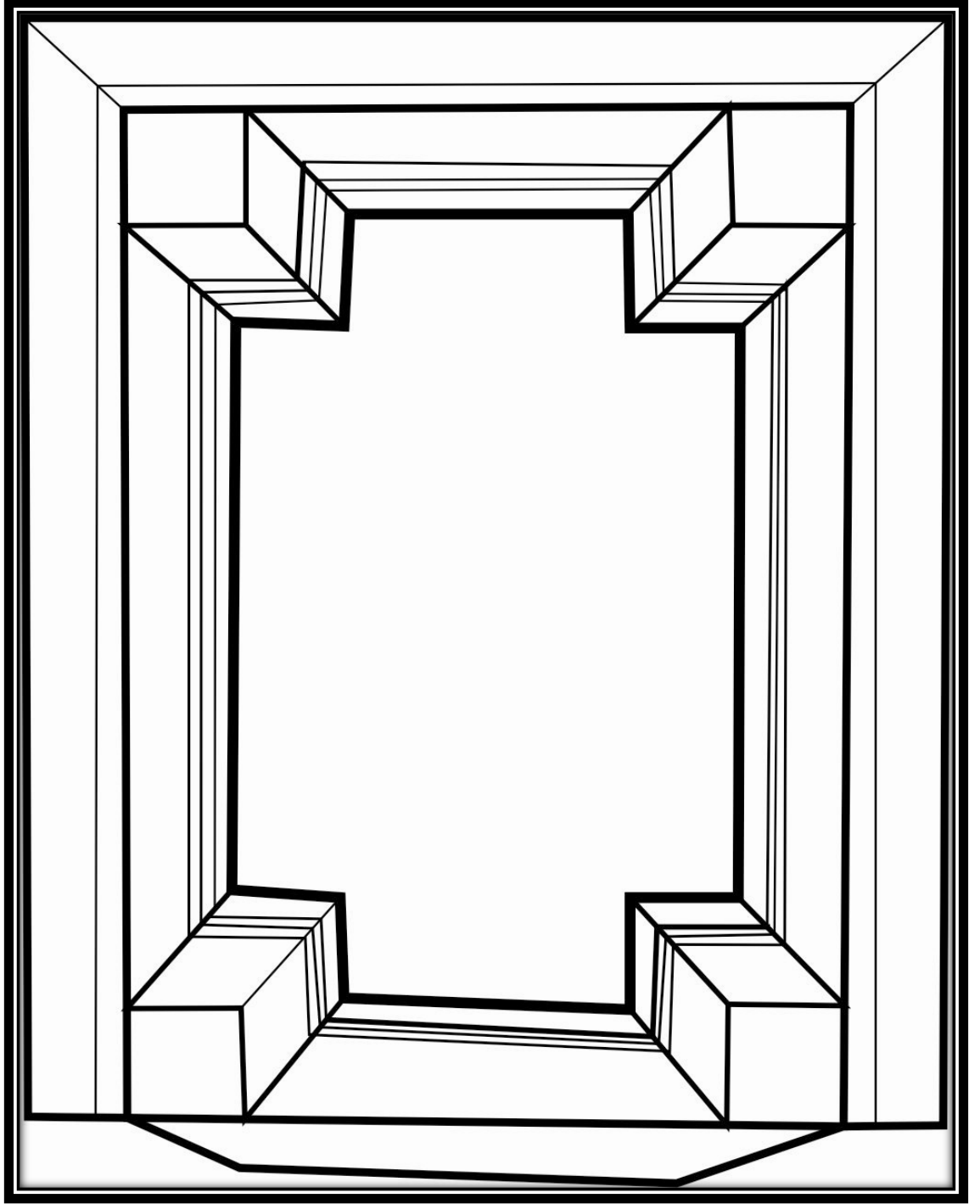
Çizim: Kenan Boz

Çizim 30: Mehmet Başel Evi; 2. Kat Plan Çizimi

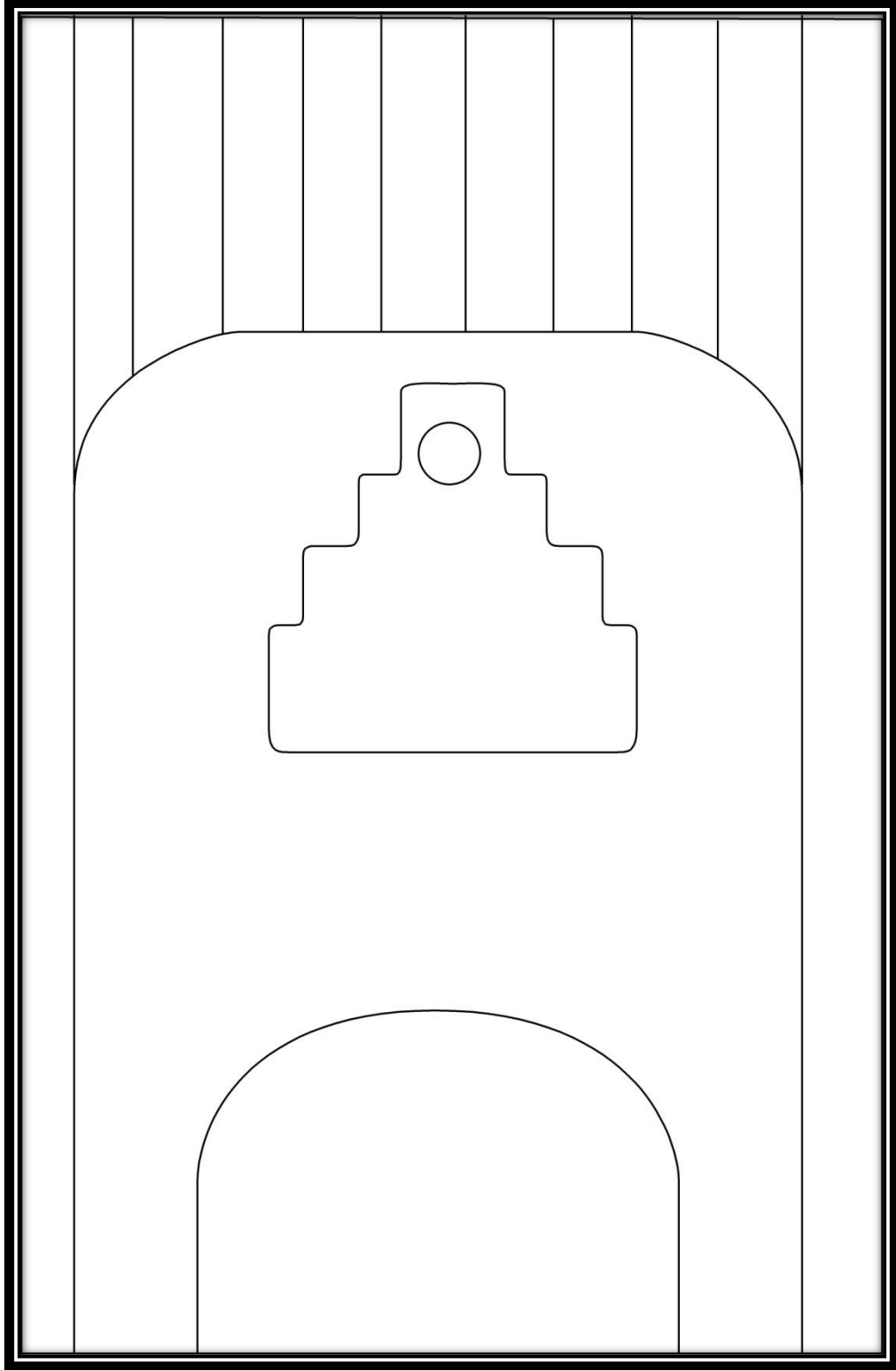

Çizim: Kenan Boz

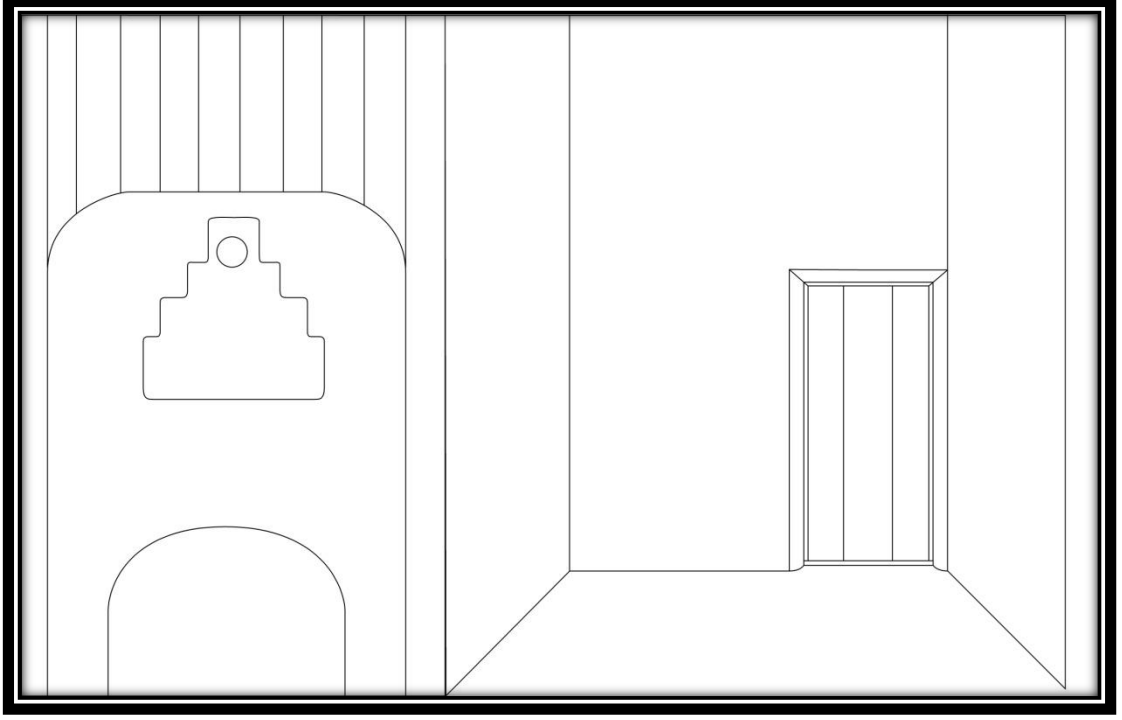
Çizim 31: Mehmet Başel Evi; 2. Katta Kuzey Cephe Odasında Bulunan Ahşap Niş

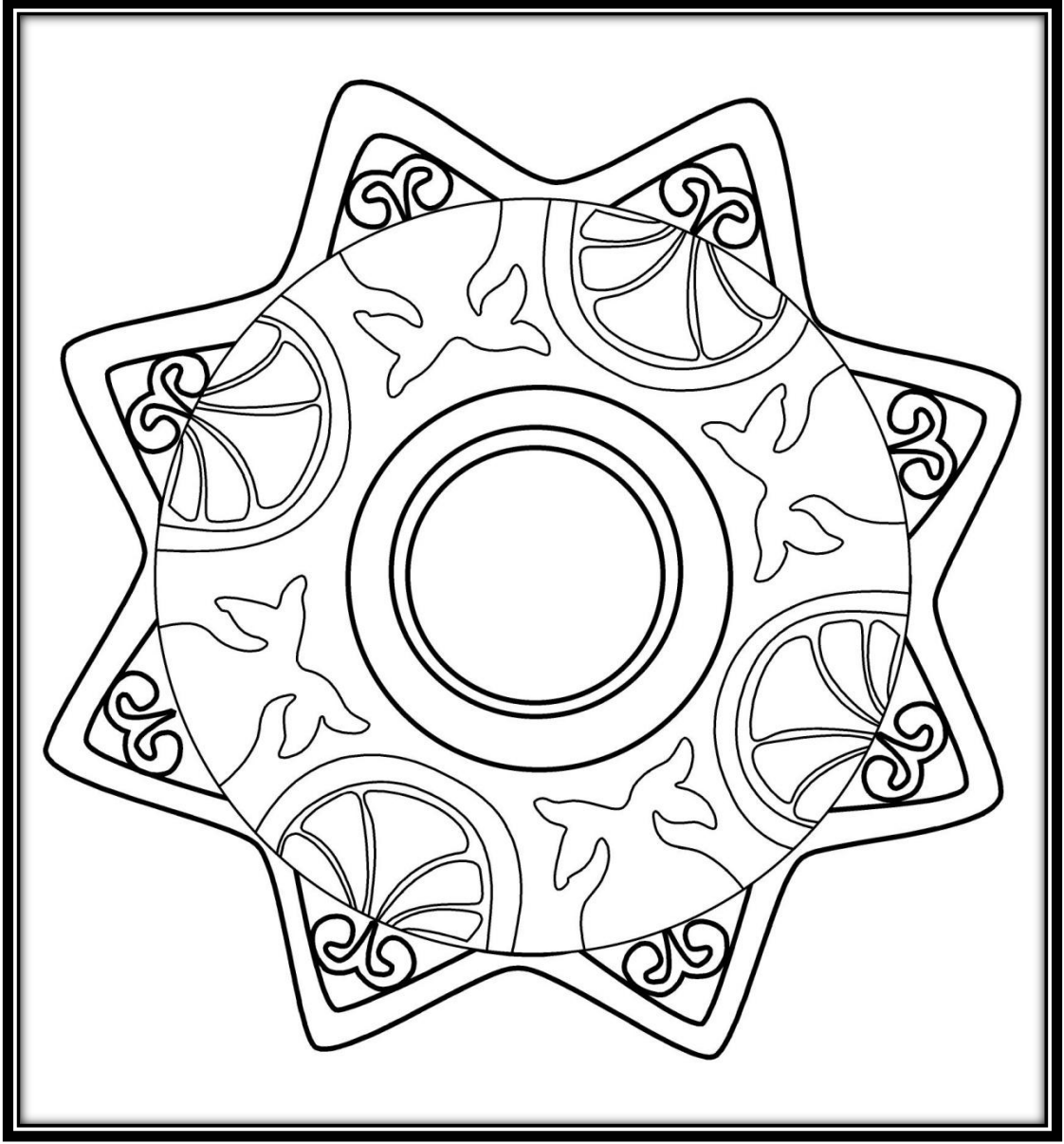
Çizim 32: Mehmet Başel Evi; 2. Kat Kuzey Cephesinde Bulunan Ocak

Çizim 33: Mehmet Başel Evi; 2. Kat Kuzey Cephesinde Bulunan Oda ve Ocak Detayı

Çizim 34: Mehmet Başel Evi; 2. Kat Sofada Bulunan Dolap Kapağı Kulpu

Resim 68: Mehmet Başel Evi; Batı ve Güney Dış Cephe

Resim 69: Mehmet Başel Evi; Güney ve Doğu Dış Cephe

Resim 70: Mehmet Başel Evi; Doğu Dış Cephede

Resim 71: Mehmet Başel Evi; Pencere Örneği

Resim 72: Mehmet Başel Evi; Güney Cephe Ana Giriş Kapısı

Resim 73: Mehmet Başel Evi;2.Kat Sofa Ve Eyvan

Resim 74: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Doğu Cephesi Oda Ve Ocak

Resim 75: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Doğu Cephe Odası Duvar Nişi

Resim 76: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Ve Merdiven Girişi

Resim 77: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa da Bulunan Ahşap Dolap

Resim 78: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Merdiven

Resim 79: Mehmet Başel Evi; 1.Kat Doğu Cephe Odası Ocak Örneği

Resim 80: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Dolap Detayı

Resim 81: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Güney Cephe Oda Pencere ve Sedir Detayı

Resim 82: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Sofa Dolap Detayı

Resim 83: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Batı Cephesi Oda Duvarı Ahşap Nişi

Resim 84: Mehmet Başel Evi; 2.Kat Güney Cephesi Oda Kapısı

Resim 85: Mehmet Başel Evi Oda Kilidi

Resim 86: Mehmet Başel Evi Dış Kapı Kapı Kilidi

Katalog 6: Sabahat Büyüктаş Evi

RESİM NO: 87-101	ÇİZİM NO: 35-36		DÜZENLEME TARİHİ: 17.04.2011			
YAPININ ADI: Sabahat Büyüктаş Evi	ADRES: Dere boğazı mah. Ziya Gökalp Cad.		İLK SAHİBİ: Muhammet Erdemiş SON SAHİBİ: Sabahat Büyüктаş			
YAPIM TARİHİ: 1910	KİTABE: Yok		USTASI:			
TAPU KAYDI: Avlulu Ahşap Ev	ADA: 1005	PARSEL: 6	CİLT NO: 23	SIRA NO:	SAYFA NO: 2204	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME	
İYİ						
ORTA	X	X	X			
KÖTÜ				X	X	
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	13.10x10.26 m		
ORJİNAL KULLANIM: Konut		BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut		
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Ahşap-Taş	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatıkı	YER:	MALZEME:	TEKNİK:
						
TANIM						
<p>Plan Tipi; Dört tarafı bahçe içersinde olan evin ana giriş kapısı doğu yönündedir (Resim: 87). İki katlı olan ev, girişini bahçeden alır. Evin diğer giriş cephesi güney cephesidir (Resim: 88). Ev 1.katta doğu cephesi boyunca 60 cm dışa çıkıntı yapmıştır.</p>						

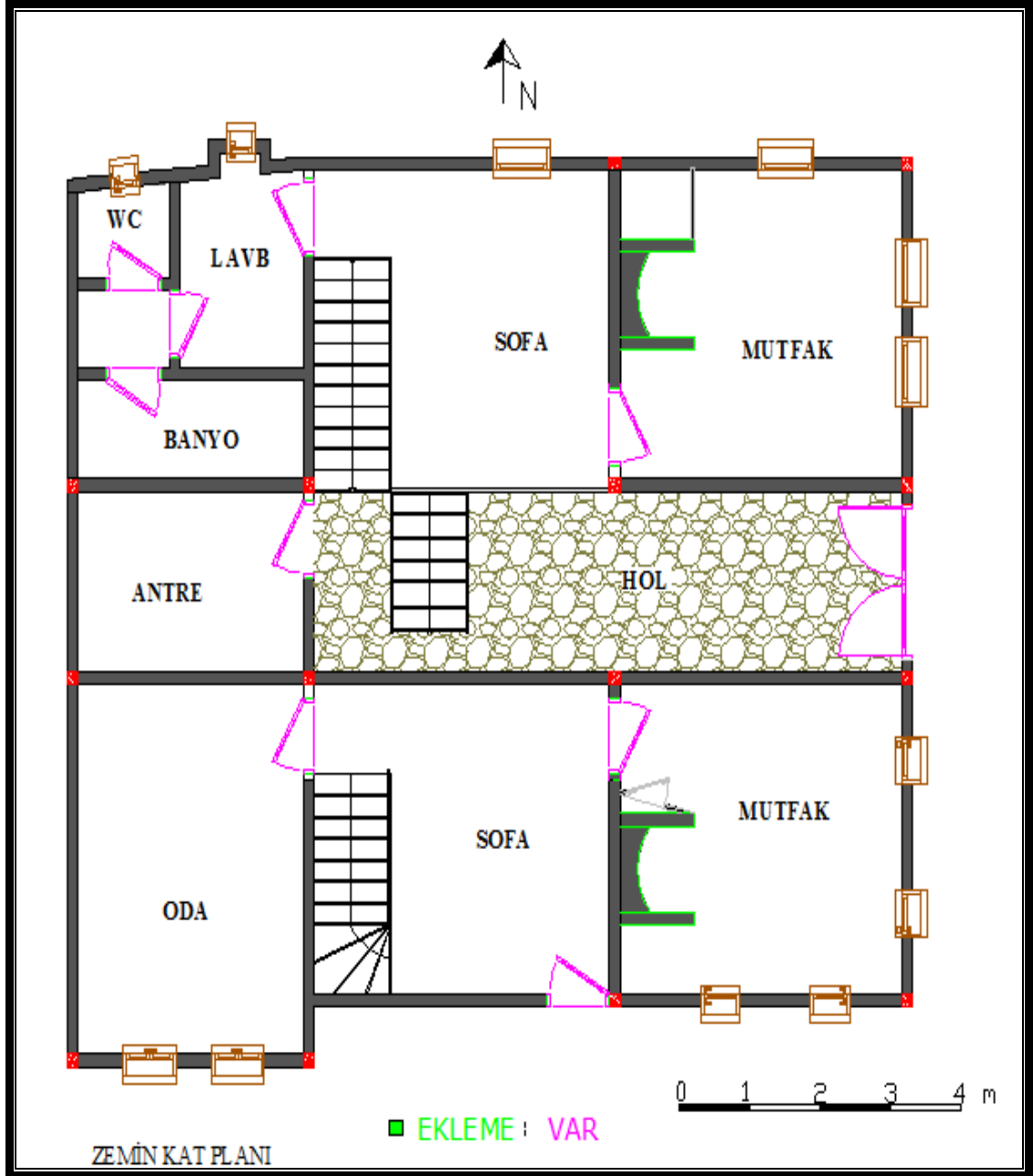
Çıkıntı ahşap eliböğründelerle desteklenmiştir (Resim: 99). Güney cephesindeki girişine üç basaklı 25 cm genişliğindeki merdivenle girilir. Evin doğu cephesine çift kanatlı 3 tablalı ahşap giriş kapısından girilir. Kapı üstünde dört düşey kayıtlı pencere bulunmaktadır. Kapıdan girince geniş bir taşlık bölümü geçilir (Resim: 101). Zemin katta ve diğer katlarda iç sofalı plan tipi kullanılmıştır (Çizim: 35). Evin sofasının olduğu bölüm zamanla kapatılarak ev iki daire şeklinde kullanılmaktadır. Evin doğu yönündeki taşlık bölümünden 6 basamaklı 25 cm genişliğindeki ahşap merdivenle sofaya çıkılır (Resim: 92) Sofa 85x 120 cm ölçülerinde ahşap 1 düşey, 1 yatay kayıtlı pencereyle aydınlatılır (Resim: 98). Sofanın doğu yönünde içinde 150 cm genişliğinde 60 cm derinliğinde ocak, ocağın yanında pencereye bitişik mutfak dolabı bulunmaktadır. Evin güney cephesi daireyi de aynı şekildedir. Sofanın batı yönünde evin tuvalet, banyo ve lavabo bölümü bulunmaktadır. Lavabonun kapısının bulunduğu yerden, 11 basamaklı ahşap merdivenle 1. kata çıkılır (Çizim: 36), (Resim: 95). 1. Kat sofa bölümü tek pencereyle aydınlatılmaktadır. Sofanın doğu yönünde sonradan kapatılan eyvan, 85x120 cm ölçülerinde tek pencere ile aydınlatılmaktadır. Eyvanın solunda içinde ocak bulunan oda bulunmaktadır (Resim: 93). Evin güney cephesindeki odada pencere önünde 60 cm genişliğinde ahşap sedir bulunmaktadır (Resim: 94). Evin Islak mekânları cephe üzerinde çıkma yapmıştır (Resim: 97).

Malzeme ve Teknik; Ev taş temel üzerine kurulmuştur. Taş temel üzeri ahşap karkas yöntemiyle yapılmıştır. Dolgu malzemesi kerpiçtir. Kaplam olarak saman karışımı çamur kullanılmıştır. Duvarlar 20 cm. kalınlığındadır. Tavan ve zemin ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplama ile yapılmıştır. Merdiven, kapı, pencere, dolap kapakları ahşap malzeme kullanılmıştır (Resim: 100). Kıрма çatılı olan ev Marsilya kiremit ile kaplanmıştır.

Süsleme; Evin süsleme açısından dikkat çekici özelliği olmamasına karşı iç ve dış süslemesinde ahşabın sade şekilleri görülmektedir.

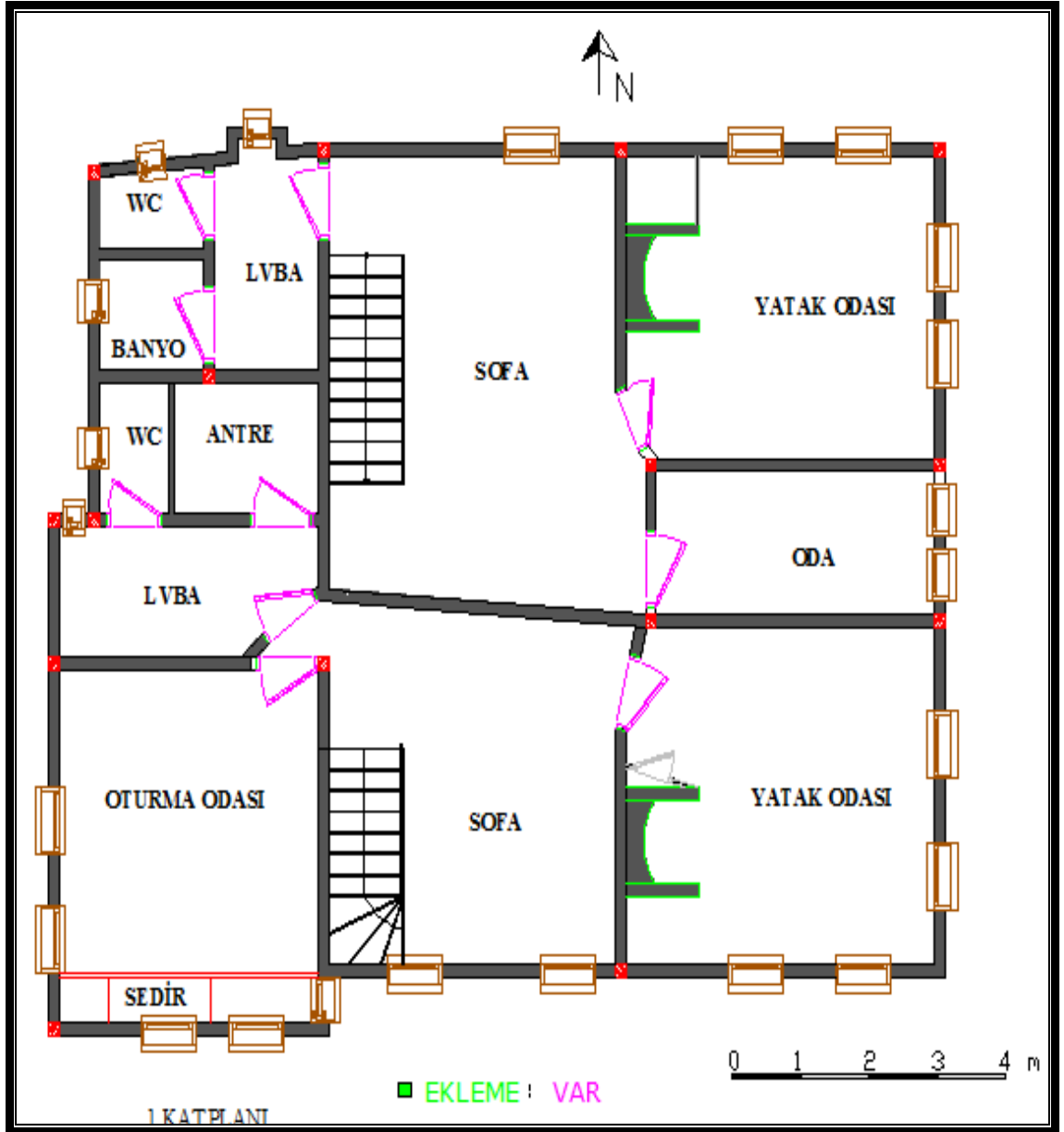
Yapılan Onarımlar; 1947 depreminden sonra onarım yapılmış, iç ve dış duvarlar sıvanmıştır.

Çizim 35: .Sabahat Büyüктаş Evi; Zemin Kat Plan Çizimi

Çizim: Kenan Boz

Çizim 36: Sabahat Büyüктаş Evi;1. Kat Plan Çizimi

Çizim: Kenan Boz

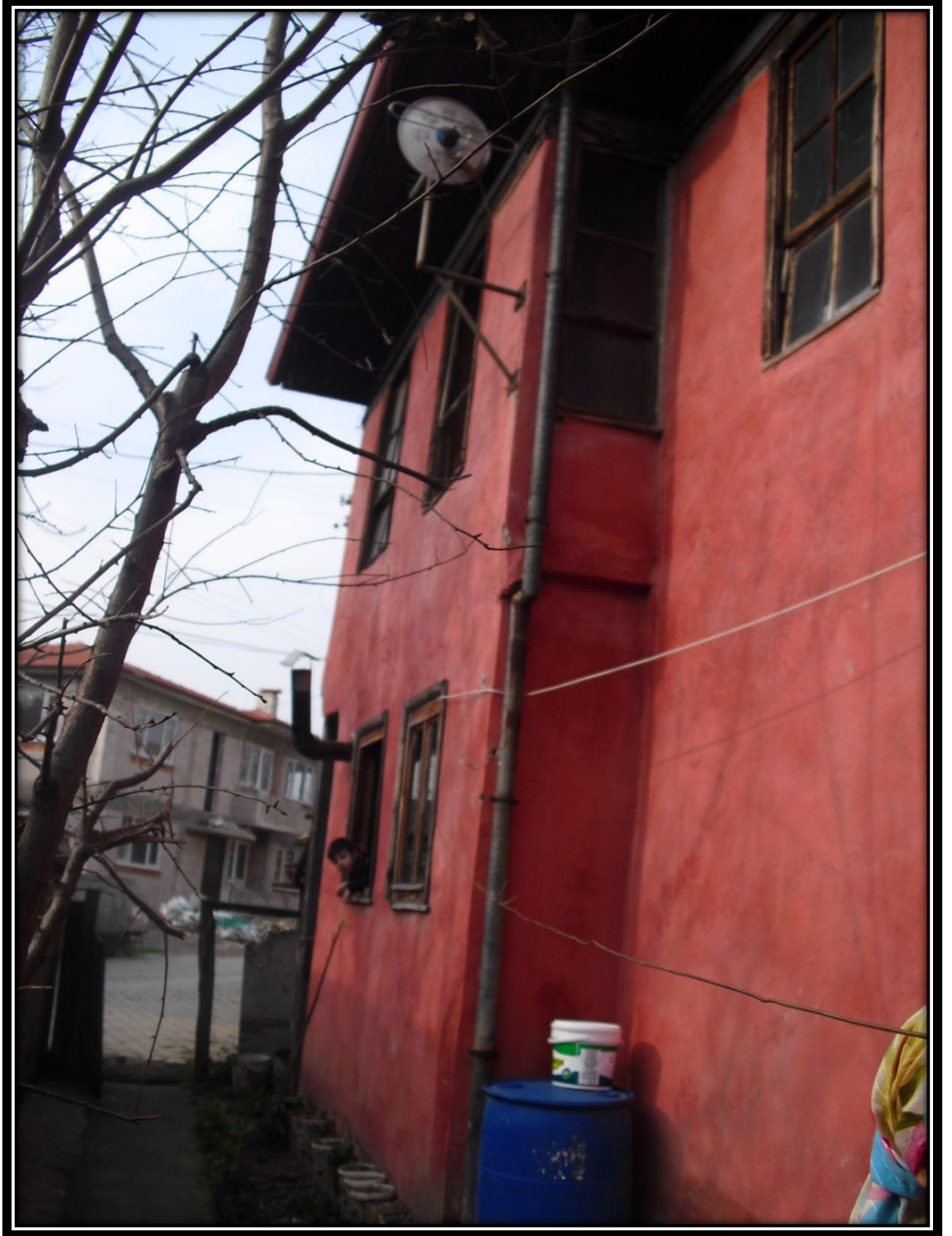
Resim 87: Sabahat Büyüктаş Evi; Güney Cephesi

Resim 88: Sabahat Büyüктаş Evi; Doğu Cephesi

Resim 89: Sabahat Büyüктаş Evi; Batı Cephesi

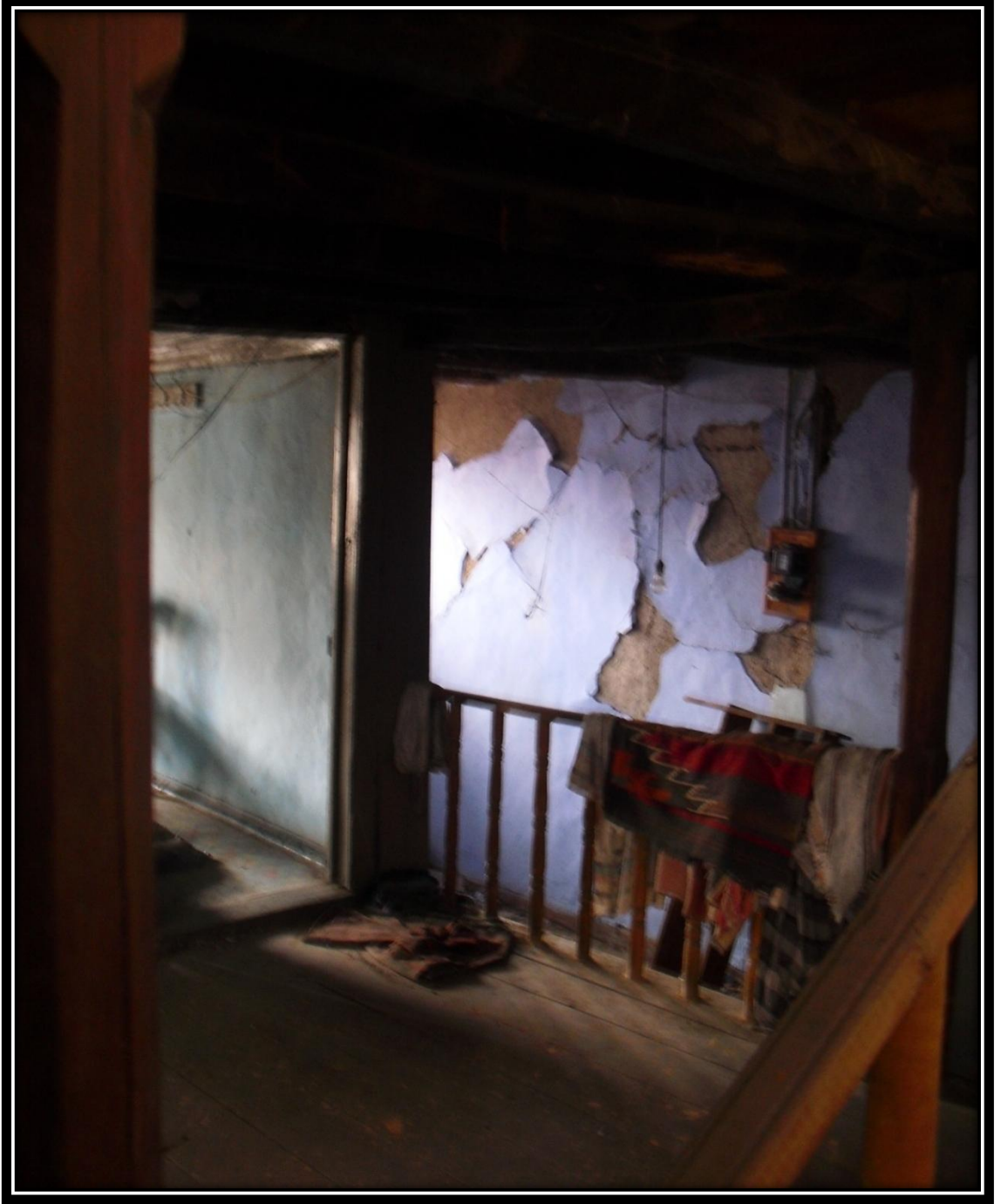
Resim 70: Sabahat Büyüktaş Evi; Dış Cephe Malzeme

Resim 71: Sabahat Büyüktaş Evi; Malzeme

Resim 92: Sabahat Büyüktaş Evi; 1.Kat Doğu Cephe Sofa

Resim 93: Sabahat Büyüктаş Evi; Kuzey Cephesi 2.Kat Oda

Resim 94: Sabahat Büyüктаş Evi; Kuzey Cephesi 2.Kat Odası Sedir

Resim 95: Sabahat Büyüктаş Evi; Doğu Cephe1.Kat Merdiven

Resim 96: Sabahat Büyüктаş Evi; 1.Kat Güney Cephesi 1.Kat Ocak Örneği

Resim 97: Sabahat Büyüktaş Evi; 1.Kat Doğu Cephesi Tuvalet

Resim 98: Sabahat Büyüktaş Evi
1.Kat Batı Cephesi Pencere

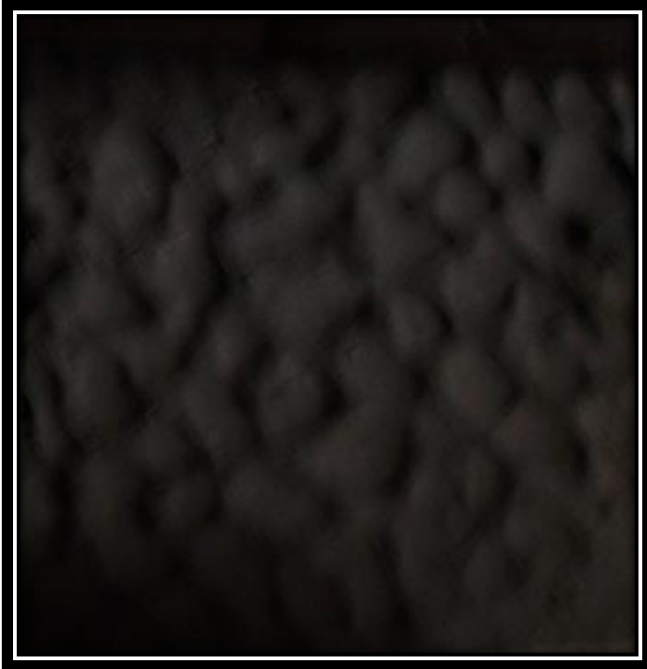
Resim 99: Sabahat Büyüktaş Evi
Güney Cephesi Saçak Altı Eli Böğründe

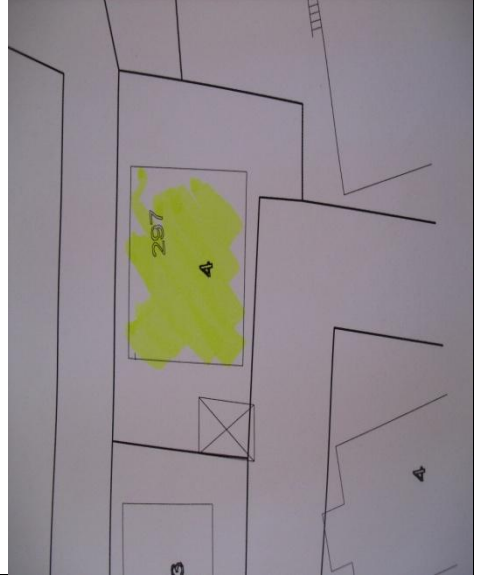
Resim 100: Sabahat Büyüktaş Evi ; Güney Cephesi Giriş Kapı Kolu

Resim 101: Sabahat Büyüktaş Evi; Güney Cephesi Giriş Zemini

Katalog 7: Temel Yıldız Evi

RESİM NO: 102-112		ÇİZİM NO: 37-40		DÜZENLEME TARİHİ: 19.04.2011		
YAPININ ADI: Temel Yıldız Evi		ADRES: 62 evler mah. Bağdat Cad. No:58		İLK SAHİBİ: SON SAHİBİ: Temel Yıldız		
YAPIM TARİHİ: 1910 -20 arası		KİTABE: Yok		USTASI:		
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap ev	ADA: 499	PARSEL: 1	CİLT NO: 14	SIRA NO:	SAYFA NO: 1387	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME	
İYİ						
ORTA						
KÖTÜ	X	X	X	X	X	
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	10.73x12.39 m.		
ORJİNAL KULLANIM: Konut		BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut		
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Ahşap-Taş	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER: Pencere	MALZEME: Cam	TEKNİK:
						
TANIM						
<p>Plan Tipi; Evin bahçesine doğu cephesinden, tek kanatlı demir kapıdan girilir (Resim: 102). İki katlı olan ev, girişini bahçeden alır (Resim: 103). Evin doğu ve kuzey yönünde iki girişi bulunmaktadır (Resim: 104). Evin iki girişine de çift kanatlı ahşap kapıdan girilir. Evin zemin katı ve 1. katı iç sofalı plan tipindedir (Çizim: 37). Zemin katta 3 oda, 1 mutfak ve tuvalet banyo bulunmaktadır (Resim: 105). Evin doğu</p>						

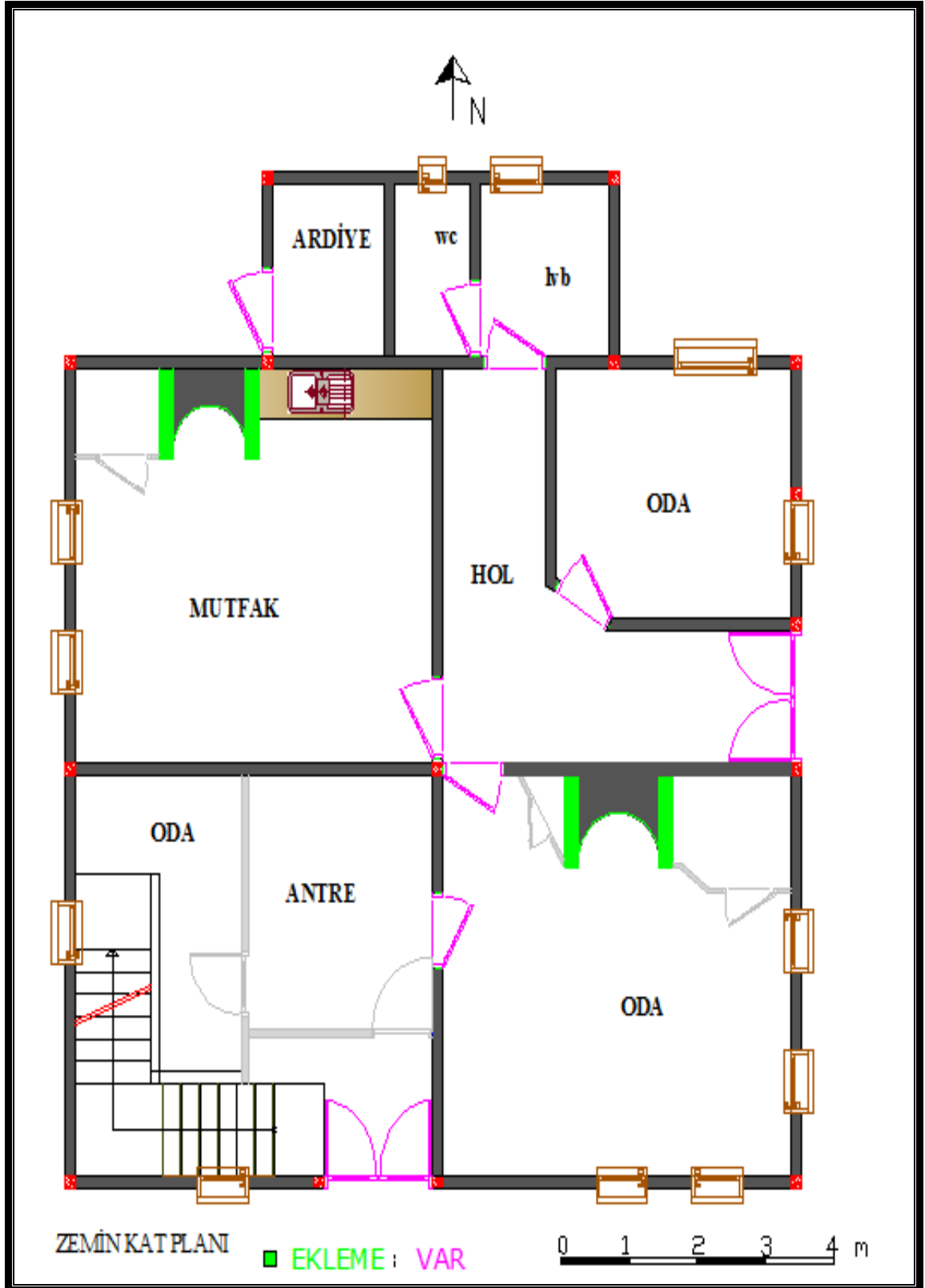
Cephesindeki odada 160 cm genişliğinde 60 cm derinliğinde ocak bulunmaktadır. Evin mutfak bölümünde aynı ölçüde ocak bulunmaktadır (Resim: 108). Ocağın yanında duvara bitişik ahşap dolap bulunmaktadır (Çizim: 40). İki girişi olan evin 1.katına doğu cephesindeki ana giriş kapısının solundaki 12 basamaklı, 25 cm genişliğindeki ahşap merdivenlerden çıkılır (Resim: 109). Evin 1. katı köşe sofalıdır (Çizim: 38). Sofa 80x100 cm ölçülerinde 1 yatay kayıtlı 3 pencereyle aydınlatılmaktadır. Sofanın etrafında 3 oda 1 mutfak, tuvalet, banyo bulunmaktadır (Resim: 111). Güney ve kuzey yönündeki odalarda zemin kattaki ocağın ölçülerinde ocak bulunmaktadır. Evin mutfak dışındaki pencereleri 80x100 ölçülerindedir. Mutfak pencere ölçüleri 120x100 cm ölçülerindedir. Sofanın batı yönünden 4 dönen, 8 düz basamaklı merdivenle çatıya çıkılır (Çizim: 39). Geniş bir alan olan çatı meyve kurutma alanı olarak kullanılmaktadır. Çatı pencereleri diğer katlarla aynı ölçüde olup pencere alınlıklarında renkli camlar yer almaktadır (Resim: 110).

Malzeme ve Teknik; Ev taş temel üzerine kurulmuştur. Taş temel üzeri ahşap karkas yöntemiyle yapılmıştır. Dolgu malzemesi kerpiçtir. Kaplama olarak saman karışımı çamur kullanılmıştır. Duvarlar 17 cm. kalınlığındadır. Tavan ve zemin ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplama ile yapılmıştır. Merdiven, kapı, pencere, dolap kapakları ahşap malzeme kullanılmıştır. Beşik çatılı olan ev Marsilya kiremit ile kaplanmıştır.

Süsleme; Evin ana girişindeki kapı kulpları tutacak kısımları el yapısına göre biçimlendirilerek şekil verilmiştir (Resim: 112). Diğer bir süsleme ögesi de çatı katı pencerelerinde yer alan renkli cam örnekleridir (Resim: 110). Zemin katta ve 1. Katta yer alan ocakların üzerindeki at nalı kemerleri de süsleme amaçlı kullanılmıştır. (Çizim: 40).

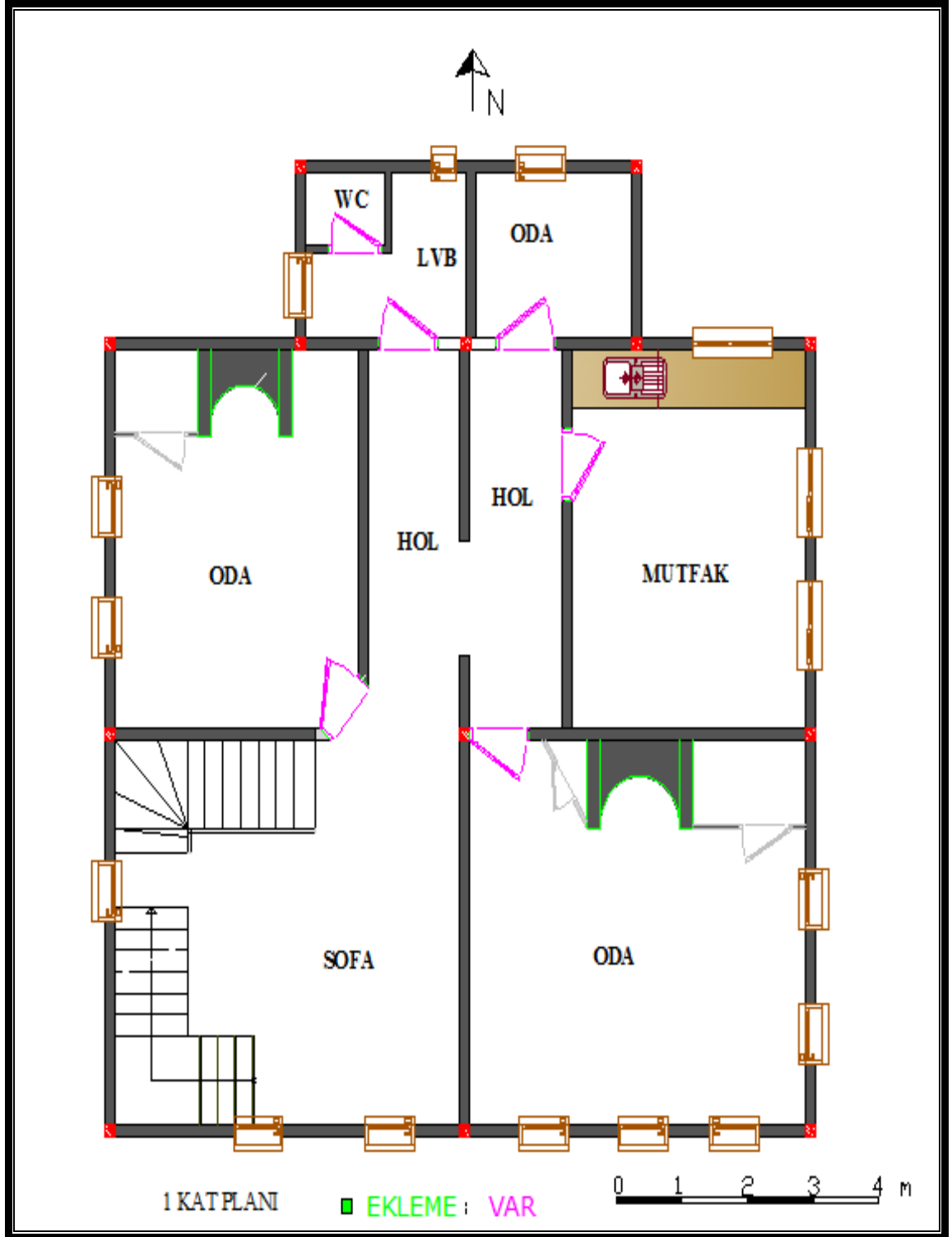
Yapılan Onarımlar; 1947 yılında ki depremden sonra evin 3. katı alınarak iken 2 katlı hale getirilmiş.

Çizim 37: Temel Yıldız Evi; Zemin Kat Plan Çizimi

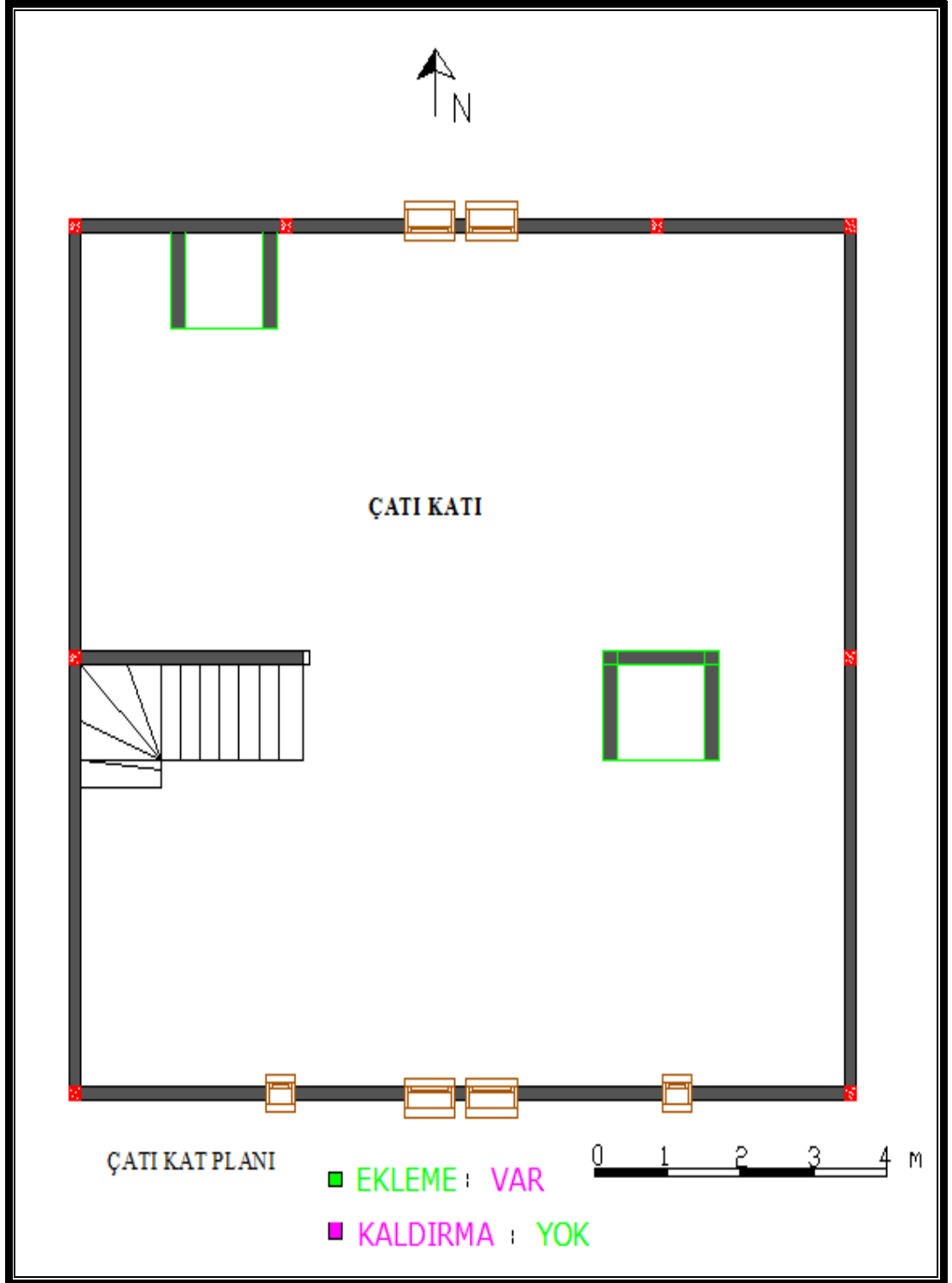
Çizim: Kenan Boz

Çizim 38: Temel Yıldız Evi; 1. Kat Plan Çizimi

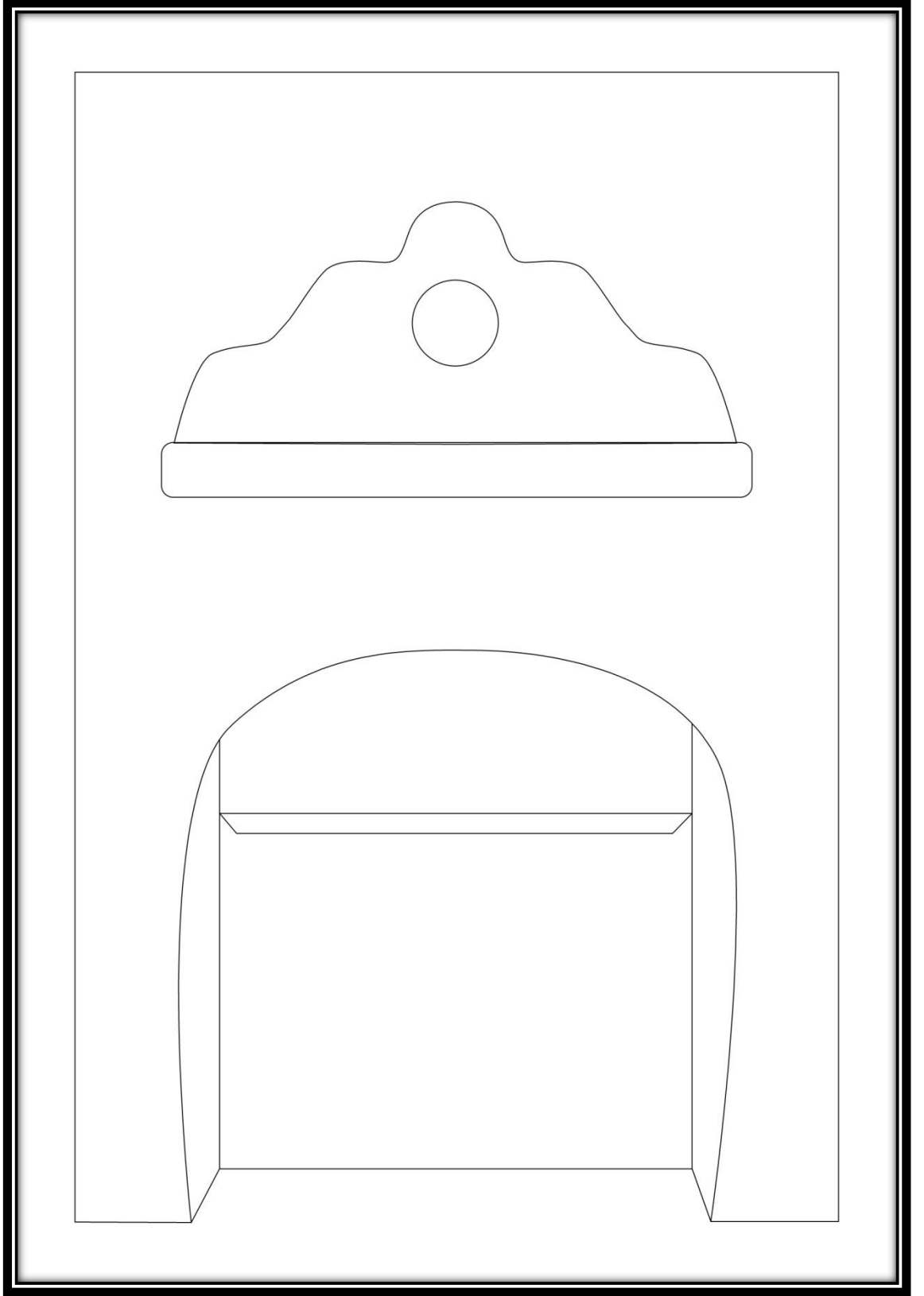
Çizim: Kenan Boz

Çizim 39: Temel Yıldız Evi; Çatı Kat Plan Çizimi

Çizim: Kenan Boz

Çizim 40: Temel Yıldız Evi; Zemin Kat Doğu Cephe Odası Ocak

Resim 102: Temel Yıldız Evi; Doğu Ve Kuzey cephesi

Resim 103: Temel Yıldız Evi; Güney Cephe

Resim 104: Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi

Resim 105: Temel Yıldız Evi; Batı Cephesi Malzeme ve Pencere Detayı

Resim 106: Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi Zemin Kat Girişi

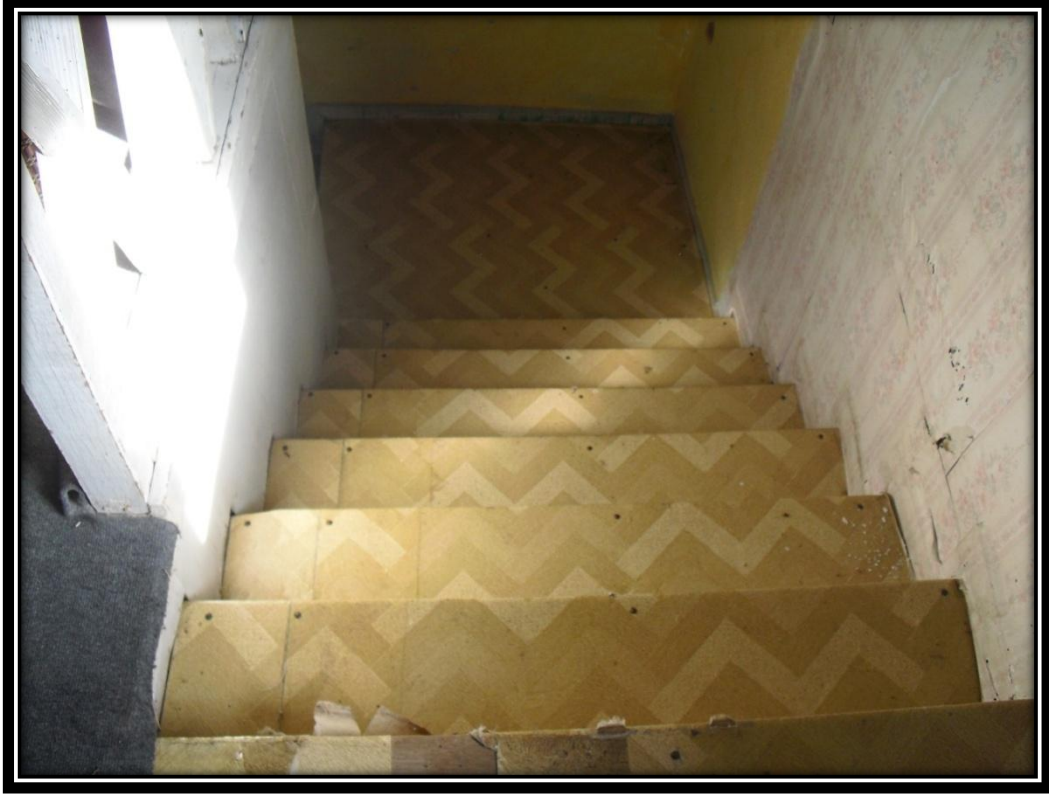
Resim 107: Temel Yıldız Evi; Doğu Cephesi 1.Kat Oda

Resim 108: Temel Yıldız Evi, Güney Cephesi Zemin Kat Mutfak

Resim 109: Temel Yıldız Evi; Güney Cephesi Zemin Kat Merdiveni

Resim 110: Temel Yıldız Evi Kuzey Cephesi Çatı Penceresi

Resim 111: Temel Yıldız Evi; Güney Cephesi Zemin Kat Lavabo

Resim 112: Temel Yıldız Evi; Kuzey Cephesi Kapı Kolu

Katalog 8: Sedat Tavşancı Evi

RESİM NO: 113-130	ÇİZİM NO: 41-47	DÜZENLEME TARİHİ: 21.04.2011				
YAPININ ADI: Sedat Tavşancı evi	ADRES: Mahmut Bey Mahallesi No:34/2	İLK SAHİBİ: Ali Tavşancı SON SAHİBİ: Sedat TAVŞANCI				
YAPIM TARİHİ: 1920	KİTABE: Yok	USTASI:				
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap Ev	ADA: 94	PARSEL: 2	ÇİLT NO: 5	SIRA NO:	SAYFA NO: 444	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME	
İYİ	X			X		
ORTA		X	X		X	
KÖTÜ						
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTİRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	15.50x14.05 m.		
ORJİNAL KULLANIM: Konut	BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut			
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Taş-Ahşap	DOLGU: Tuğla	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER: Saçak-Pencere alınlığı	MALZEME: Ahşap	TEKNİK: Oyma
						
TANIM						
Tarihçe; Hendek ilçe merkezi, Mahmut bey mahallesinde bulunan Sedat Tavşancı evi; 1920 yılında evin bugünkü sahibi Sedat Tavşancı'nın babası, Ali Tavşancı tarafından yaptırılmıştır. Ali Tavşancı'ya, milli piyangodan 30 bin lira çıkmış, bundan dolayı ev otuz binlikler evi diye anılmaktadırlar.						
Plan tipi; Tespit ve tescili yapılmayan ev, bahçe içerisinde bulunmaktadır. Evin						

bahçesine doğu cephesinden, tek kanatlı demir kapıdan girilir. Kuzey tarafı yola bitişik olan ev, doğu batı doğrultusunda olup, zemin ve çatı katı ile birlikte 4 katlıdır (Resim: 113). Zemin kata üç ayrı kapıdan girilen evin esas giriş kapısı, evin de ana cephesi olan, doğu cephesidir. Zemin katta kuzey ve güney cephesinde ana giriş kapısından farklı olarak tek kanatlı ahşap kapı bulunmaktadır (Resim: 114). Birinci katın giriş yönü doğu cephesidir. İkinci katın girişi batı cephesidir. Evin zemin katı “iç sofalı plan tipindedir (Çizim: 41), (Resim: 119). Sofanın etrafında beş oda bulunmaktadır. Kat yüksekliği normal katlara göre daha düşük tutulmuştur. Zemin katın sofa bölümü mozaik taşla döşenmiştir. Pencerelemlerin boyutları diğer katlara göre daha küçüktür. Pencerelemlerin dış etkenlerden korunmak için üzerine demir kafes yapılmıştır. Evin zemin katı ev halkının daha çok vaktinin geçirdiği alandır. Bu kat üretim ile ilgili görevleri üstlenmiştir. Sofa, odalar, mutfak, depo, tuvalet, lavabo gibi alanlar bulunmaktadır. Eskiden üretim alanı olan evin zemin katı uzun zamandır depo olarak kullanılmaktadır. Evin içinden zemin katın güney giriş kapısının sağından, ahşap 12 basamaklı merdivenle, dıştan giriş doğu cephesinden, geniş sahanlıklı, 5 basamaklı merdivenle birinci kata çıkılır. Yapılan ekleme ve değişiklikler nedeniyle birinci katın planı orijinalliğini korumamaktadır. Son haliyle ev iç sofalı plan tipindedir (Çizim: 42), (Resim: 120). Sofanın etrafında 6 oda, mutfak tuvalet banyo ve kuzey cephesinde küçük bir balkon bulunmaktadır. Evin batı cephesi tüp patlaması sonucunda yıkılınca banyo ve tuvalet kısmı yeniden yapılandırılmıştır. Odalara hem sofadan, hem de odalardan geçiş bulunmaktadır. Zemin kattan itibaren aynı yönde devam eden ahşap merdivenkovanası her kata bir kapı ile devam ederek çıkılır (Resim: 127). İçten ahşap 8 basamaklı merdivenle 2.kata çıkılır (Resim: 125). Dıştan ise batı cephesinden 8 basamaktan sonra 1 metre’lik geniş bir sahanlıktan sonra 18 düz basamakla tek kanatlı ahşap kapıdan 2.kata girilir. Yapılan onarımlar sonucunda 2.katta orijinalliğini korumamaktadır. Son haliyle ev iç sofalı plan özelliğinde olup, evde 4 oda, mutfak, tuvalet, banyo, hol ve doğu cephesinde gösterişli bir balkon bulunmaktadır (Resim: 121).

Malzeme ve Teknik; Taş temel üzerine ahşap çatı arası kerpiç dolgulu karkas tekniğinde inşa edilen evin kırma çatısı bugün Marsilya tipi kiremitle örtülüdür. Son dönemlerde yapılan onarımlarda dış ve iç sıva yenilenmiştir. Özellikle iç mimaride

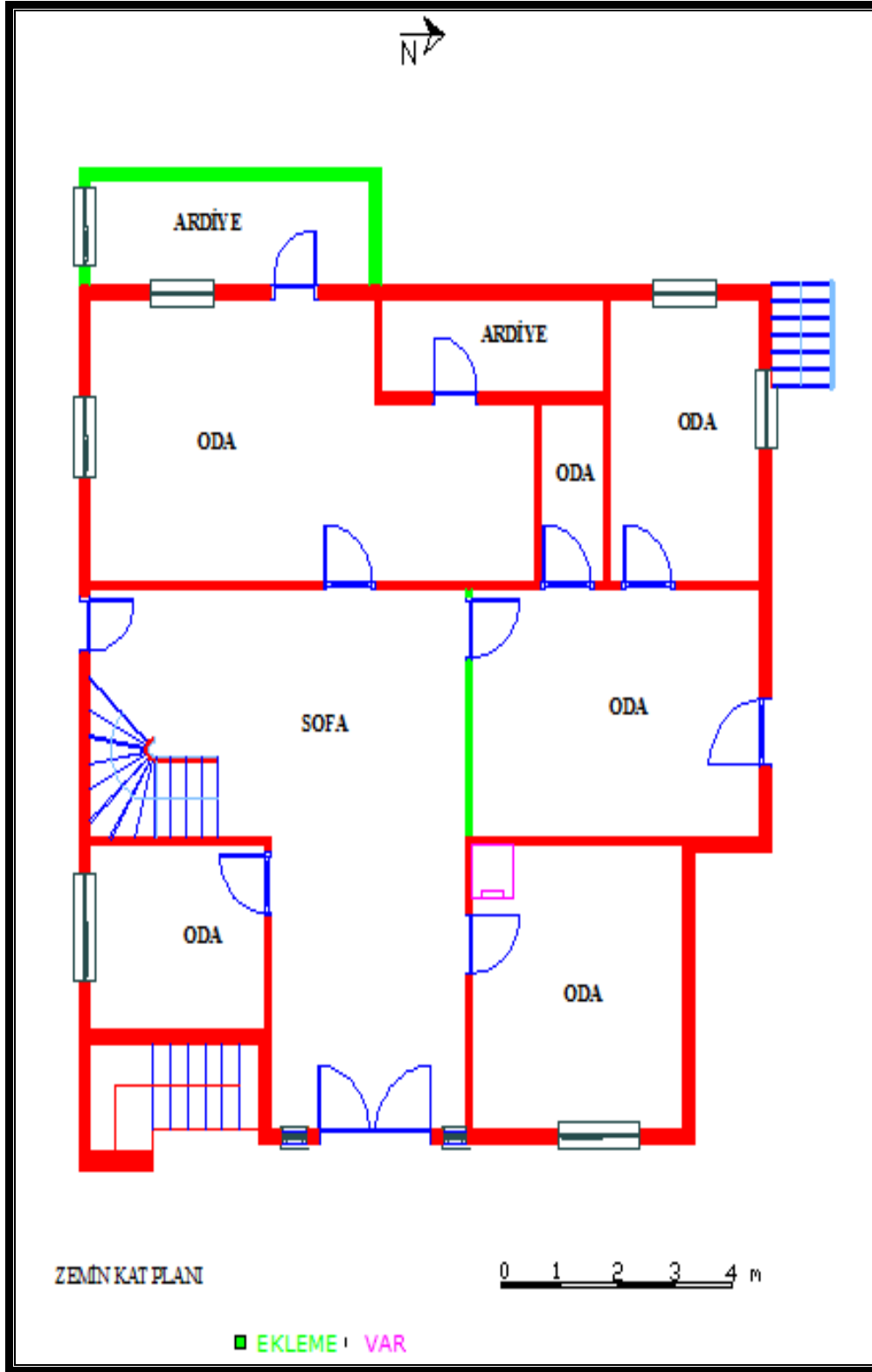
Katalog 8: (Devam)

Kullanılan ahşap malzeme son onarımda yenilenmiş olup orijinal özelliği yoktur. Ahşap tavan ve döşeme rabıtalı olup tavanlarda derz araları çıtalarla kapatılmıştır. Evin döşemeleri, tavanları, merdivenleri ahşap malzemedir. Balkon korkuluklarında demirden korkuluk kullanılmıştır.

Süsleme; Bahçe içersinde gösterişli ve büyük bir yapıda olan evin süsleme açısından asıl dikkat çeken yönü geniş pencereleri (150x200cm), renkli camlarıdır (Resim: 116). Evin bütün cephelerindeki pencereler aynı boyuttur. Evi çevreleyen geniş çatı saçağının iç yüzeyi çitakari tekniğinde, eksene göre kaydırılmış baklava motifleri ile süslenmiştir (Çizim: 45), (Resim: 117). Geniş saçakları tutan yarım daire formu ahşap saçak konsolu (furuş) bulunmaktadır. Bu konsollar saçakları destekleyerek çatının estetik görünmesini sağlamıştır. Evin ana giriş cephesinde, saçakların köşelerinde önemli bir süsleme ögesi olan beş kollu yıldız sembolü bulunmaktadır (Resim: 117). Evin iç süslemelerinde, dikkat çeken 1.katta evin iç pencerelerinin tepeliklerinde mimari dekorasyon olarak eklenmiş ve pencere genişliğince uzanan ahşap oyma alınlıklar bulunur (Çizim: 46). Ajur tekniğinde kıl testere kullanılarak yapılmış oymalarda bitkisel motifler bulunur (Resim: 129). Evin tavan süslemelerinde, 1. ve 2. katın ana cephesindeki odaların tavanlarında sekizgen ve balıksırtı deseninde ahşap tavan süslemeleri görülmektedir. Diğer odalarda düz tavan süslemesi kullanılmıştır. Evin zemin kat ve doğu cephesi 2.kat balkon zemini gri siyah renkte mozaik döşenmiştir (Resim: 130).

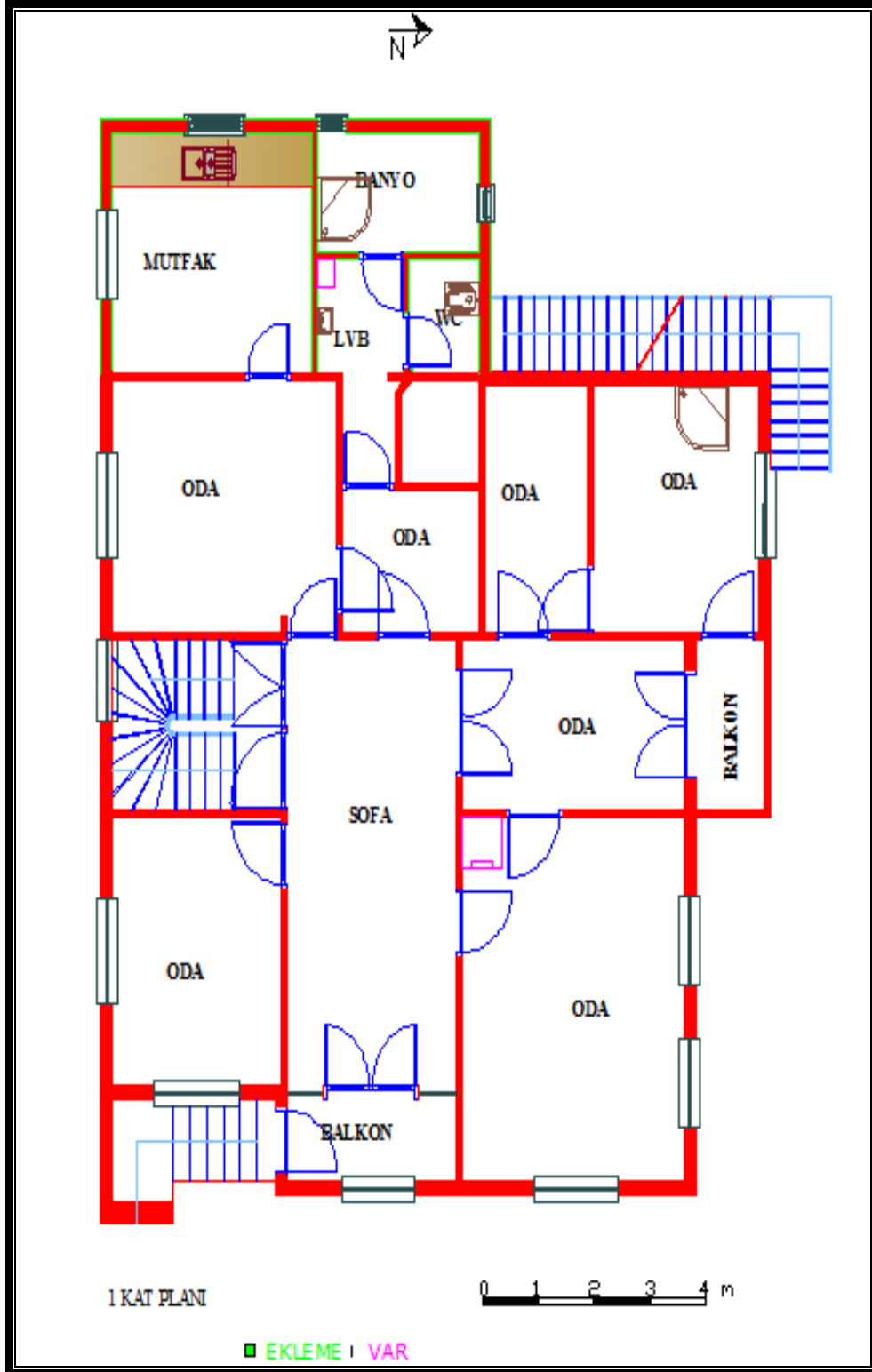
Yapılan onarımlar; Yapıda depremler sonucunda herhangi bir yıkım olmamasına karşın, yapının iç mimarisi orijinalliğini korumamaktadır. Evin mutfak kısmı 20 yıl önceki tüp patlaması sonucunda yıkılmış ve yenilenmiş. Yapının dış mimarisine herhangi bir tadilat yapılmamıştır.

Çizim 41: Sedat Tavşancı Evi; Zemin Kat Plan Çizimi

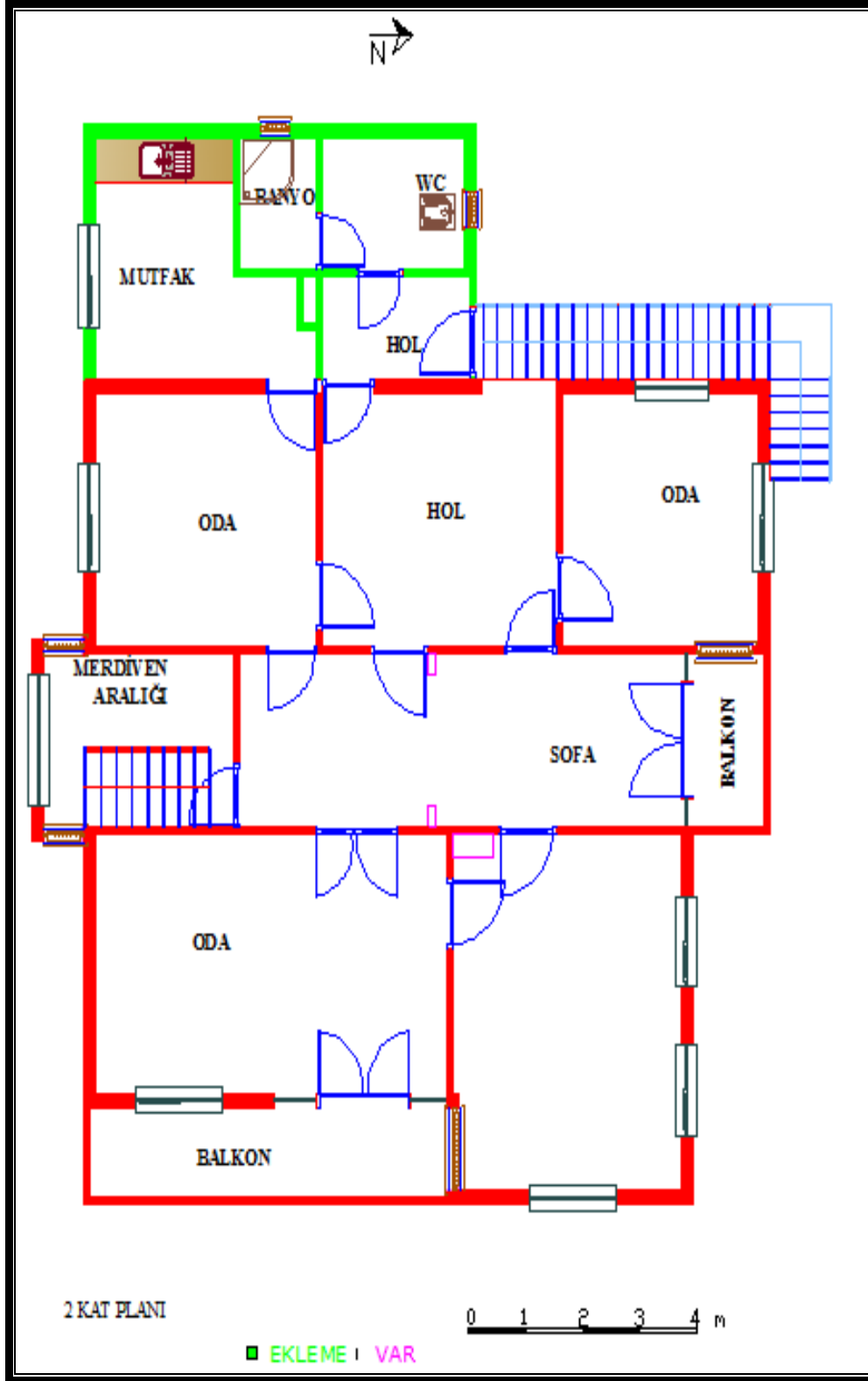
Çizim: Kenan Boz

Çizim 42: Sedat Tavşancı Evi; 1. Kat Plan Çizimi

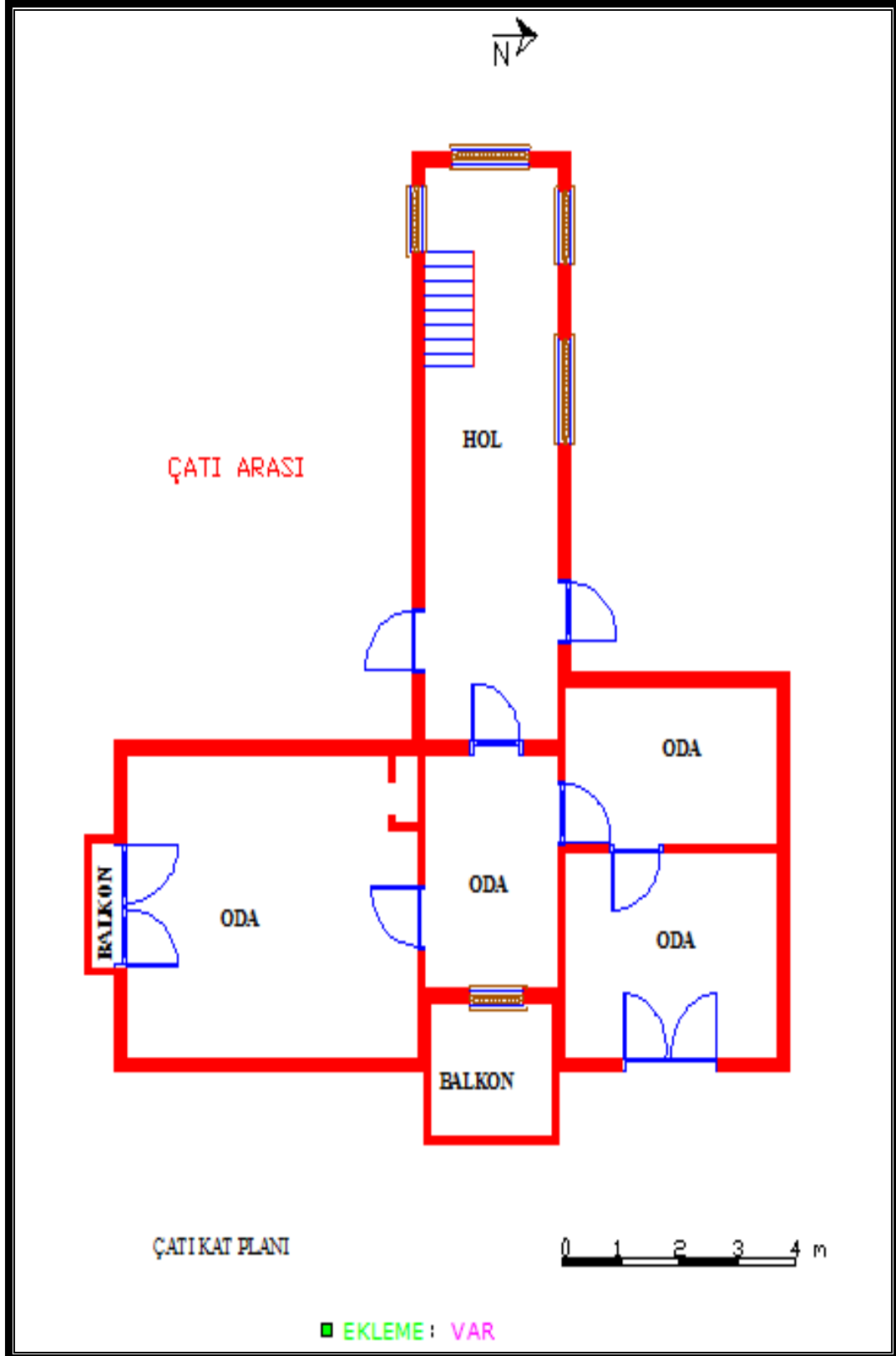
Çizim: Kenan Boz

Çizim 43: Sedat Tavşancı Evi; 2. Kat Plan Çizimi

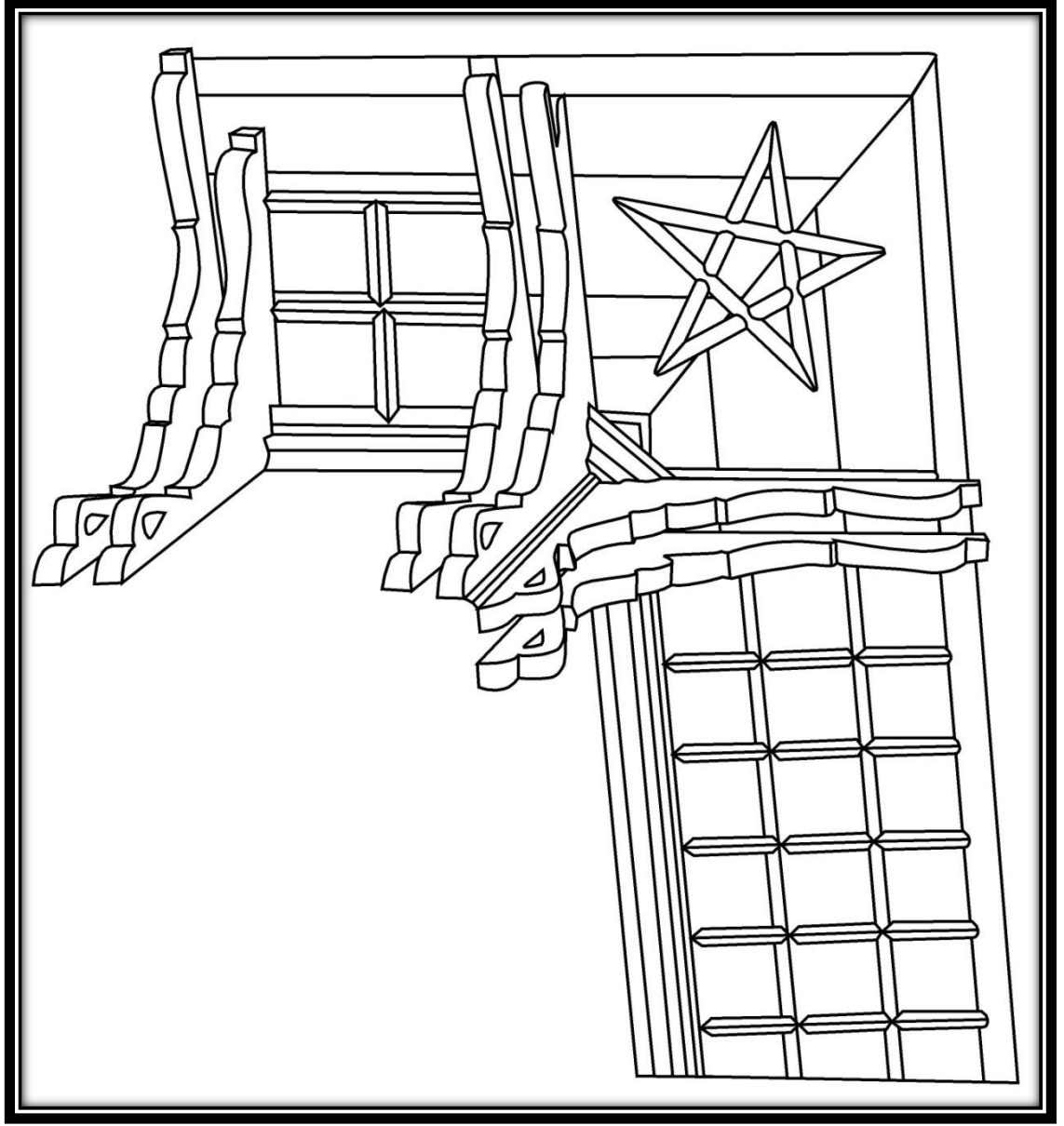
Çizim: Kenan Boz

Çizim 44: Sedat Tavşancı Evi; Çatı. Kat Plan Çizimi

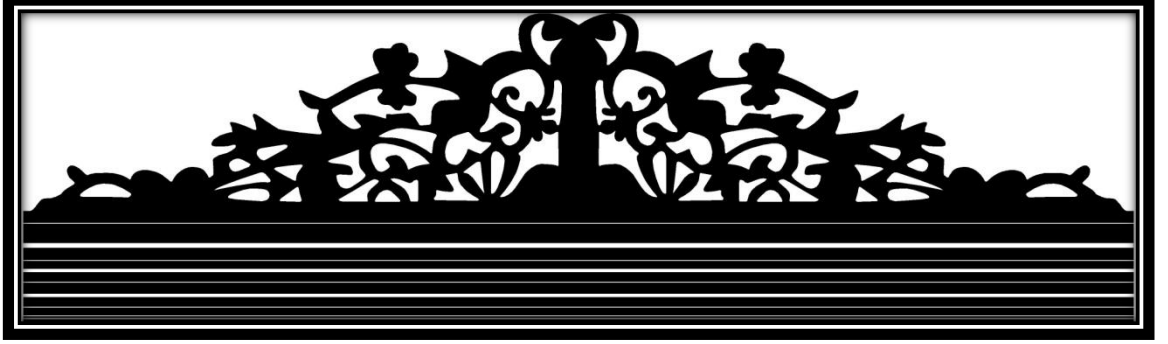
Çizim: Kenan Boz

Çizim 45: Sedat Tavşancı Evi; Saçak Altı Süslemesi

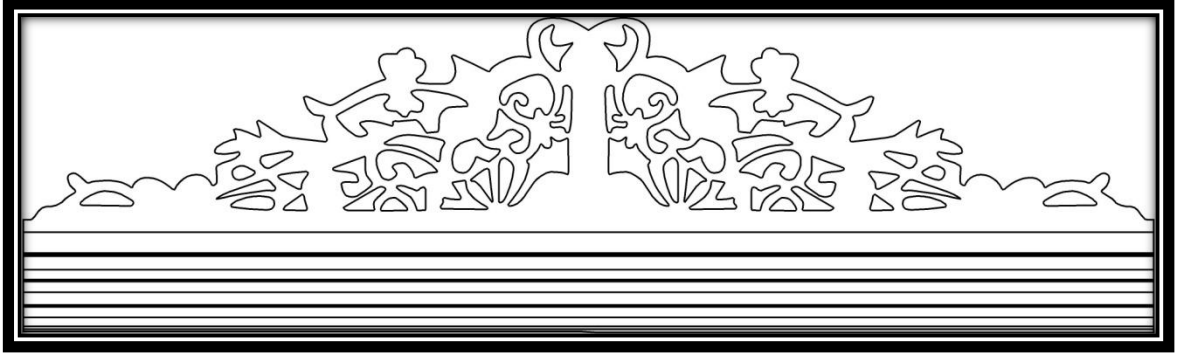
Çizim: Çiğdem Saç

Çizim 46: Sedat Tavşancı Evi; 1.Kat Doğu Cephesi Ahşap Pencere Alınlığı

Çizim: Çiğdem Saç

Çizim 47: Sedat Tavşancı Evi; 1.Kat Doğu Cephesi Ahşap Pencere Alınlığı

Çizim: Çiğdem Saç

Resim 113: Sedat Tavşancı Evi; Doğu Ve Kuzey Dış Cephesi

Resim 114: Sedat Tavşancı Evi; Doğu ve Güney Dış Cephesi

Resim 115: Sedat Tavşancı Evi; Batı Cephesi

Resim 116: Sedat Tavşancı Evi; Batı Cephesi Pencere Detayı

Resim 117: Sedat Tavşancı Evi; Saçak Altı Süsleme

Resim 118: Sedat Tavşancı Evi; Balkon Süsleme Detayı

Resim 119: Sedat Tavşancı Evi; Zemin Kat Güney Girişi

Resim 120: Sedat Tavşancı Evi; 1.Kat Doğu Giriş Sofası

Resim 121: Sedat Tavşancı Evi; 2.Kat Doğu Cephe Oda

Resim 122: Sedat Tavşancı Evi; 2.Kat Doğu Cephesi Oda

Resim 123: Sedat Tavşancı Evi; Çatı Kat Doğu Cephesi

Resim: 124: Sedat Tavşancı Evi; Çatı Kat Merdiveni

Resim 125: Sedat Tavşancı Evi; 1.Kattan 2.kata Çıkış Merdiveni

Resim 126: Sedat Tavşancı Evi; Doğu Girişi Kapı Detayı

Resim 127: Sedat Tavşancı Evi; Merdiven Kovası

Resim 128: Sedat Tavşancı Evi; Kapı Kolu Örneği

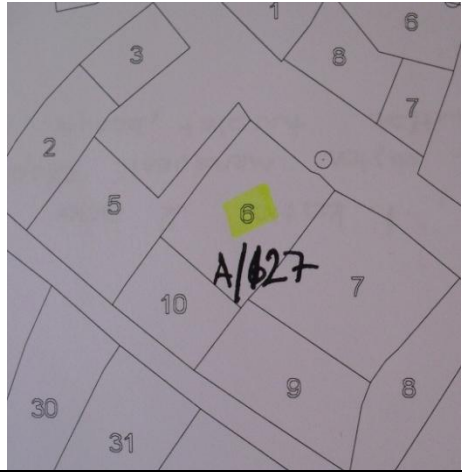
Resim 129: Sedat Tavşancı Evi; Kuzey Cephesi 1.Kat Oda Pencere Alınlığı

Resim 130: Sedat Tavşancı Evi; Zemin Kat Ve Doğu Cephesi Balkonu Yer Karasu

Katalog 9: Rabia Acar Evi

RESİM NO: 131-138		ÇİZİM NO: 48-49		DÜZENLEME TARİHİ: 24.04.2011		
YAPININ ADI: Rabia Acar Evi		ADRES: Mahmut Bey Mahallesi No:34/2		İLK SAHİBİ: Ali Çavuş SON SAHİBİ: Rabia Acar		
YAPIM TARİHİ: 1920		KİTABE: Yok		USTASI:		
TAPU KAYDI: Bahçeli Ahşap Ev	ADA: 127	PARSEL: 6	CİLT NO: 4	SIRA NO:	SAYFA NO: 374	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME	
İYİ						
ORTA						
KÖTÜ	X	X	X	X	X	
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut			
ORJİNAL KULLANIM: Konut		BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut		
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Taş-Ahşap	DOLGU: Kerpiç	KAPLAMA: Balçık	Çatki	YER:	MALZEME:	TEKNİK:
						
TANIM						
Plan Tipi; (Evin plan ölçüleri izin verilmediği için alınamamıştır.) Evin giriş cephesi kuzey yönünde olup, doğu cephesi yola bitişik evin zemin katının yarısı dükkân olarak kullanılmaktadır (Resim: 131). Evin bahçesine tek kanatlı demir kapıdan girilir.						

Katalog 9: (Devam)

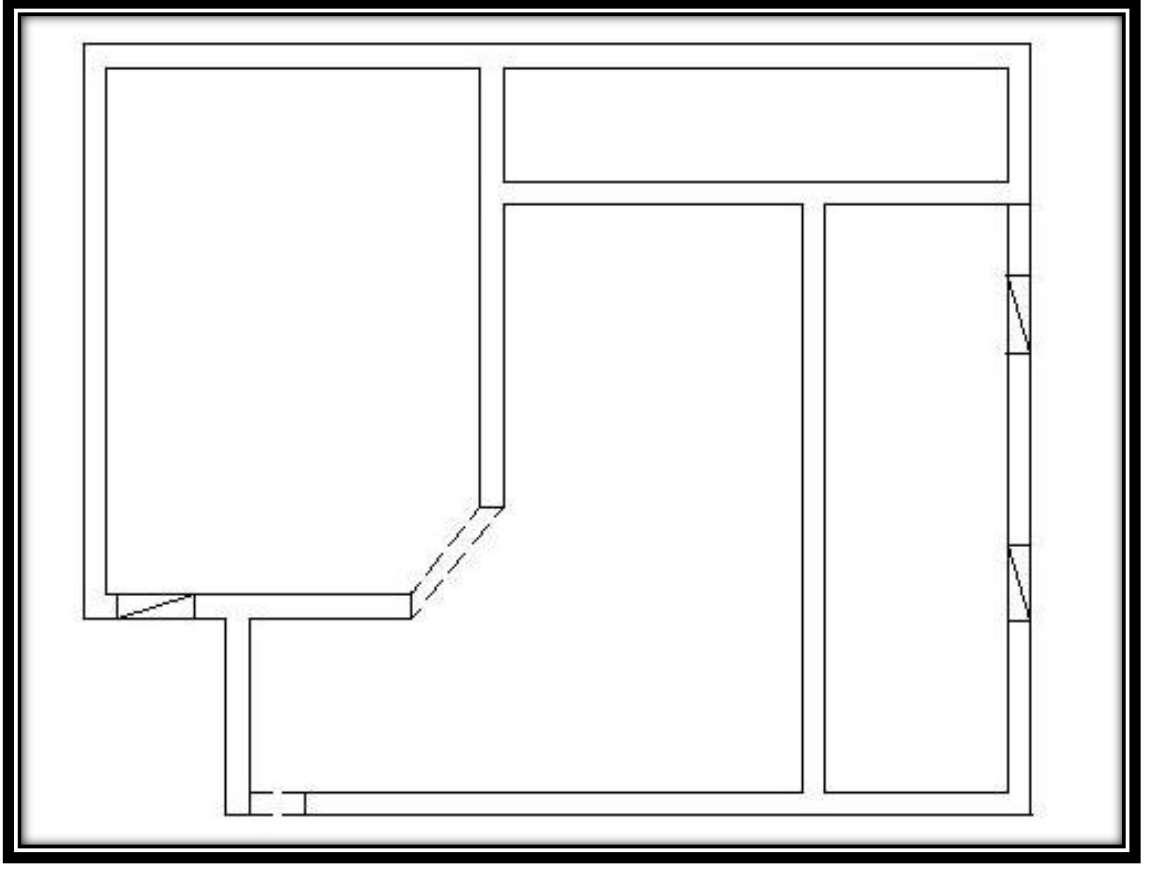
Evin iki girişi olup, ana girişi kuzey yönünde diğer girişi batı yönündedir (Resim: 132, 133). Ev köşe sofalı plan tipindedir. (Resim: 134.) Zemin katta mutfak, tuvalet, banyo ve dükkân bulunmaktadır. Zemin katın mutfak kısmında girişin sağında ocak ve dolap bulunmaktadır. Ahşap tırabzanlı merdivenle 1. Katın sofasına çıkılır (Resim: 135). 1.Kat Merdiveni sofa bölümü doğu yönünde dışarı çıkıntı yapmıştır. Sofayı aydınlatan 5 pencere bulunmaktadır. Pencereleler düşey sürmeli olup, bir düşey, bir yatay kayıtlıdır (Resim: 136). 1.katta sofanın etrafında 4 oda bulunmaktadır. Evin batı cephesinde bulunan odanın kapısı pahlıdır. (Resim 137). Odada ahşap dolap ve ocak bulunmaktadır (Resim: 138). Yol cephesine bakan odalar arasında geçiş bulunmaktadır. Yer ve tavan döşemeleri ahşaptır. 1. Katın ıslak zemini, zemin katla aynı tiptedir.

Malzeme ve Teknik; Ev taş temel üzerine kurulmuştur. Taş temel üzeri ahşap karkas yöntemiyle yapılmıştır. Dolgu malzemesi kerpiçtir. Kaplama olarak saman karışımı çamur kullanılmıştır. Kıрма çatılı olan ev bugün Marsilya kiremit ile kaplanmıştır. Pencere, kapı, tavan, zemin, dolap, ahşap malzemedden yapılmıştır.

Süsleme; Evin merdiven korkulukları dört boğumdan oluşan dairesel formdadır.

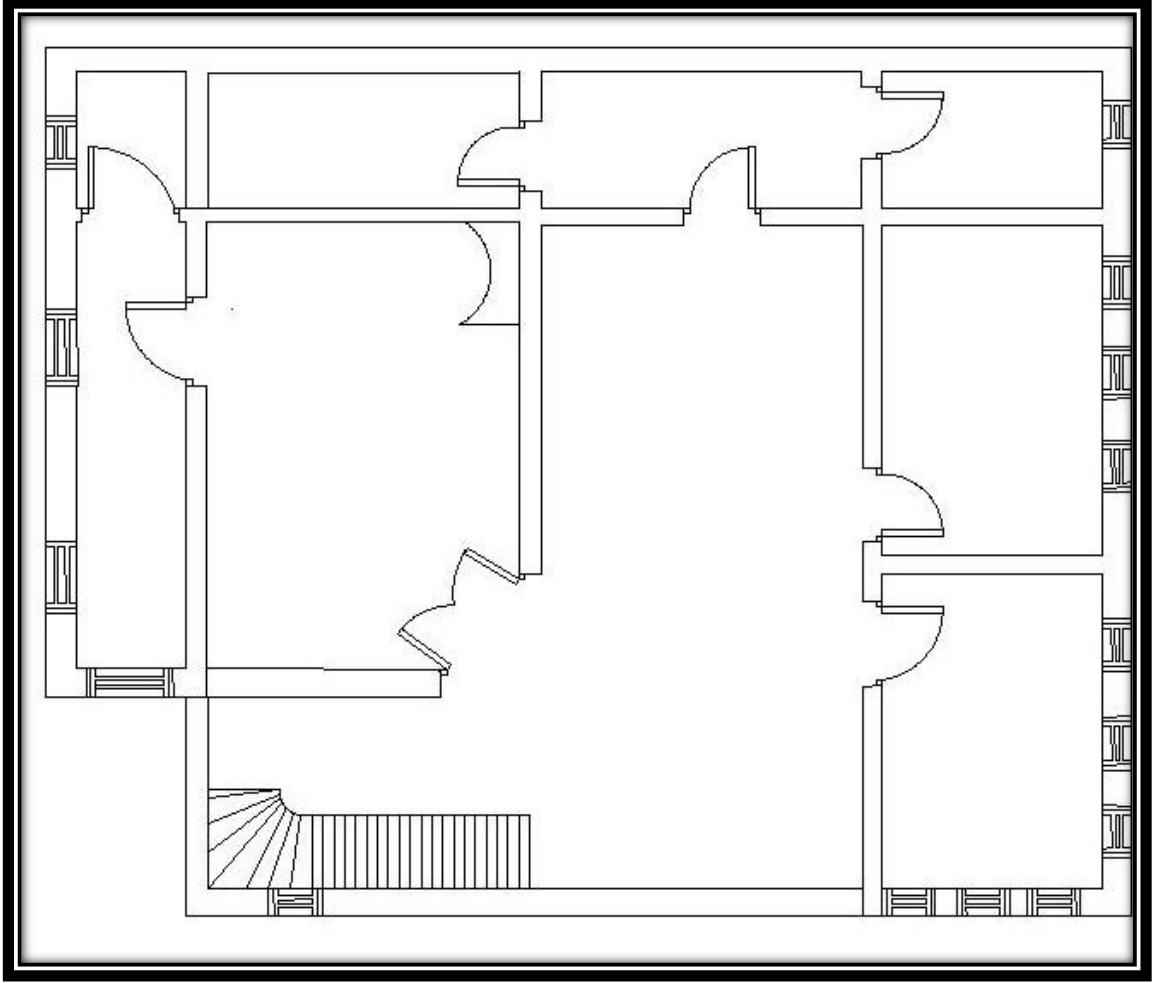
Yapılan onarımlar; Eve yapıldığından bu yana herhangi bir onarım yapılmamıştır.

Çizim 48: Rabia Acar Evi; Zemin Kat Kroki Çizimi

Çizim: Sena Yavuz

Çizim 49: Rabia Acar Evi; 1. Kat Kroki Çizimi

Çizim: Sena Yavuz

Resim 131: Rabia Acar Evi; Doğu Cephesi

Resim 132: Rabia Acar Evi; Kuzey Cephesi

Resim 133: Rabia Acar Evi Batı Cephesi

Resim 134: Rabia Acar Evi 1.Kat Sofa

Resim 135: Rabia Acar Evi; 1.Kat Merdiveni

Resim 136: Rabia Acar Evi; Doğu Cephe Odası Pencere Detay

Resim 137: Rabia Acar Evi; Batı Cephesi Odası

Resim 138: Rabia Acar Evi; Batı Cephesi Odasında Bulunan Ocak Detayı

Katalog 10: Ali Soylu Evi

RESİM NO: 139- 156		ÇİZİM NO: 50-53		DÜZENLEME TARİHİ: 27.04.2011		
YAPININ ADI: Ali Soylu evi		ADRES: Cumhuriyet Alanı No:		İLK SAHİBİ: Osman Başkalyoncu		
YAPIM TARİHİ: 1936		KİTABE: Yok		SON SAHİBİ: Ali Soylu		
TAPU KAYDI: Altında Üç Dükkan Bulunan Ahşap Ev		ADA: 24	PARSEL: 23	CİLT NO: 5	SIRA NO:	
					SAYFA NO: 487	
KORUMA DURUMU						
	TAŞIYICI YAPI	DIŞ YAPI	ÜST YAPI	İÇYAPI	SÜSLEME	
İYİ	X	X	X	X	X	
ORTA						
KÖTÜ						
TEKNİK BİLGİLER	SU	ELEKTRİK	ISITMA	BOYUT		
	Mevcut	Mevcut	Mevcut	12.94x11.60 m.		
ORJİNAL KULLANIM: Konut	BUGÜNKÜ KULLANIM: Konut		ÖNERİLEN KULLANIM: Konut			
TESCİL DURUMU: Tescil edilmemiştir.						
MALZEME			TEKNİK	SÜSLEME		
TAŞIYICI: Taş-Ahşap	DOLGU: Kerpiç Tuğla	KAPLAMA: Balçık	Ahşap çatkı	YER: Dış Cephe	MALZEME: Ahşap	TEKNİK: Çıtakari
						
TANIM						
<p>Plan Tipi; Hendek merkezinde Cumhuriyet alanında bulunan ev çatı katıyla birlikte üç katlıdır. Doğu batı doğrultusunda uzanan ev girişini sokaktan (doğudan) alır (Resim: 139, 140) Giriş cephesinin zemin katında 4 adet kapı yer alır. Soldaki iki kapı ile cephenin en sağındaki kapı zemin katta yer alan dükkâna açılır. (Çizim: 48). Sağdaki dükkânın arka kısmında 3 basamakla çıkılan mutfak, banyo, tuvalet yer alır (Resim: 154). Evin lavabo kısmından arka bahçeye çıkılır. Mutfak kısmında ocak bulunmaktadır (Resim: 153). Bu kısımdan 1.kata 5 dönerli, 12 basamakla çıkılır. Evin dıştan girişi; doğu cephesinden tek kanatlı ahşap kapıdandır. Sofa iç sofa plan tipindedir (Çizim: 49). Sofanın doğu cephesinde 2 oda, Evin batı cephesinde ise</p>						

Katalog 10: (Devam)

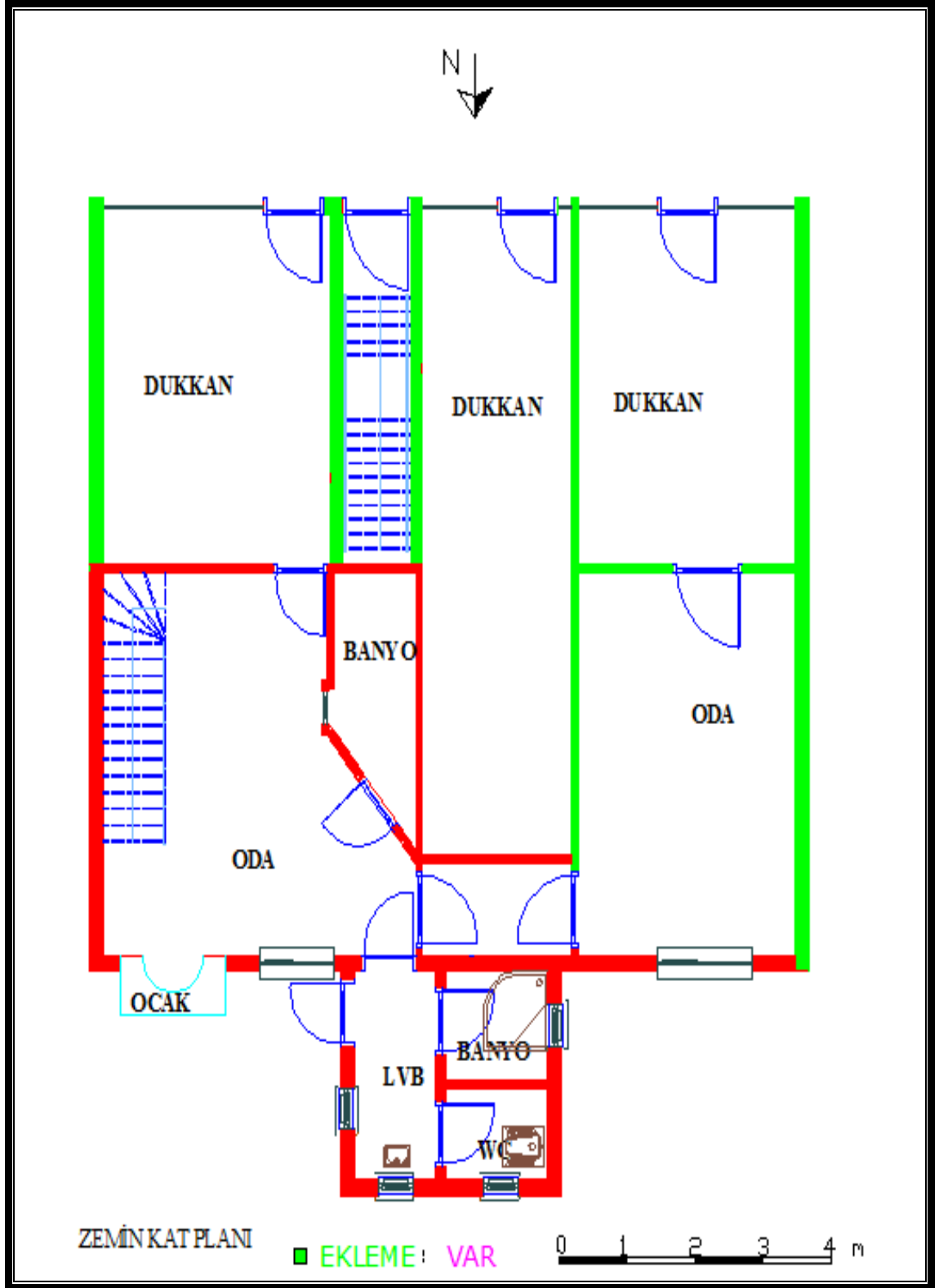
1 oda, mutfak, ıslak zemin vardır (Resim: 148). Evin odaları 120x 140 cm ölçülerinde 3 düşey, 1 yatay kayıtlı, pencere üst kayıtları renkli camlarla zenginleştirilen pencere tipidir. Evin eyvanı sonradan çift kanatlı kapı ile kapatılmıştır (Resim: 149). Eyvandan da çift kanatlı kapı ile balkona çıkılır. (Resim: 141). Bu odaların önünde 1 metre genişliğinde evin boyunca ilerleyen demir korkuluklu balkon bulunmaktadır. Sofanın güney yönünden ahşap 9 dönerli, 9 düz merdivenle sekiye çıkılır (Çizim: 50), (Resim: 150). Seki kısmının iki yanı camekânlı kapı ile bölünerek küçük birer oda haline getirilmişlerdir (Resim: 151). Sekinin doğu cephesinde 1 metre genişliğinde balkon bulunmaktadır.

Malzeme ve Teknik; Taş temel üzerine ahşap çatki arası kerpiç dolgulu karkas tekniğinde inşa edilen evin kırma çatısı Marsilya tipi kiremitle örtülüdür. Son dönemlerde yapılan onarımlarda dış ve iç sıva yenilenmiştir. Ahşap tavan ve döşeme rabitalı olup tavanlarda derz araları çıtalarla kapatılmıştır. 1 katta büyük pencereler cepheleri hareketlendirmiştir. Evin döşemeleri, tavanları, merdivenleri süslemeleri ahşap malzemedен yapılmıştır.

Süsleme; Evin süsleme açısından asıl dikkat çeken yönü girişinde bulunduğu doğu cephesidir. Çatıdaki balkonun üzerinde yer alan üçgen alınlık biçiminde çıkmanın üzeri çıtakari tekniğinde geometrik motiflerle süslenmiştir (Çizim: 51), (Resim: 142). Evi çevreleyen geniş çatı saçağının iç yüzeyi çıtakari tekniğinde, eksene göre kaydırılmış, baklava dilimi motifleri ile süslenmiştir. 1.Katın saçağında, saçakları tutan yarım daire formlu ahşap saçak altı konsolları bulunmaktadır (Resim: 143). Evin süslemelerinin yoğun görüldüğü doğu cephesi dışındaki diğer cepheler oldukça yalın ve bezemesizdir. Zemin katta büyük dikdörtgen pencereler cepheyi hareketlendirmiştir.

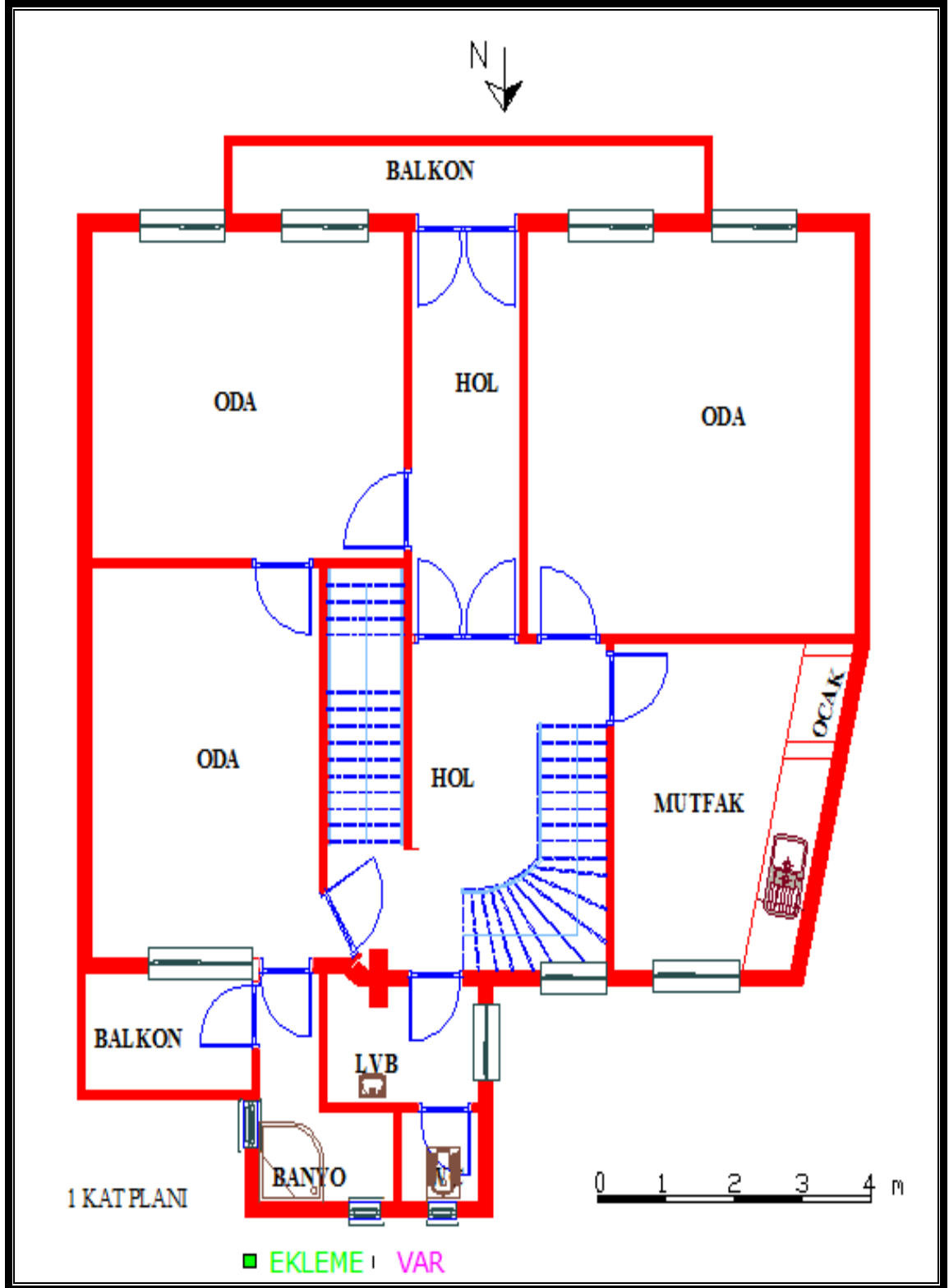
Yapılan Onarımlar; İç ve dış yenilenmiştir. Tavan ahşapları boyanmış.

Çizim 50: Ali Soylu Evi; Zemin Kat Plan Çizimi

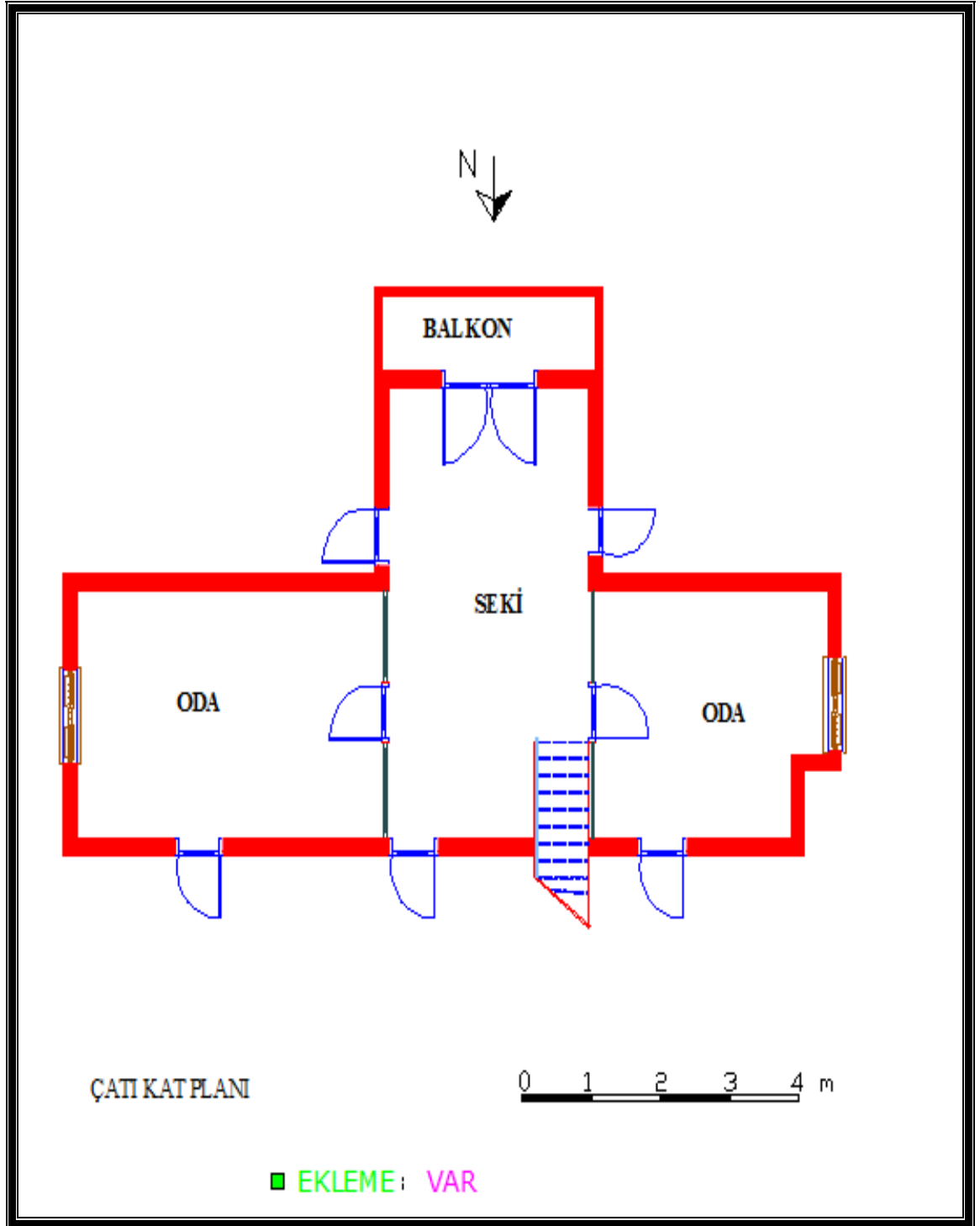
Çizim: Kenan Boz

Çizim 51: Ali Soylu Evi; 1. Kat Plan Çizimi

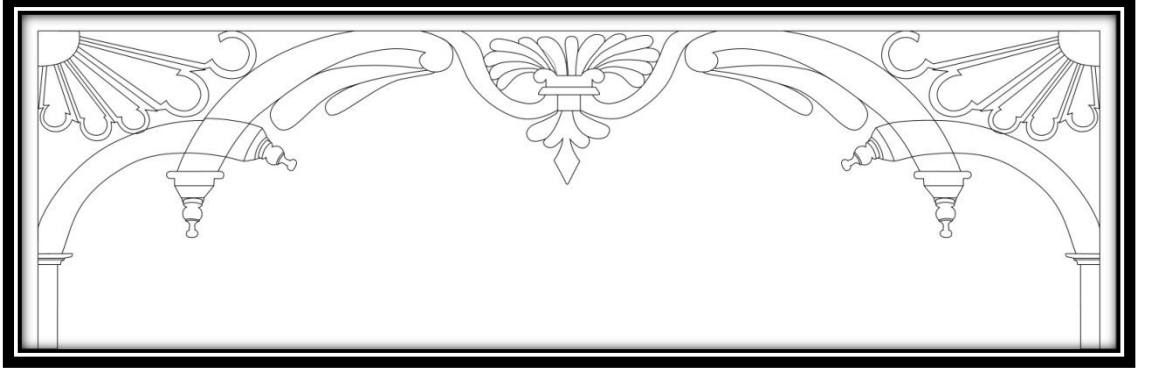
Çizim: Kenan Boz

Çizim 52: Ali Soylu Evi; Çatı Kat Plan Çizimi

Çizim: Kenan Boz

Çizim 53: Ali Soylu Evi; Çatı Kat Balkonu Süslemesi

Çizim: Çiğdem Saç

Resim 139: Ali Soylu Evi; (1940 yılı Fotoğrafi) Doğu Cephesi

Kaynak (Hendek Belediye Arşivi)

Resim 140: Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi

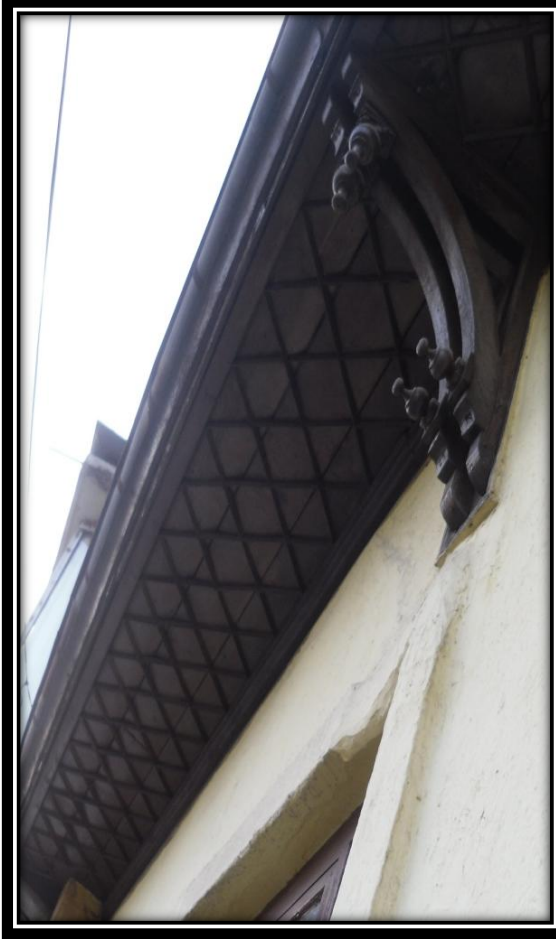
Resim 141: Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Balkon

Resim 142: Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Balkon Süsleme Detayı

Resim 143: Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi
Saçak Altı Süsleme

Resim 144: Ali Soylu Evi; Doğu
Cephesi Balkon Süsleme

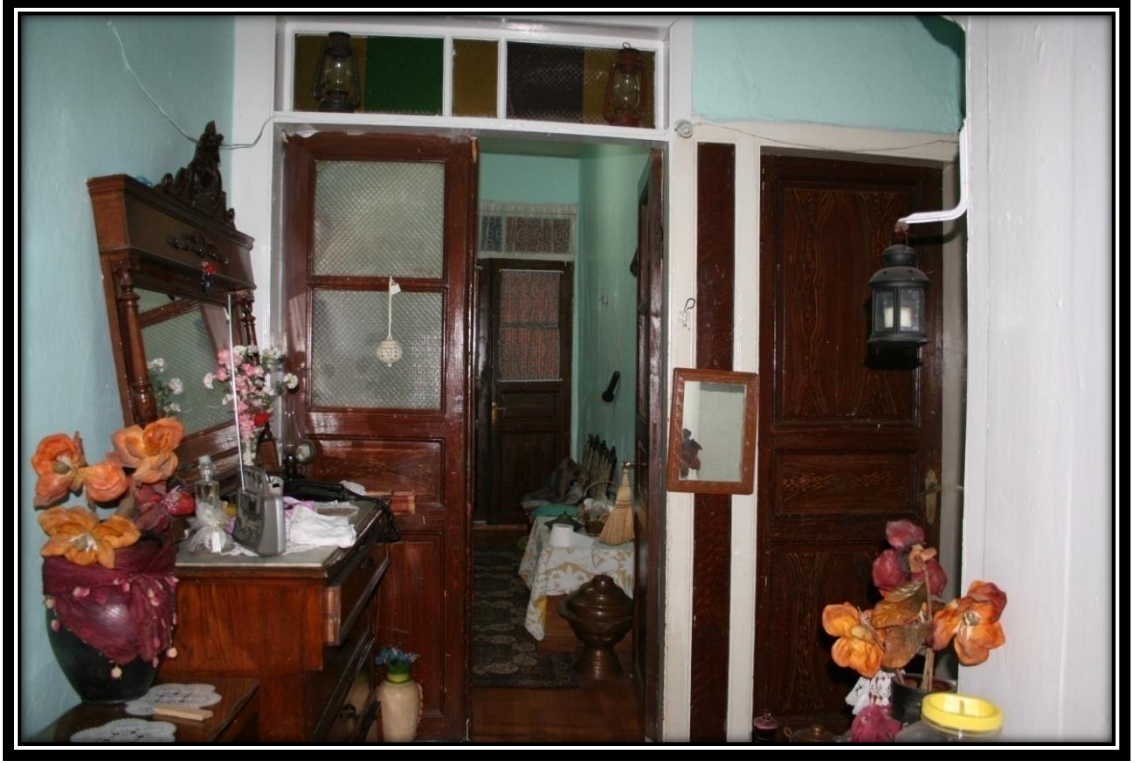
Resim 145: Ali Soylu Evi Doğu Cephesi Balkon Süsleme Detayı

Resim 146: Ali Soylu Evi; Doğu Cephesi Zemin Kattan 1.Kata ıkış Merdiveni

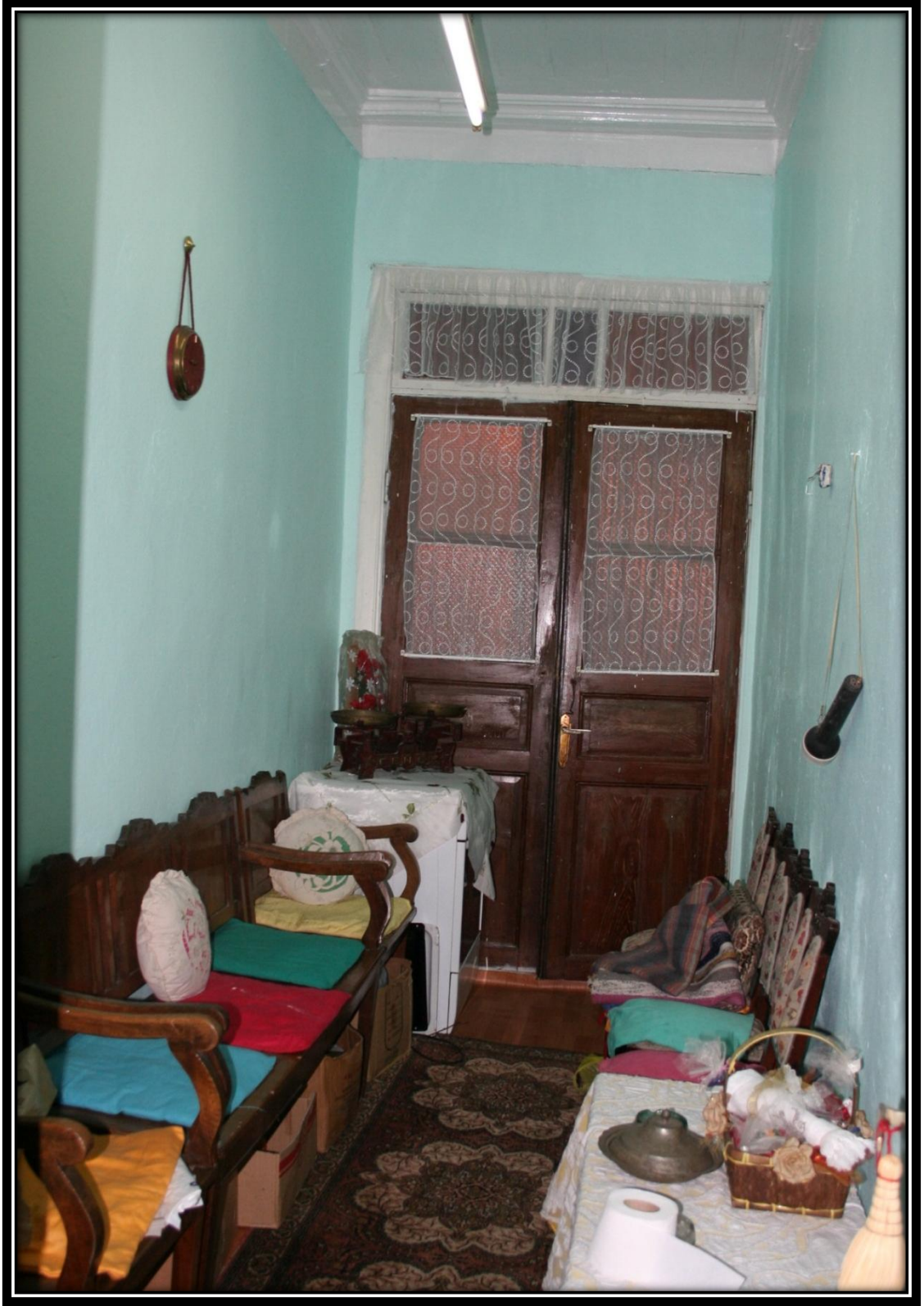
Resim 147: Ali Soylu Evi; 1.Kat Sofa

Resim 148: Ali Soylu Evi; 1.Kat Mutfak

Resim 149: Ali Soylu Evi; 1.Kat Eyvan

Resim 150: Ali Soylu Evi; 1.Kattan Çatı Katına Çıkış Merdiveni

Resim 151: Ali Soylu Evi; Çatı Katı Batı Cephesi

Resim 152: Ali Soylu Evi; Çatı Katı Kuzey Cephesi

Resim 153: Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Mutfak

Resim 154: Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Banyo

Resim 155: Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Mutfak Ocağı

Resim 156: Ali Soylu Evi; Zemin Kat Batı Cephesi Lavabo

3. BÖLÜM: KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

3.1. Geleneksel Hendek Evlerinin Yerleşim Ve Cephe Özellikleri

Hendek'te geleneksel konut mimarisi ile ilgili yapılan bu araştırmada Hendek merkezinden dokuz, köyden bir olmak üzere on ev örneği alınmıştır. Hendek'te bulunan tarihi Türk evleri Hendek ilçe merkezinin Kemaliye, Mahmut bey, Başpınar mahallelerinde ve Nuriye köyünde yer almaktadır. Evlerin yer aldığı sokaklar ilk yerleşim yerlerinin olduğu alanlardır. Hendek belediye arşivlerinden alınan çeşitli tarihlerdeki fotoğraflara göre Hendek'in Cadde ve sokakları düzenli olarak gelişmiş olup düz arazi üzerinde konumlandırılmıştır. Hendek Belediye ve Tapu sicil kayıtlarından elde edilen bilgilere göre Hendek eski evlerinin hemen hepsi "Bahçeli ahşap ev" olarak tanımlanır. Kataloga dâhil edilen evlerin hepsinde bahçe bulunmaktadır. Taş, kerpiç duvar ya da ahşap bir çitle dış dünyadan ayrılan bu alana çift veya tek kanatlı kapı ile ulaşılır.

Resim 157: 1936- 1943 yılları arası; Hendek Cumhuriyet alanından bir görünüş

Kaynak: Hendek Belediye Arşivi

Hendek evleri cephelere göre gruplara ayrıldığında;

- Bezemeli cepheler; Hendek evlerinde Mustafa Asım Konağı dışında evler oldukça sadedir. Konağın dikkat çeken süsleme ögesi; Hendek'te diğer evlerde rastlanmayan bitkisel ve geometrik formdaki ahşap oyma tekniğindeki süslemelerdir (Resim:10).

- Geleneksel Türk mimari özelliklerini taşıyan cepheler; Mimari açıdan geleneksel Türk evi özelliklerini taşıyan süsleme açısından da yalın özellikte olan yapılar. Kataloga dâhil edilen; Hendek evlerinin çoğunluğu geleneksel Türk evinin özelliklerini taşımaktadır (Resim: 33, 41,48, 68, 87, 131).

- Cumhuriyet dönemi cephe özelliği; Cumhuriyetin ilanından sonra farklı kent dokusu oluşturmak amacıyla farklı malzeme ve teknikler kullanılarak yapılan yapılarıdır. Süsleme açısından da farklılıklar gözlenmiştir (Resim:113, 140). Örnek; Sedat Tavşancı evi saçak altı köşesinde bulunan Cumhuriyet yıldızı sembolüdür (Çizim: 45). Hendek evleri iki veya üç katlı olup bazı örneklerinde ise çatı katı bulunmaktadır (Tablo:1). Evlerin sokakla ilişkili olan cepheleri daha hareketlidir. Zemin katın yalın özelliği üst kat çıkmaları ile hareket kazanmıştır. Konutların zemin katları yaşamdan ziyade genel hizmetler, depolama, hayvancılık, tütüncülük ve ev içi üretim faaliyetleri için ayrılmıştır. Evin zemin katının yüksekliği diğer katlara göre daha düşük tutulmuştur. Evlerin üst katları ise esas yaşam alanlarıdır. Çatı katlarında ise meyve kurutma, tarhana yapma, gibi işlemler yapılmaktadır.

Hendek'te tütüncülükle uğraşıldığı için, evlerin giriş kapıları genellikle çift kanatlı yapılmıştır. Merkezde bulunan Ali Soylu evi dışında ki bütün evler çift kanatlıdır. İncelenen evlerin ikisi doğrudan sokağa açılır, diğer sekiz örnek ise girişini bahçeden almaktadır. Kapılar genel olarak yalın bir işçilik gösterirken bir örnek ayrıntılı ahşap işçiliğiyle dikkat çekmektedir (Resim: 51).

Resim 158: Hendek, Rıza Aydoğan Evi
Kapı Örneği

Resim 159: Hendek, Hüseyin Keskin Evi Kapı Örneği

Katalogda yer almayan Hendek evlerinin bazılarında nitelikli ahşap oyma tekniğinde yapılan bitkisel ve geometrik formda, sırt sırta vermiş S şeklinde, dört tablaya ayrılmış kapı örnekleri bulunmaktadır (Resim: 51). Kapı kilitleri ve kapı kolları genellikle demir aksamı olarak görülürken, dikdörtgen formda, geometrik biçimlerle desenlerinin kullanıldığı gözlenmiştir (Çizim 17). Bahçe kapıları ahşap çift ve tek kanatlı yalın örneklerdir.

Türk evinde olduğu gibi Hendek evlerinde de cephenin en önemli aydınlatma öğesidir pencerelerdir (Tablo:3). Üst katlarda alt katlara göre daha çok pencere bulunmaktadır. Alt kat pencereleri demir parmaklıklarla güvenlik altına alınmıştır. Hendek evlerinde tek-çift kanatlı, dikdörtgen, giyotin denilen sürme pencere tipleri kullanılmıştır. İçeriye açılan tek ya da çift kanatlı kırma pencereler de vardır. Hendek evlerinde pencere sayısı genelde fazla tutulmuştur. Pencere sayısının fazlalığı bir zenginlik göstergesidir. Önemli evlerde ve konaklarda pencere sayısı ve pencere boyutları artmaktadır. Hendek evlerinde dikdörtgen pencereler çoğunlukla iki yatay ve bir dikey kayıtlıdır. Zemin kattaki pencereler yalındır. Mustafa Asım Konağı ve Sedat Tavşancı evi zemin katının pencerelerinde demir parmaklık gibi öğelerin kullanıldığı da görülmektedir. Bu korkuluklar güvenliği sağlamak için kullanılmıştır. Zemin katın pencereleri birinci ve ikinci katın pencerelerine göre daha sade tutulmuştur. Bazı örneklerde birinci ve ikinci katlar arasında da değişiklikler görülmektedir. Kat yüksekliğinin normalden yüksek olduğu evlerde tepe pencereleri vardır (Resim: 66). Tepe pencereleri yarım daire biçiminde üç eşit parçaya ayrılarak hareketlendirilmişlerdir. Tepe pencereleri açılmazlar. Bu pencerelerin bazı örneklerinde renkli cam (mavi, kırmızı, yeşil) kullanılmıştır (Tablo:4).

Resim 160: Hendek, Sedat Tavşancı Evi Pencere Örneği

Hendek evlerinde bir başka pencere tipi ise çıkma (cumba) yan pencereleridir. Cumba pencereleri normal pencere biçiminde boyutunda olsa bile çıkma yanlarında bu genişlikte pencere sığmadığı için daha dar pencereler cumbaya yandan da görüş olanağı kazandırmaktadır (Resim: 67).

Geleneksel Türk evinin en belirgin özelliği olan çıkmalar evin sokakla bağlantısının sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Tek ve çift çıkmalı evlerin yoğun olarak görüldüğü Hendek evlerinde, çıkmaların yan cephede de devam etmesi sonucunda üst katlarda geniş bir kullanım alanı sağlanmıştır. Çıkmalar arsanın konumuna bağlı olarak en elverişli ışık, görüntü ve serinleme olanaklarını sağlamak, yazın gölge yapmak, kışında özellikle zemin katları yağmur ve rüzgârdan korumak iklime uygunluk açısından önemlidir. Çıkmaların taşınmasında ahşap sade biçimde eli böğründeler kullanılmıştır (Tablo: 3). Türk evinin oluşumunda en üst unsur çatıdır. Evin ahşap kısmının korunmasını sağlayan çatılar, Türk evinin önemli bir unsurudur. Hendek evlerinde tek kırma çatılar kullanılırken, kırma çatılı evlerde dört yöne eğimli kırma beşik çatılar da bulunmaktadır. Çatı örtü malzemesi olarak alaturka ve alafranga kiremidin kullanıldığı görülmektedir.

Resim 161: Hendek, İrfan Soylu Evi Çatı Örneği

Hendek evlerinde saçakların genişlikleri 50-70 cm arasında değişmekte olup, genel olarak saçakların altı ahşap kaplamalıdır (Resim: 13). Mustafa Asım konağı, Ali Soylu evi ve Sedat Tavşancı evi saçak altlarında çitakari tekniğinde eksene doğru kaydırılmış ahşap süsleme öğeleri bulunmaktadır. Altı açık ve mertekleri görünür durumda bırakılmış olan örneklerle de rastlanmaktadır. Hendek evlerinin saçaklarında süslemeler dikkat çekmektedir. Saçakları taşıyan furuslar, oyma tekniğinde yapılmış ahşap süs öğeleri cephelerin hareket kazanmasında etkilidir (Resim: 14).

3.1.1. Hendek Evlerinin Plan Özellikleri

Hendek'te evlerin oluşumunu etkileyen en önemli unsur ekonomik yaşamdır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Hendek'te, Tekel kurulmuş uzun yıllar tek sanayi kuruluşu olarak varlığını sürdürmüştür. Yakın zamana kadar halkın temel geçim kaynağı olan tütün yetiştiriciliği zamanla etkisini yitirmekle birlikte evlerin oluşumunu birinci derecede etkileyen faktördür. Tütün ekimi için toprak sonbaharda işlenir. İlkbaharda tarla dikime hazırlanır. Tohum ekilmeden önce suda ıslatılır ve ilkbaharda erkenden yastıklara ekilir. Tütün yastıklarının güneşli bir yerde kurulması lazımdır. Fide yastıklarında ot savaşı, sulama ve gübreleme iyi yapılmalıdır. Fideler 6-8 cm olduğu zaman tarlalarda açılan yerlere dikilir. Dikim genellikle donlar geçtikten sonra Mayıs ayında yapılır. Ayrıca iyi ve kaliteli tütün elde etmek için çiçeklenmenin başlangıcında bitki üzerinde 10-15 yaprak kalacak şekilde üst kısmından kesilir. Bu işleme uç alma denir. Tütün 90-120 günde yetişir. Temmuz başından itibaren hasat edilmeye başlanır. Hasat el ile günün erken saatlerde yapılır. Ürün kurutma işlemi için eve getirilir. Kurutma işlemi birkaç şekilde yapılır (güneşte, ambarda, bacada kurutma). Kurutma bittikten sonra depolara alınan yapraklar su ile ıslatılır (tavlama) yumuşayan yapraklar ayrıldıktan sonra denklenir ve ticarete sevk edilir.

Hendek evlerinin kataloga dâhil edilen merkezde bulunan Ali Soylu evi dışındaki bütün evlerde tütün yetiştirilmiştir. Mustafa Asım Konağında, bahçe içersinde tütün demeti yapılabilecek ve tütünleri asmak için kullanılacak aynalıklar hala bulunmaktadır. Diğer yedi evde bu işlem evlerin bodrum katı ya da zemin katında yapılmaktadır. Cüneyt Öztan evi bodrum katında tütün konulan, demet yapılan alan hala orijinal şeklini korumaktadır (Resim 37). Tütünler bodrum katında penceresiz odanın ortasında bulunan 1 metre derinliğinde çukurun içine konularak, burada demet

edilip, evin yüksek tavanlı bölümü olan ana giriş kapısının sağındaki alanda kurutulmaktadır. Kataloga dâhil edilen Sebahat Büyüктаş evinde ve katalog dışındaki bazı evlerde birinci kat sofası tavanında tütün dizmek için kullanılan demir teller hala durmaktadır. Hendek evlerinin oluşumu açısından önemli etkide olan tütün evlerin plan gelişimini, ailenin sosyal yaşamını büyük ölçüde etkilemiştir. Gelenek ve görenekler ile din ve topografya da Hendek'te evlerin oluşumunu etki eden diğer faktörlerdir.

Hendek evleri iki katlı veya üç katlı olup bazı evlerde çatı katı da bulunmaktadır. Tek katlı evler bulunmamaktadır. Hendek evlerinin plan tipi geleneksel Türk evi plan tipine benzeyen özelliklerin yanında farklı özellikler de gösterir. Plan tipleri odaların, eyvanın sayısına ve sofanın konumuna göre belirlenmektedir. Evlerin zemin kat ve birinci katının plan tipi farklı olabilir. Plan tipini belirlerken daha çok yaşam alanını oluşturan birinci kat dikkate alınır.

Geleneksel Hendek evleri, sokak, bahçe, sofa, oda sıralamasına göre planlanmıştır. Bahçeli olarak, doğa ile bütünleşmiş, insan ölçüsünde oluşturulmuştur. İçe dönük bir yaşam kültürüne sahip olduğu için bahçe çok önemlidir. Ev halkının mahremiyetini sağlamak için bahçe duvarları yüksek yapılmaktadır. Evin zemin katı hizmet birimlerinin oluşturduğu mekânlar olarak düzenlenirken üst katlar yazlık olarak yapılmıştır. Bu katta odalar dış mekâna çıkmalarla açılmaktadır. Bu kat alt kata göre daha geniş alana sahiptir. Odalar işlevsel bir yapıya sahiptir. Her oda bir aileyi barındıracak niteliktedir (Resim: 79).

Geleneksel Hendek evlerinin planı, Türk evi plan anlayışının özelliklerine bağlı olarak meydana gelmiştir. Arazi yapısı, çevre şartları, ailenin ekonomik durumu ve kendine özgü ihtiyaçları planlamayı etkilemiştir. Kendine özgü bir yapılaşma oluşmuştur. Hendek evleri, çoğunlukta iç sofası planda yapılmış olup, köşe sofası plan ve nadir de olsa orta sofa örneğine de rastlanılmıştır. Hendek evi tasarımını etkileyen ve odaları birleştiren en önemli kısım evin sofasıdır. Odalar sofaya açılır. Ayrıca sofanın bir ucunda merdiven, tuvalet ve banyo yer alır. Evlerin orta kat ve üst kat sofası birbirinden farklı olabilir. Birinci kat sofası orta sofasıyken, zemin kat planı köşe sofası veya iç sofası olabilir. (Tablo:1). Sofa ev halkının birlikte oturabileceği, sohbet edip çalışabileceği ortak bir alandır.

Resim 162: Hendek, Mehmet Başel Evi; 2. Kat Sofa Ve Eyvan

Geleneksel Türk evinde olduğu gibi Hendek evlerinde de, her oda ailenin ihtiyaçlarını karşılayacak, niteliklere sahiptir. Oda da yemek yenilebilir, uyunabilir, yıkanılabilir. Bu özelliklerinden dolayı odaların nitelikleri aynı olup, sadece boyutlar değişmektedir. Orta kat odaları daha çok gündüz oturmaya ve günlük işleri yapmaya ayrılmış odalardır. Üst kat odaları, misafirlere, yeni evlenmiş gelin ve oğula ayrılmış odalardır. Birçok evde boyut, yön ve düzenleme açısından bazı odalar kışlık oda olarak kullanılmaktadır. Hendek evlerinde oda planı kare veya kareye yakın dikdörtgendir. Odaların birçoğunda girişler daha çok pahlı köşelerden veya sofanın uzantısı olan eyvanlardan yapılmaktadır. Giriş eğer odanın pahlı köşesinden ise tam anlamıyla bir köşe girişidir. Odalara pahlı köşelerden veya eyvanlardan girilmesi oda içi mahremiyetinin sağlanmasını kolaylaştırır (Resim: 26).

Kapı, Dolap ve Yüklükler, Ocaklar, Pencereler, Tavanlar, Sedir ve Döşeme ve Niş odayı oluşturan mekânsal elemanlardır.

Hendek evlerinde oda kapıları içeriye doğru açılmaktadır. Kapılar oda duvarına pahlı bir şekilde yerleştirilmiştir. Kapılar oldukça sade olup en çok görülen kapı modelleri

tablalı olanlardır. Oda kapılarının genişliği genellikle 80-100 cm, yükseklik ise 190-210 arasındadır (Resim: 62).

Diğer mimari öge ise oda içerisindeki sedirdir. Odanın işlevine göre biçimi değişir. Sedir evin eyvanında ya da odalarda, sokağa bakan pencere önlerine yapılmıştır. Genelde 60-70 cm eninde 30-35 cm yüksekliğinde ahşap malzeme ile yapılmaktadır (Resim: 63). Rahat bir şekilde oturabilmesi için döşemenin üstü örtü ile kaplanmaktadır. Odanın büyüklüğüne göre iki tarafta da bulunabilir.

Yüklükler ve dolaplar oda, sofa ve mutfakta bulunmaktadır. Boyutları odanın boyutuna göre değişmektedir. Bazı örneklerde dolap ve yüklüklerin arasında ocak ve niş bulunmaktadır. Yükseklikleri tavana kadar olan dolap ve yüklüklerin derinliği yaklaşık olarak 75-90 cm. genişlik ise 130-150 cm kadardır (Resim: 82). Genellikle çift kapılıdır. Tek kanatlı olanları da bulunmaktadır. Hendek evlerinin çoğunda yüklüklerin içinde gusülhane bulunur.

Odanın bir yaşama birimi olmasından dolayı, ısınma ve yemek pişirme işlevini gerçekleştirmek için her oda da bir ocak yer alır (Resim: 80). Ocağın bulunduğu duvar diğer duvarlara göre daha kalındır. Bunun nedeni ocağın ateşlik kısmının geniş tutulması ve ısı yalıtımının sağlanması içindir. Duvar kalınlığı 80-100 cm olup, taş veya kerpiçten olabilir. Ocağın bulunduğu kısım odaya doğru dikdörtgen veya kenarları yuvarlatılmış olarak çıkıntı yapmaktadır. Ocağın niş kısmı ateşlik içindir. Ocağın iki yanında koltuk taşı adı verilen ve ocakla sediri birbirinden ayıran bir kısım bulunur ki bu da ocaktan sıçrayan kıvılcımlara engel olmak için yapılmıştır. Kataloga dâhil edilen üç evin birinci kat duvarlarında ortalama 60 cm eninde, 120 cm yüksekliğinde ahşap niş bulunmaktadır. Bazı evlerde bu nişler iki dolap arasında bulunmaktadır. Cüneyt Öztan evi ve Mehmet Başel evi ikinci kat odasında, güney cephesi duvarında bulunan duvar nişinin güney yönünde olması odanın namaz odası olarak kullanılmasını düşündürmektedir.

3.1.2. Malzeme ve Yapım Özellikleri

Geleneksel Hendek evleri bölgede kolay bulunan kerpiç ve ahşap malzeme kullanılarak, ahşap çatki tekniğinde inşa edilmiş ve üzeri balçık sıva ile sıvanmıştır. (Resim: 90). Kullanılan başlıca malzemeler; taş, kerpiç, ahşap olup, uygulandığı yere

göre değişik şekillerde işlenerek kullanılmıştır (Tablo:2). Aynı malzeme bir yerde taşıyıcı elemanı olarak kullanılırken başka bir yerde dolgu veya süsleme elemanı olarak da kullanılmıştır. Hendek evleri genelde taş temeller üzerine yapılmıştır. Taş, evlerin temel ve duvarlarında taşıyıcı rol üstlenmektedir (Resim: 91). Temel üzerine yapılan bodrum katı tabii zeminden 1 metre kadar yükseltilerek yapılmıştır. Bahçe duvarı ve yer kaplamalarında da taş malzeme kullanılır. Hendek evlerinde kerpiçten sonra en çok kullanılan yapı malzemesi ahşaptır. Bölgede yaygın olarak kullanılan ağaç türleri çam, meşe ve köknardır. Ahşap, taşıyıcı amaçlı olarak duvar, döşeme ve çatılarda kullanılırken, süsleme elemanları olarak da kapı, pencere, dolap, tavan, döşeme, kaplamaları ve merdiven yapımında kullanılmıştır. Duvar köşelerinde kapı ve pencere kenarlarında ahşap kullanılmıştır. Duvar içerisinde ayrıca duvarın daha sağlam olması için ahşap hatıl ve dikmeler vardır (Resim: 136). Üst kat duvarları ahşap iskelet aralarına kerpiç doldurularak yapılmıştır (Resim: 70). Dolgu malzemesi taş, kerpiç, ahşaptır (Tablo:2). Duvarlarda bağlayıcı malzeme çamurdur. Evlerin üst örtüsü olan çatılar ya beşik çatı, ya da kırma çatı şeklinde yapılmıştır. Gereksiz girinti ve çıkıntılar yapılmamıştır. Ahşap çatı iskeletinin dikmeleri duvar üzerine gelecek şekilde yapılmış, bu sayede çatı yükü duvarlara taşınmıştır. Çatı üzeri Marsilya tipi kiremit kaplıdır. Çatı saçakları kısa tutularak altları ahşap kaplama tahtası ile kapatılmıştır.

3.1.3. Süsleme Özellikleri

Ahşap malzeme Hendek evlerinin en önemli süsleme malzemesidir. Ahşap malzeme evlerde çatı ve saçaklarda, alınlıklarda, çıkma altlarında, konsollarda, kapılarda, dolap ve yüklüklerde, korkuluklar, sedir ve nişlerde görülmektedir.

Çatı süslemesine Katalogda iki evde rastlanmaktadır. Baş pınar mahallesi yer alan evin bahçeye bakan arka cephesinin üçgen alınlığının üstünde ahşaptan oyma tekniğiyle yapılmış bir hotoz bulunmaktadır (Resim: 10). Diğer çatı süslemesi olan ev, Hendek Cumhuriyet alanında bulunan Ali Soylu evidir. Çatının alınlığında, ahşap oyma tekniğinde, bitkisel formda süsleme elemanı bulunmaktadır (Resim: 142). Hendek evlerinde saçak altlarında ahşap malzeme kullanılmıştır. Hendek'te saçak süslemelerine sahip iki evde bulunmaktadır. Bu evler Mutafa Asım Konağı, Ali Soylu evidir. Evlerin Saçak altları ahşapla kaplanmış olup, eksene doğru kaydırılmış baklava dilimi motifi çıtakari tekniğinde uygulanmıştır (Resim: 143). Yine saçak altına

yerleştirilmiş ince işçilikli ahşap furuşları oldukça dikkat çekicidir. Dikkat çeken diğer bir saçak altı süsleme ögesi, Hendek Mustafa Asım Konağında bulunan saçak altı köşesindeki altı kollu yıldız olan, Mühr-ü Süleyman sembolüdür. Bu sembol inanışa göre evi nazardan korumaktadır. Cumhuriyet döneminde yapılan Sedat Tavşancı evinin saçak altı köşesinde bulunan beş kollu yıldız sembolü ise bayrakta bulunan Cumhuriyet yıldızıdır (Çizim: 45).

Hendek evlerinde alınlık süslemesi bulunan tek örnek ilçede süsleme açısından en nitelikli ev olan Mustafa Asım Konağıdır (Tablo: 4). Alınlığın tepeliğinde ahşaptan, içe doğru, yarım güneş motifi yerleştirilmiştir (Resim: 10). Bu güneş motifi Sultan Reşat dönemi (1908- 1920) armalarında yaygın kullanılan motiftir. Üçgen alınlığın çatı üzerinde sonlanan kısmına da ahşaptan bir hotoz yerleştirilmiştir. (Resim: 10). Balkonun üzerinde yer alan üçgen alınlık biçiminde çıkmanın üzeri çitakari tekniğinde geometrik şekillerle süslenmiştir.

Hendek evlerinin kataloga dâhil edilenleri arasında iki ev dışındaki bütün evlerde çıkma bulunmaktadır. Bu çıkmalar genellikle evin ana giriş cephesi boyunca uzanan ya da birinci kat eyvanının dışa taşması ile sonucu oluşmuştur. Çıkmalar cephenin görünümünde oldukça etkilidir. Çıkmalı cephelerde ahşap eliböğründeler kullanılmıştır (Tablo: 4).

Kapılar süsleme açısından oldukça sadedir (Tablo: 4). Hendek evleri giriş kapıları; tek kanatlı üstü pencere tip, çift kanatlı penceresiz tip, çift kanatlı üstte yatay dikdörtgen pencere tip, kapı tipleri gözlenmektedir. Kapılar genel olarak yalın bir işçilik gösterirken bir örnek ayrıntılı ahşap işçiliğiyle dikkat çekmektedir. Baş pınar mahallesinde bulunan İrfan soylu evi giriş kapısı, diğer evlerin kapılarına göre süsleme açısından daha niteliklidir. Çift kanatlı kapı dört tablaya ayrılmış, her tablanın ortasında dikdörtgen formda, dikey zarf şekli bulunmaktadır. Tablaların dört köşesinde ok ucu biçiminde kenarları yivli desen bulunmaktadır (Çizim 24).

Hendek evlerinde farklı tiplerde pencereler kullanılmıştır. Evin konumuna göre biçimlenen pencereler dikdörtgen, tek kanatlı, çift kanatlı ve giyotin pencere örnekleridir. Pencereler süsleme açısından birkaç örneğin dışında özellik göstermez. İlçe Merkezinde yer alan Ali Soylu evi ve Mahmut Bey mahallesinde bulunan Sedat Tavşancı evi pencerelerinin tepeliğinde mavi, yeşil, kırmızı renkte cenkli cam kullanılması dikkati çekmektedir (Resim: 116). Sedat Tavşancı evi birinci kat pencere

alınıklarında bulunan bitkisel formlu ahşap oyma deseni süsleme özelliği açısından önemlidir (Resim: 129). İrfan Soylu evi Ve Cüneyt Öztan evi eyvan çıkmalarında bulunan dikdörtgen pencerelerin üst kısmında yarım daire biçiminde üç eşit parçaya bölünmüş çiçek şekli bulunmaktadır (Çizim: 14). Bunun dışında ahşap işçiliği bakımından süsleme ögesine rastlanmamıştır. Hendek evlerinde nadir de olsa tavan süslemesi olarak dikkat çeken, İrfan Soylu evinde ikinci kat eyvan tavanında uçları sivri dilimli tavan göbeği bulunmaktadır (Çizim: 25). Sedat Tavşancı evi tavanında ahşap sekizgen motifi, balıksırtı motifi rastlanılan örneklerdendir. Kataloga dâhil edilen diğer evlerde düz tavan örnekleri görülmektedir.

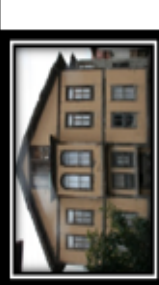

Hendek evlerinin merdivenleri evin ve odaların konumuna göre yerleştirilmiştir. Kataloga dâhil edilen evlerin merdivenleri “L”ve “U” şeklinde olup düz merdiven örneği sadece bir örnekte görülmektedir. Merdivenlerde görülen sadelik merdiven korkuluklarında da bulunmaktadır (Resim: 135).

Odaların biçimlenmesini etkileyen dolaplar, kapalı ve açık kullanım alanları ile eşyaların korunmasını sağlamıştır. Hendek evlerinde dolap ve yüklükler görsellik açısından dikkati çekmese de işlevsellik bakımından dikkat çekicidir. İki evin dışında sekiz evde dolap ve yüklükler bulunmaktadır (Resim: 82).

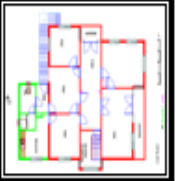

Hendek evlerinde sedir, oda, eyvan ve sofada genellikle pencere kenarlarına yapılmıştır. Sedin eni 60-70 cm civarında, yüksekliği ise yerden 35-45 cm olup pencere yüksekliğine göre ayarlanmıştır. Hendek evlerinin genelinde sedir bulunmaktadır (Resim: 41).

Hendek evlerinde metal süslemeler genellikle kapı kilitlerinde, balkon korkuluklarında ve pencere parmaklıklarında bulunmaktadır. Evlerin bahçe kapıları ve giriş kapıları kilitlerinde, geometrik formlu desenler gözlenmiştir (Çizim:10). Oda kapıları sade özelliktedir. Balkon, pencere korkulukları üç evde bulunmaktadır. Mustafa Asım Konağı balkon korkuluğunda yüz yüze bakan S şeklinde demir süslemeler bulunmaktadır (Çizim: 8).

Tablo 1: Hendek Evleri Karşılaştırma Tablosu

Katalog No	Evin Adı	Yapım Tarihi	Kat	Plan Tipi	Malzeme	Süsleme	Plan Çizimi	Cephe Fotoğraf
1	Süleyman Efendi konağı	1860	2	Köşe Sofalı	Taş Ahşap Kerpiç	Cumba		
2	Mustafa Asım Konağı	1870	2	Orta Sofalı	Ahşap Kerpiç	Doğu Cephesi Balkon ve Çatı Alınlığı , Saçak Altı		
3	Cüneyt Öztan Evi	1900	2	Köşe Sofalı	Taş Ahşap Kerpiç	Pencere		
4	Irfan Soylu Evi	1910	3	Köşe Sofalı	Ahşap Kerpiç	Eyvan tavanı, Pencere, Kapı, Elb.öğründe		
5	Mehmet Başel Evi	1910	3	Köşe Sofalı	Ahşap Kerpiç	Duvar Nişi		

Tablo 1: Devamı

6	Şabahaat Büyüktas Evi	1910	2	İç Sofalı	Ahşap Tuğla Kerpiç Taş	Elböğüründe.		
7	Temel Yıldız Evi	1910- 1920 arası	2	Köşe Sofalı	Ahşap Kerpiç	Çatı penceresi		
8	Sediat Tavşancı Evi	1920	4	İç Sofalı	Tuğla Ahşap	Saçak Altı, Pencere		
9	Rabia Acar Evi	1920	2	Köşe Sofalı	Ahşap Kerpiç	Merdiven Korkuluğu		
10	Ali Soylu Evi	1936	3	İç Sofalı	Tuğla Ahşap	Balkon Alınlığı, Pencere		

Tablo 2: Hendek Evleri Değerlendirme Tablosu

	Plan				Malzeme							Teknik		
	İç sofalı plan			Orta sofalı plan	Taşıyıcı		Dolgu			Kaplama		Ahşap Çatıcı		
	İç sofa	Köşe sofa	Yan sofa		Taş	Ahşap	Kerpiç	Ahşap	Tuğla	Ahşap	Balçık			
Süleyman efendi Konağı		✓			✓		✓				✓		✓	
Mustafa Asım Konağı	✓			✓	✓		✓						✓	
Cüneyt Öztan Evi			✓		✓		✓			✓			✓	
İrfan soylu Evi			✓		✓		✓			✓			✓	
Mehmet Başel Evi			✓		✓		✓			✓			✓	
Sabahat Büküktas Evi	✓				✓		✓					✓	✓	
Temel Yıldız Evi		✓			✓		✓						✓	
Sedat Tavşancı Evi	✓				✓		✓			✓			✓	
Rabia Acar Evi			✓		✓		✓						✓	
Ali Soylu Evi	✓				✓		✓					✓	✓	
TOPLAM	4	6		1	10	10	10	10	3	4	10	10	10	

Tablo 3: Hendek Evleri Dış Cephe Değerlendirme Tablosu

	Giriş		Kapı		Pencere				Çıkma				Çatı			
	Kemerli	Eyvanlı	Tablolu	Camlı	Teknik		Böçim		Balkon	Cumba	Oda	Tüm Kat	Kırma		Beşik	
					Sürekli	Kırma	Dikdörtgen	Alımlıklı					Alımlıklı	Alımlıksız		
Süleyman Efendi Konağı	✓		✓			✓		✓						✓		
Mustafa Aşam Konağı	✓		✓			✓									✓	
Cüneyt Öztan Evi	✓		✓			✓		✓			✓			✓		
İrfan Soylu Evi	✓		✓			✓		✓			✓					✓
Mehmet Başel Evi	✓		✓			✓		✓			✓			✓		
Sabahat Büyüktaş Evi	✓		✓			✓		✓			✓			✓		
Temel Yıldız Evi	✓		✓			✓		✓								✓
Sedat Taysancı Evi	✓		✓			✓		✓		✓				✓		
Rabia Acar Evi	✓		✓			✓		✓						✓		
Ali Soylu Evi	✓		✓			✓		✓						✓		
TOPLAM	10	10	10	7	3	10		1	5	4		1	9			2

Tablo 4: Hendek Evleri Süsleme Değerlendirme Tablosu

	İç Cephe							Dış Cephe					Malzeme ve Teknik			
	Duvar	Tavan	Kapı	Merdivan	Kamar	Kapı	Pencere	Balkon	Elbögünde	Saçak	Boya	Ahşap		Metal		
												Kalemışı	Çitakarı	Oyma	Torna	Bükme
Süleyman Efendi Konağı						√										
Mustafa Aam Konağı						√	√	√	√			√				√
Cüneyt Öztan Evi						√		√								
Irfan Soylu Evi		√				√		√				√				
Mehmet Başel Evi								√								
Sabahat Büyüktas Evi								√								
Temel Yıldız Evi							√									
Sedat Tavşancı Evi		√				√	√	√	√			√				√
Rabia Acar Evi								√								
Ali Soylu Evi							√	√	√			√			√	√
TOPLAM		2				2	7	3	8	3		4	3		3	3

3.2. Sakarya Bölgesindeki Diğer Konut Mimarisi

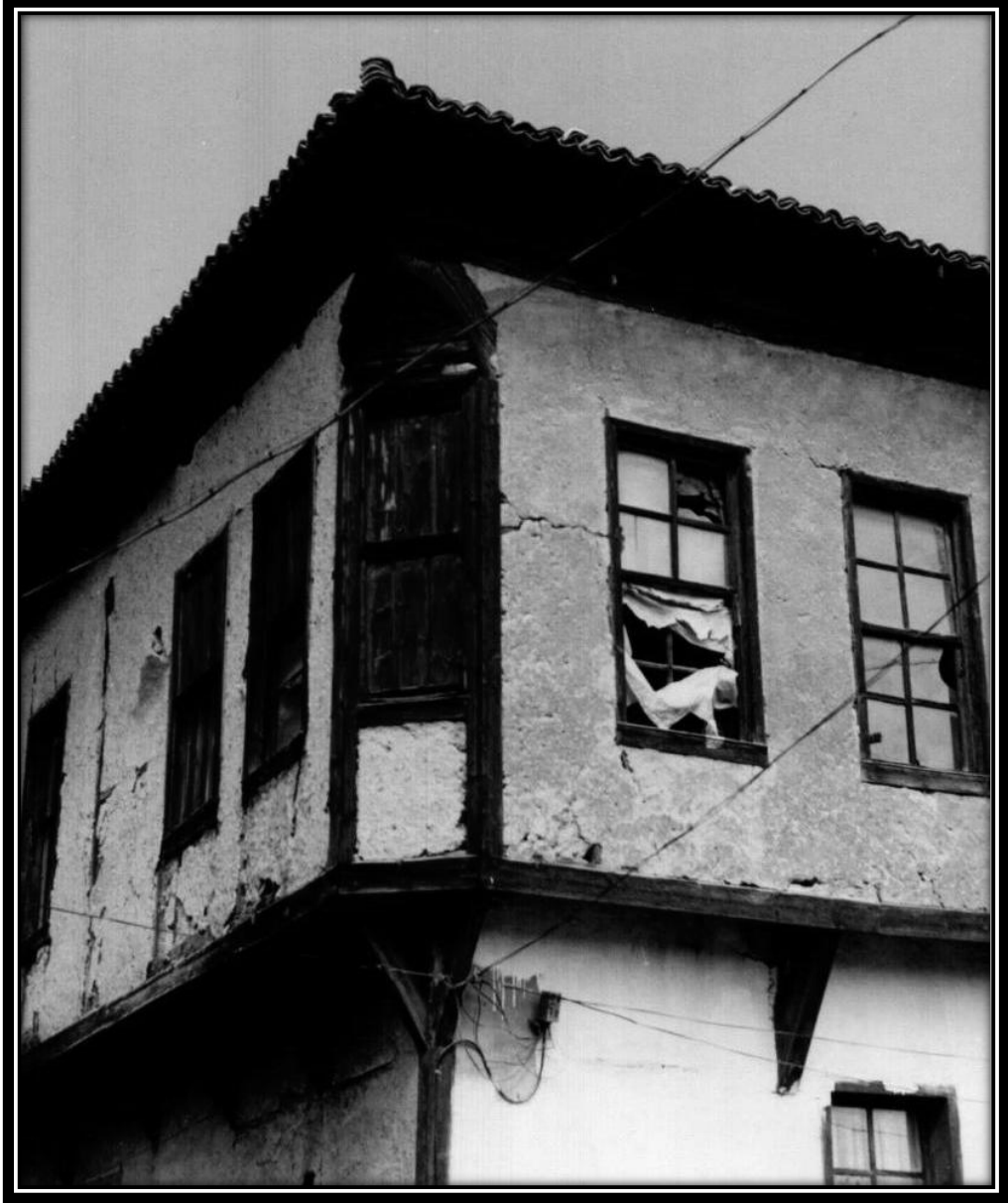
Marmara Bölgesi'nin doğusunda bulunan Sakarya toprakları konum itibariyle, işlek bir yol güzergâhı üzerinde bulunduğu için, tarihin en eski çağlarından beri çeşitli kavimlerin ilgisini çekmiş, tabîî kaynakları ile tercih edilen bir yerleşme bölgesi olmuştur (Çetin, 2008:68).

Sakarya Bölgesi geleneksel Türk ev mimarisi konusunda oldukça zengin bir yöredir. Ancak, bölge birinci derecede deprem kuşağında bulunduğu için sık sık depremler yaşamaktadır. Bu depremler ve son zamanlarda hızla gelişen şehirleşme tarihi dokuya büyük zararlar vermiştir. Bölgede sırasıyla yaşanan büyük harslar oluşturan 1926, 1927, 1943, 1967, 17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım1999 tarihli depremlerde eski evler büyük zarar görmüş, deprem fırsat bilinerek bu evlerin çoğu ortadan kaldırılmıştır. Taraklı ilçesi dışında diğer ilçelerde eski evlerin sayısı günden güne azalıp yok olmaktadır.

Hendek evlerinin; bölgede bulunan Sakarya iline bağlı Taraklı, Sapanca, Geyve ve Bilecik iline bağlı Osmaneli ilçesi ile plan, malzeme, süsleme açısından karşılaştırıldığında; Hendek, Osmaneli, Taraklı, Geyve ve Sapanca aynı bölgede olması itibariyle birbirine benzer mimari öğeleri içersinde bulunduran ilçelerdir (Tablo 5).

Bölgedeki evler cephe ve plan olarak karşılaştırıldığında; Hendek evleri konum itibariyle düz arazi üzerine yerleştirilmiş, “geniş bahçeli, ana giriş kapısı genellikle sokağa bakan, iki ya da üç katlı evlerdir” (Davulcu, 2009:692). Fakat Taraklı, Osmaneli evleri arazi yapısının eğimli olmasından dolayı araziye uygun bir şekilde yerleştirilmiştir. Hendek evlerinde geniş cepheli konutlarda eliböğründeler üzerine oturmuş, tek veya çift cepheli çıkmalara rastlanmaktadır, Osmaneli evlerinde bulunan, Hendek evlerinde bulunmayan bir özellik evlerin sokak köşelerinde bulunması ile birlikte ikinci katların köşelerinde pencerelerin bulunması Osmaneli konutları için hayli karakteristik bir özelliktir. Köşe çıkmaları, köşe pencere ile zenginleştirilmiştir.

Resim 163: Osmaneli Evi; Köşe Çıkması Ve Köşe Penceresi Örneği,

Kaynak: Battalgazi (2005: 5)

Bölgede bulunan evler; Hendek'te olduğu gibi iki ve ya üç katlıdır. Çatı katlı evlere de rastlanmaktadır. Hendek'te de kataloga dâhil edilen bazı evlerde de çatı katı üretim alanı olarak kullanılmaktadır. Bu alanlarda tütün ve meyve kurutma işlemleri yapılmaktadır. Geyve ve Osmaneli deki evlerde çatı katı genellikle ve ipekböcekçiliğinin işlem gördüğü alanlar olarak kullanılmaktadır.

Resim 164: Osmaneli Evi; Çatı Katı, Böceklik

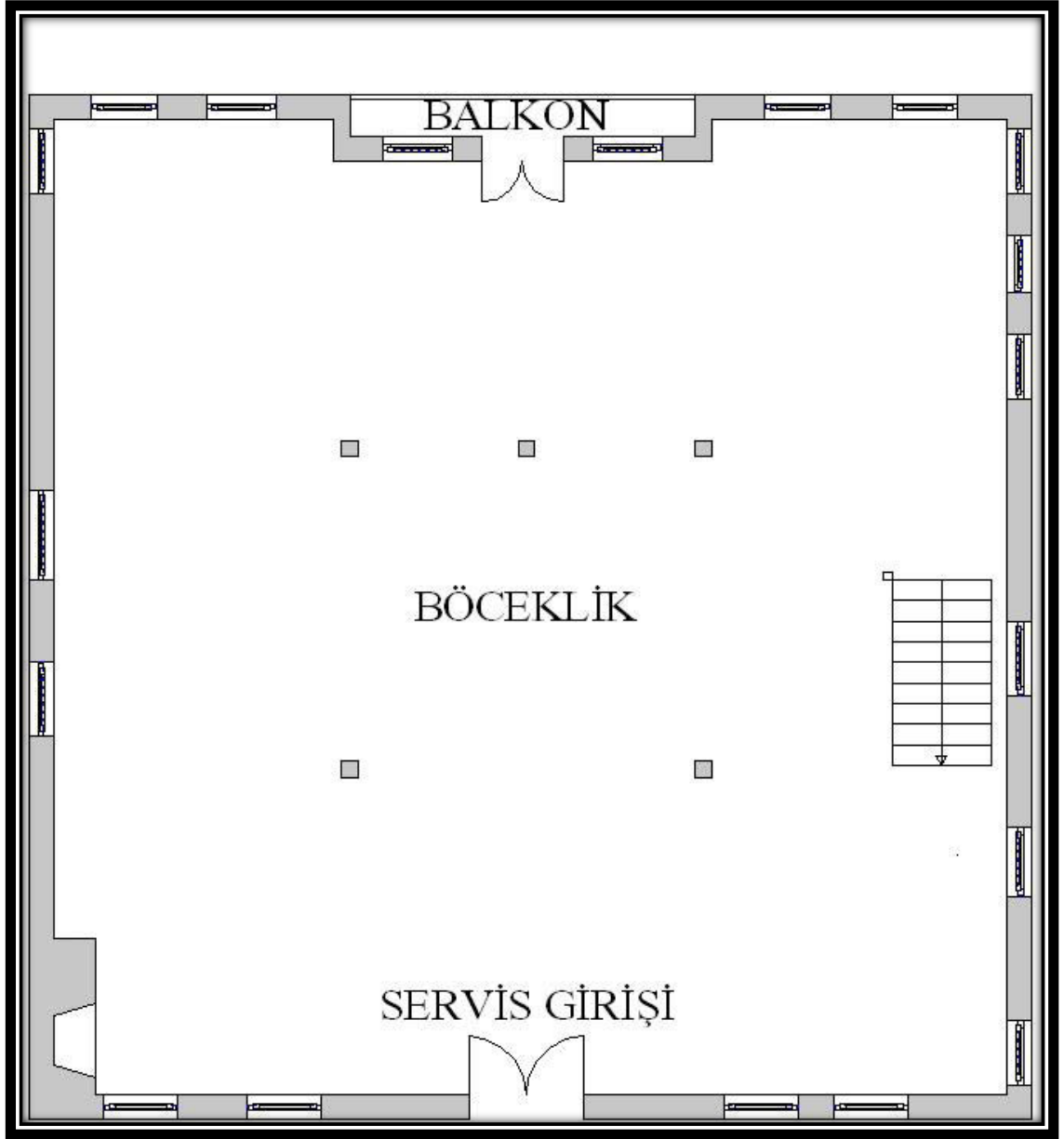

Kaynak: Battalgazi (2005: 4)

Resim 165: Tütünün İşlem Gördüğü Alan, Hendek (Cüneyt Öztan Evi)

Çizim 54: Çatı Katı; Böceklik Planı, Osmaneli

Kaynak: Battalgazi (2005: 4)

Hendek'te üretilen tütün, Geyve ve Osmaneli'de yetişen ipek böcekçiliği, Taraklı da kaşıkçılık, Sapanca da kışın meyve kurutup saklama işlemi evlerin plan gelişimini etkilemiştir. Üretilen ürünler geleneksel evlerin oluşumunda belirleyici faktör oluşturmuştur. Hendek, Osmaneli ve Geyve ilçelerinde farklı ürünler yetişmesine rağmen, iç sofalı ve köşe sofalı plan tipi yoğun olarak kullanılmaktadır (Tablo:5). Geyve ve Osmaneli de, İpekböcekçiliğinin konut içinde yapıldığı evlerde, çatı katının

ahşap taşıyıcı sistemi olduğu gibi bırakılmıştır. Bu konutlarda çatı arası katı aslında yüksek tavanlı, havalandırma koşullarının en iyi şekilde sağladığı bir üretim katı biçimine getirilmiştir. Konutlarda yapılan ipekböcekçiliğinin yaşam katı olan birinci katta yapıldığı durumlarda, ya odalardan biri ya da sofa bölümü bu işleme ayrılmıştır. İpek böcekçiliği uğraşısı, ev içindeki yaşantıyı doğrudan etkiler. Evdeki mekânlar böcekçiliğin 2 ay süren üretim aşamalarına uygun olarak biçimlendirilmiştir. Hendek evlerinde nadir olarak görülen orta sofalı tek konak tarzı örnek olan Mustafa Asım konağı, Taraklı konaklarıyla aynı plan özelliğinde olup yapı bakımından benzerlik göstermektedir. Konak tarzı evler zenginlik göstergesi olarak yapıldığı için fonksiyonellikten ziyade gösteriş önemlidir. Odalar geleneksel Osmanlı evinin ve aile yapısının özellikleri çerçevesinde, yemek yeme, oturma, yatma, çalışma gibi günlük yaşam eylemlerinin geçtiği mekânlardır. Odaların ve eyvanın pencere önlerinde, sokağa ve bahçeye bakan bölümünde 70 cm eninde 40 cm yüksekliğinde ahşap sedir, Hendek ve Osmaneli evlerinde kullanılmaktadır (Tablo: 5).

Bölgede bol bulunan taş, ahşap ve kerpiç, Sakarya bölgesindeki geleneksel evlerin en önemli yapı malzemesidir (Tablo:5).

Resim 166: Ahşap Arası Kerpiç Dolgu Örneği; Hendek (Mehmet Başel Evi)

Hendek evlerinin genelinde kullanılan taş, ahşap ve kerpiç Geyve, Taraklı, Osmaneli ve Sapanca ilçelerinin geleneksel konut mimarisinde de yoğun bir biçimde de kullanılmaktadır. Bu malzemelere ek olarak Osmaneli’nde hımiş, Sapanca’da ise tuğla da kullanılmaktadır. (Tablo:5). Bölgenin ormanlık alan olmasından dolayı ahşap malzeme evlerin taşıyıcı sisteminde, çatı ve saçaklarda, tavan ve yer döşemelerinde, kapı, pencere, dolap sedir, nişlerde, süsleme öğesi olarak kullanılmaktadır. Sakarya yöresinde uygulanmış olan ve yüzlerce yıllık deneyim ve bilgi birikimine dayanan geleneksel yapım tekniklerinin en önemli özelliği bu tekniklerin basitliğidir. İklim, bitki örtüsü, jeolojik yapı, tarihsel geçmiş ve sosyal yapı gibi etkenler yapım tekniklerinin oluşumu, gelişimi ve farklılaşması konularında yadsınamayacak bir etki göstermiştir. Bölgede tespiti gerçekleştirilen başlıca inşa teknikleri ahşap yığma tekniği, yığma taş tekniği ve ahşap çatkı tekniğidir (Tablo: 5).

Hendek konutlarında birkaç örnek dışında cephe süslemeleri ve bezemelerden uzaktır. Konak tarzı yapı olan Mustafa Asım Konağı bölgedeki sivil mimari örneklerine süsleme açısından benzememektedir. Konak dış süsleme açısından ahşap oyma tekniğinin önemli bir örneğidir. Hendek evlerinin dış cephesi süsleme elemanı olarak genellikle sade biçimde oluşturulmuş eli böğründeler, Geyve, Sapanca, Osmaneli ve Taraklı evlerinde de görülmektedir. Geyve’nin erken dönem konutlarında, eli böğründeler daha sade özellikte olup, zamanla “S” kıvrımlı nitelikli süsleme öğelerine rastlanmaktadır.

Resim 167: Cephe üzerinde eliböğründe süsleme örneği, Hendek (Sabahat Büyüктаş Evi)

Üst kat çıkmaları eyvan ve oda çıkmaları cephelere hareketlilik kazandırmıştır. Hendek evlerinde bulunan alınlık süslemeleri, saçaklarında görülen çitakari tekniğindeki baklava dilimi motifi, saçak altı furuşları, Mührü Süleyman sembolü; Geyve, Sapanca, Osmaneli ilçelerinde görülmemektedir. Bahsedilen örnekler dışında evlerin cephelerini sade bir düzenlemeye sahip olduğu görülmektedir. Hendek evlerinin tavan süslemeleri genellikle düz tavan örneğindedir. Geyve de tekne tavan, Taraklıda ise sekizgen ahşap tekne tavan, bazı örneklerde ise kalem işleri bulunmaktadır. Hendek evlerinde kalem işi bulunmamaktadır.

Resim 168: Oda Duvarı Kalemışı Örneği, Taraklı (Emel Akdoğan Evi)

Hendek evlerinin kapı ve pencere süslemeleri Taraklı, Geyve, Sapanca ve Osmaneli evlerindeki kapı süslemelerine göre daha sade özelliktedir. Giriş kapıları genellikle çift kanatlıdır. Bazı pencere örneklerinin tepeliğinde kullanılan renkli camlar, Taraklı evlerinin pencerelerinde de görülmektedir. Pencereler dikey sürmeli, dikdörtgen, özelliktedir. Hendek'te Sedat Tavşancı evinde yatak odası, pencere alınlığında bulunan bitkisel formlu ahşap oyma alınlık, bölgedeki evlerde rastlanmamaktadır. Oda içersinde bulunan ahşap dolap ve yüklükler Taraklı, Sapanca Geyve, Osmaneli evlerinde de bulunmaktadır. Dolaplarda basit profiller dışında süsleme öğelerine rastlanmamaktadır (Resim: 41). Dolapların ortasında yaklaşık 150 cm ölçülerinde 60 cm derinliğinde ocak nişi bulunmaktadır. Hendek evlerinin kataloga dâhil edilenlerinin

hepsinde ocak bulunmaktadır. Bölgedeki diğer konutlarda da ocak bulunmaktadır. Hendek evlerinde nişler, duvar nişi ve dolap nişi olarak kullanılmaktadır. Nişlerin mekânın güney yönünde bulunması sebebiyle odanın namaz odası olduğu düşünülmektedir (Resim: 43). Bu özelliğe bölgedeki diğer evlerde rastlanmamıştır.

Resim 169: Duvar Nişi Örneği, Hendek (Mehmet Başel Evi)

Plan ve işlevsellik bakımından geleneksel konut mimarisinden ayrılmayan bölge evleri süsleme bakımından başkent İstanbul'a olan yakınlıktan dolayı özellikle XIX. yy. etkisi altında kalmıştır.

Tablo 5: Sakarya Bölgesi Geleneksel Konut Mimarisi Karşılaştırma Tablosu

	Cephe özellikleri	Plan özellikleri	Malzeme özellikleri	Ornek resim	Ornek plan
HENDEK EVLERİ	1-Zemin kat yalın ve penceresiz 2-Birinci kat kömür dükkanı çönmeler ile hareket kazandırmış 3- Giriş cephesi diğer cephelere göre daha hareketlidir.	1-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 2- Evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Taşpıçı olarak taş ve ahşap kullanılır. 2-Dolgu malzemesi kerpiç ve ahşaptır. 3-Kapılama olarak ahşap ve balçık kullanılır. 4-Ahşap çatı sistemi uygulanır.		
TAKAKLI EVLERİ	1-Zemin kat taş döner ile yapılmıştır. İkinci katın çatı katına kadar kömür dükkanı ve hareket alanıdır. 2-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 2- Evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Taşpıçı olarak taş ve ahşap kullanılır. 2-Dolgu malzemesi kerpiç ve ahşaptır. 3-Kapılama olarak ahşap ve balçık kullanılır. 4-Ahşap çatı sistemi ve bağdaçlı sistem uygulanır.		
SAPANCA EVLERİ	1-Zemin kat taş döner ile yapılmıştır. İkinci katın çatı katına kadar kömür dükkanı ve hareket alanıdır. 2-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 2- Evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Taşpıçı olarak moloz taş ve ahşap kullanılır. 2-Dolgu malzemesi taş, kerpiç ve ahşaptır. 3-Kapılama olarak balçık kullanılır. 4- Ahşap çatı sistemi ve bağdaçlı sistem uygulanır.		
GEYVE EVLERİ	1-Zemin kat yalın ve penceresizdir. 2-Birinci kat kömür dükkanı çönmeler hareket kazandırmıştır. 3- Giriş cephesi diğer cephelere göre daha hareketlidir.	1-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 2- Evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Taşpıçı olarak taş ve ahşap kullanılır. 2-Dolgu malzemesi kerpiçtir. 3-Kapılama olarak ahşap ve balçık kullanılır. 4-Ahşap çatı sistemi uygulanır.		
OSMANLI EVLERİ	1. Zemin kat yalın ve penceresizdir. 2-Birinci kat kömür dükkanı çönmeler hareket kazandırmıştır. 3- Giriş cephesi diğer cephelere göre daha hareketlidir.	1-Çi sokak plan tipinde olup, evler üç katlıdır. Büyük evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 2- Evler iki katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. Büyük evler üç katlıdır. 3- Zemin kat hizmet alanıdır. Üst kat yaşam alanını oluşturur.	1-Taşpıçı olarak taş ve ahşap kullanılır. 2-Dolgu malzemesi kerpiçtir. 3-Kapılama olarak ahşap ve balçık kullanılır. 4-Ahşap çatı sistemi uygulanır.		

3.3. Genel Türk Evi

Geleneksel Türk evinin oluşumu, kültürel ve mimari öğeler bakımından Orta Asya'ya, Anadolu öncesi Türk meskenlerine bağlanmaktadır. Kaynağı Orta Asya'dan gelen mimari miras, Anadolu'nun çevresel ve kültürel ortamı ile Türk kültürünün oluşturduğu geleneksel konut mimarisi buluşarak, "Türk Evini" ortaya çıkarmıştır. Anadolu'nun farklı bölgelerinde yüzyıllar içerisinde çevrenin doğal ve sosyal koşullarına ve malzeme olanaklarına göre şekil değiştiren ve gelişen, zaman içerisinde geleneksel hayat tarzı ve İslam inancı yapıların gelişmesini sağlamıştır. Anadolu farklı iklim koşullarına sahip bir coğrafya olması sebebiyle iklimin etkisiyle oluşan mekânlar bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Bu bölgesel özelliklerin sınırları kimi yerde iç içe geçmiştir.

Hendek; Karadeniz bölgesiyle ikliminin aynı olması itibarıyla, malzeme ve plan yönünden benzerlik göstermektedir. Evler genellikle iç sofalı ve köşe sofalı bazı örneklerde ise orta sofalı örneklere rastlanmaktadır. İç Anadolu'da da evler çoğunlukta iç sofalı olarak planlanmıştır. İç Anadolu da yer alan Ankara, Kayseri, Konya Evleri incelendiğinde benzer plan tiplerine sahip oldukları görülür. Malzeme olarak taş, ahşap ve kerpiç bölgede bol bulunan malzemeler evlerin oluşumunu sağlamıştır. Ahşap, evlerin yapı, taşıyıcı ve süsleme malzemesinde kullanılmıştır. İç Anadolu'da ahşap ve taşın kolay bulunan bir malzeme olmasından dolayı yapılarda bolca kullanılmaktadır. Hendek evleri, Doğu ve Güney Doğu Anadolu evleriyle malzeme ve plan yönünden benzememektedir. Genellikle sofasız biçimde inşa edilen bu evlerde çok nitelikli taş işçiliği görülmektedir.

İç ve dış süsleme açısından yalın örneklerin bulunduğu Hendek evlerinin; geleneksel Türk evine ve yakın bölgelerdeki Safranbolu, Göynük evlerine benzemediği görülmektedir.

Hendek, "Geleneksel Türk Ev Mimari" sinin özelliklerini taşıyan önemli bir yerleşim yeridir. Hendek'te yer alan evler, plan tipleri, malzeme ve yapı teknikleri, cephe ve süsleme özellikleri bakımından incelendiğinde Geleneksel Türk Evi özelliklerini taşıdığı açıkça görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapıldıkları dönemin sosyo kültürel ve ekonomik yapısını günümüze kadar devam ettiren, geleneksel Hendek evleri, tarihini ve yaşam değerlerini sürdürmektedir. İnsanın ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen, yerel malzemeyle beraber tasarlanan Hendek evleri düz arazi üzerine konumlandırılırken genellikle bahçe içersinde yer almaktadır. İki ya da üç katlı olan evlerin plan özelliklerine bakıldığında iç sofalı ve köşe sofalı plan tipine sahip olduğu görülmektedir. Hendek'te tek konak tarzı yapı olan Mustafa Asım Konağı orta sofalı plan tipindedir. Malzeme ve yapım teknikleri olarak bölgede kolay bulunan malzemeler tercih edilmekte ve uygulamaları yöresel ustalara yaptırılmıştır. Dış süsleme ve cephe özelliklerine bakıldığında oldukça sade bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. İç mekânda ise tavan, dolap, merdiven, kapı ve pencerelerde ahşap yalın süslemelerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Hendek'te tespit edilen evlerin plan, malzeme ve yapım teknikleri, cephe özellikleri, süsleme özellikleri yönünden geleneksel Türk evi özelliklerini taşıdığı görülmektedir.

Kültürel değerlerimizi oluşturan, tarihini tanıyan, değerlerine bağlı nesillerin yetişmesi, mimari eserlerimizin korunması ve yaşatılması ile mümkün olacaktır. Geleneksel Türk Evi, kültür mirasımızın en değerli varlıklarıdır. Bu sebeple bu eserlerin tespit edilip korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Geçmişin izlerini geleceğe taşıyan ve tarihimize ışık tutan bu yapılar, aynı işlevselliğini koruyarak, herhangi bir bozulmaya uğramadan gelecek nesillere aktarılırsa bu kültür değerlerimizin devamlılığı sağlanmış olur. Tarihi, mimari ve estetik değerleri olan bu evlerin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Ancak doğal afetler (deprem, sel), günümüzün ekonomik koşulları, hızlı değişen kentleşme ve insanların yaşamındaki farklılaşma gibi pek çok nedenlerle bu yapılar kullanılmamakta ve bu da yapıların giderek bozulmasına yol açmaktadır.

Hendek'te sivil mimari örnekleri XX. yüzyılın başından itibaren değişikliklere uğramış, kataloga dâhil edilen örneklerin dışında yok olmuşlardır. Bu değişim kaçınılmaz olmakla birlikte ayakta kalan evlerin korunması da kültürün gelecek kuşaklara aktarımı açısından önem taşımaktadır. Hendek evleri gibi korunmaya değer kültür varlıklarımızın korunması yalnızca tarihi yapıların değil aynı zamanda tarihi süreç içinde birikerek günümüze kadar gelebilmiş mimari ve estetik açıdan zengin

evrelerle birlikte koruma altına alınarak, amacına uygun koruma planlarının yapılması ile sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Adapazarı'nın Notları Dergisi (2009), Sakarya Kùltür Yayınları, Sakarya
- Anonim, Yedi Renk, Yedi iklim Sakarya (2004) T.C Sakarya Valiliği, İstanbul
- Anonim, Tarihte Ve Günümüzde Sakarya (2008), Sakarya Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler, Hürriyet Ofset
- ALAMOR, Gabriel (1978), "Western Mediterranean", *O.D.T.Ü.M.E. T.Ü.* Sayı 2, cilt 4,s;157
- ALTUN, Serpil BAŞLILAR (2008), *Geleneksel Türk Evleri kullanılan yapı malzemeleri, yapı malzemeleri ve yapım sistemleri*, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü Trabzon, Ekim
- BEKTAŞ, Cengiz (1996), *Türk Evi*, Yapı Kredi Yayınları, Ağustos, İstanbul
- CİN, Halil (1990), Türk Halk Mimarisi Sempozyumu Açış Konuşması, 5-7 Mart, Konya, s;xii
- ÇETİN, Yusuf (2008), *Sakarya'da Türk Mimari Eserleri*, Sakarya Büyükşehir Belediyesi
- ÇOBANCAOĞLU, T. (1998), *Türkiye'de Ahşap Evin Bölgelere Göre Yapısal Olarak İncelenmesi Ve Restorasyonlarında Önlem Önerileri*, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık fakùltesi, Doktora tezi
- DAVULCU, Mahmut (2009), "Sakarya Yöresi Yerleşmelerinde Konut Mimarisi Ve Ustalık Geleneği Üzerine Bir İnceleme", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Mayıs, Cilt:17No:2, Ankara, s: 692
- DEMİRİZ, Yıldız (1979), *Osmanlı mimarisinde Süsleme I. Erken Devir*, Kùltür Bakanlığı
- ELDEM, Sedat. H. (1968) ,*Türk Evi Plan Tipleri*, İTÜ Mimarlık Fakùltesi Baskı

- ELDEM, Sedat. H. (1984), *Türk Evi Osmanlı dönemi*, I. Turizm değerlerini koruma vakfı yayınları, İstanbul
- FİLİBE, Serdar (1989) *Geleneksel Türk Evinde Merdiven ve Bağlandığı Alanlar*, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi
- GÜNAY, Reha (1999), *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*, Yem Yayınları, İstanbul Yayınları, Yayın No: 263, İstanbul
- GÜNAY, Reha (2008), *Elmalı ve Yöresel Mimarlığı*, Ege Yayınları, İstanbul
- HASOL, Doğan (1990), *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, İstanbul Yem Yayınevi,
- İLGÜN, Şener (2007), *Geleneksel Yozgat Evleri*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Konya
- KARPUZ, Haşim (1993), *Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara
- KONUĞU, Enver (2010), *Tarihten Sayfalar*, Hendek Belediyesi Kültür yayınları, Sakarya,
- Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü (KUDEP), (Tarihsiz), İ.B.B. Yayınları:3
- KÖMÜRCÜOĞLU, E. (1950), *Ankara Evleri*, Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- KÖSE, Abdullah, (2005), “Türkiye’de Geleneksel Kırsal Konut Planlarında Göçebe Türk Kültürü İzleri”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), s;159
- KUBAN, Doğan (1976), *Sanat Tarihimizin Sorunları*, Çağdaş yayınları, İstanbul
- KUNANBAEVA, Aijan (2008), *Geleneksel Türk Evi Plan Tipinin Gelişimi*, İstanbul
- KÜÇÜKERMEN, Önder (1973), *Anadolu’daki Geleneksel Türk Evinde Odalar*, İstanbul,
- Meydan Larousse (1990), “Ev” maddesi cilt 4, İstanbul, Meydan Yayınevi

- ÖGEL, Bahattin (1971), *Türk Kültürünün Gelişme Çağları 2*, İstanbul
- ÖZER, S.Sibel (2006), *Geleneksel Yiğma Yapılarda Strüktürel Elemanların Analizi*, Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,
- Özerdim, Bozok, (1991), *Konutlar ve Konut Tasarımına Giriş*, İzmir
- ÖZHAN, Neslihan (2006), *Anadolu'nun Geleneksel Konutlarında Ahşap Kullanımına ait bir Derleme*, Eylül, Ankara
- PAMİR Battalgazi, Aysun, Atilla YÜCEL (2005), "Osmaneli'nde Sosyo-Ekonomik Değişimlerin Konut Tipolojisine Etkileri" *İTÜ Mimarlık Fakültesi*, Mimarlık Bölümü, Cilt:4, Sayı:2, 70-78 Eylül, Taşkışla, 34437, Taksim, İstanbul
- SÖZEN Metin - Cengiz, ERUZUN (2001), *Ev ve İnsan*, Yapı Kredi Yayınları, Mayıs 2001
- TURGUT, H. (1991), *Geleneksel Malatya Evleri, Kültür Ve Mekân Yapı 179*, Ankara
- UFUK İ. Erdem ve K. Kutgün EYÜPGİLLER (2007), "Hacı Hamza'da Geleneksel Konut mimarisi ve Koruması", *Mimarlık Bölümü, Mimarlık Fakültesi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Taşkışla, Taksim, İstanbul
- UYSAL ,Ö. Nihan (2007) ,*Geleneksel Türk Evi İç Mekan Kurgusunun incelenmesi Ve Süleymaniye Bölgesi Örnekleri Analizi*, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi
- YÜREKLİ, Hülya, Ferhan YÜREKLİ (2005), *Türk Evi Gözlemler Ve Yorumlar*, Yapı Endüstri Merkezi, İstanbul

ÖZGEÇMİŞ

1979 Yılında Hendek'te doğdu. İlkokulu Hendek Şehit Mahmutbey ilköğretim okulunda okudu. Ortaokulu Hendek Kız Meslek lisesinde lise öğrenimini Hendek Sağlık Meslek Lisesi hemşirelik bölümünde tamamladı. 2006 yılında Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümünü bitirdi. Hendek Yeni Yüzyıl ilköğretim okulunda 3,5 yıl resim öğretmenliği yaptı. 2011 yılında Hendek Halk Eğitim merkezinde resim öğretmenliği yapmaya başladı. Halen Halk eğitim merkezinde öğretmenlik mesleğini devam ettirmektedir.